

آزمون وی آی پی

اولین بخش آزمون ها در تلگرام

آرشیو آزمون های سال گذشته 🤖

جهت دانلود آزمون ها در کانال ما با آیدی
زیر در تلگرام عضو باشید:

@AzmonVip[!]
t.me/AzmonVip

پنجشنبه

۱۴۰۲/۱۰/۲۱

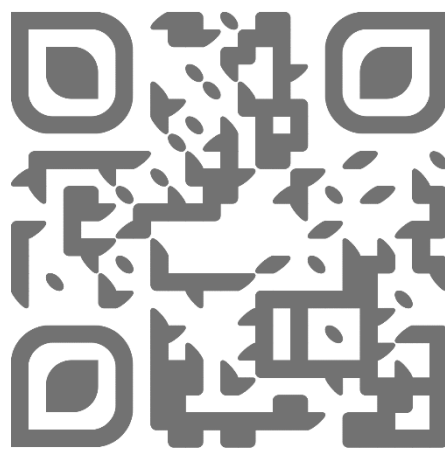
پاسخنامه آزمون الکترونیکی دوازدهم انسانی - مرحله ۷

درس	مسئول درس	طراحان	ویراستاران
ریاضی	محمد نوربخش	محمدرضا امیری - محمد نوربخش	امیرحسین ابومحبوب - فرزانه دانایی علی زیبا
زبان و ادبیات فارسی	حسن وسکری	مهدی ضیایی - افشین محی‌الدین - علی امیرسلیمانی مجتبی بلاغتی - ابوالفضل غلامی - مهران قندی	اعظم نوری نیا - فاطمه عباسی محمد رزمی - علی زیبا
علوم اجتماعی	الهام میرزایی	الهام میرزایی - فروغ تیموریان	آزاده میرزایی - فاطمه صفری
زبان عربی	هاله کریمی	کاظم غلامی - محمدعلی کاظمی نصرآبادی هاله کریمی - محمدعلی تابانفر	کیارش پورمهدی - مریم آقاییاری مهدی نیکوکار
تاریخ	علی‌رضا کاهیدوند	حمیده محبی - علی‌رضا کاهیدوند	سارا خداوردیان - محمد رسایی مهدی نیکوکار
جغرافیا	حمیدرضا بهیاد	حمیدرضا بهیاد - فرشید مشعرپور	زهرا فروغی - فرشید مشعرپور
فلسفه و منطق	امیرمحمد نصیری	گودرز رازانی - امیرمحمد نصیری امیرحسین اذانی - علی زیبا	کیمیا طهماسبی - حسن صدری فرشته قنبری - ابوالفضل شکوهیان
مدیر آزمون: رسول خنجری			

حق چاپ و تکثیر سوالات به هر روش (الکترونیکی و...) پس از برگزاری آزمون برای تمامی اشخاص حقیقی و حقوقی تنها با مجوز «گروه ماز» مجاز می‌باشد و با متخلفین برابر مقررات رفتار می‌شود.
به دلیل عدم رضایت تیم ماز، هرگونه استفاده غیرقانونی از دفترچه سوالات و پاسخنامه ماز برای تمامی اشخاص، شرعاً حرام است.

دوست مازی من، سلام!

برای اینکه ما نظرت رو در رابطه با آزمون بدونیم نیاز هست که در نظرسنجی شرکت کنی.
برای شرکت در نظرسنجی فقط کافیست روی لینک زیر بزنی یا QR کد زیر رو اسکن کنی تا صفحه
نظرسنجی برات باز بشه!
ممنون که نظرت رو به ما میگی و بهمون برای بهتر شدن آزمون ها کمک می کنی (:

<https://B2n.ir/e65536>

مازی ها؛ میدونین که جلوی هر سوال ما براتون ویژگی و آدرس اون سوال رو میذاریم، حالا
واسه اینکه کامل یادش بگیرید میخوام براتون بگم که چجوری اینا رو براتون چیدیم:

(سطح سوال - سبک سوال - آدرس سوال)

آسان - متوسط - دشوار   مفهومی - مساله و ...   مثلاً: ۱۱۰۱ یعنی فصل ۱ پایه یازدهم

۱- با حروف کلمه «رنگی» چند کلمه ۴ حرفی (بامعنی یا بی‌معنی) می‌توان ساخت به طوری که همه آن‌ها با حرف نقطه‌دار شروع شوند؟ (تکرار حروف، مجاز است.)

۱۶ (۴)

۳۲ (۳)

۶۴ (۲)

۱۲۸ (۱)

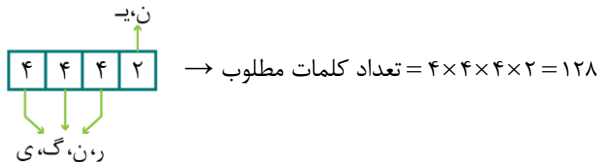
(آسان - مفهومی - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۱

نکته: در حروف فارسی دقت کنید که حرف «ی» در ابتدای کلمه به صورت «پ» می‌آید و نقطه‌دار است.

پاسخ تشریحی:

حرف «ی» وقتی در ابتدای کلمه قرار بگیرد نقطه‌دار خواهد بود. لذا خواهیم داشت:

گروه آموزشی ماز

۲- با توجه به پیشامدهای زیر، در مجموع چند پیشامد غیرممکن یا پیشامد حتمی وجود دارد؟

الف: در پرتاب ۳ تاس با هم، ضرب تاس‌ها ۲۴۰ شود.

ب: در چرخش عقربه مقابل، عقربه روی عدد مربع کامل بایستد.

ج: در خانواده‌های ایرانی با ۳ فرزند، هر سه فرزند در فصل بهار متولد شده باشند.

د: انتخاب ۳ مهره سفید با چشم بسته از ظرفی که شامل ۲۰۰۰ مهره سفید و ۱ مهره آبی است.

هـ: زوج بودن مجموع هر دو عدد تصادفی دلخواه از بین اعداد $\{1, 3, 5, 7, 9, 11, \dots, 99\}$

۵ (۴)

۴ (۳)

۳ (۲)

۲ (۱)

(متوسط - مفهومی - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۲

نکته: در یک پدیده تصادفی اگر احتمال وقوع یک پیشامد صفر باشد (غیرممکن باشد) به آن پیشامد غیرممکن می‌گویند و اگر احتمال وقوع یک پیشامد برابر ۱ باشد (صددرصد اتفاق بیفتد) به آن پیشامد حتمی می‌گویند. مثلاً در پرتاب یک تاس احتمال رو شدن عدد بزرگتر از ۶ صفر است و پیشامد آن را غیرممکن می‌گویند و احتمال رو شدن عدد کوچکتر از ۷ برابر ۱ است و به پیشامد آن حتمی می‌گویند.

پاسخ تشریحی:

پیشامد (الف) پیشامدی غیرممکن است چون ضرب اعداد سه تاس، حداکثر می‌تواند $6 \times 6 \times 6 = 216$ باشد.

پیشامد (ب) حتمی است چون عقربه روی هر عددی که قرار گیرد مربع کامل است.

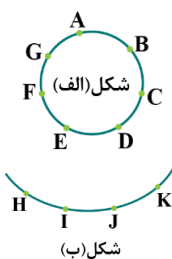
پیشامد (ج) نه حتمی است و نه غیرممکن.

پیشامد (د) نه حتمی است و نه غیرممکن ولی اگر مهره آبی نداشتیم، پیشامدمان حتمی بود.

پیشامد (هـ) حتمی است چون جمع هر دو عدد فرد، قطعاً عددی زوج است.

گروه آموزشی ماز

۳- با نقاط شکل (الف) به تعداد x وتر می‌توان ساخت و با نقاط شکل (ب) به تعداد y مثلث می‌توان ساخت. حاصل $x - y$ کدام است؟

۲۳ (۱)

۱۶ (۲)

۱۷ (۳)

۲۰ (۴)

(متوسط - محاسباتی - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۳

در ساختن پاره‌خط و مثلث به کمک تعدادی نقاط مشخص، باید از فرمول ترکیب استفاده کنیم چون پس از انتخاب نقاط، جابجایی آن‌ها با هم، وتر یا مثلث جدیدی ایجاد نمی‌کند. اگر تعداد کل نقاط n باشد، تعداد وترها برابر $\binom{n}{2}$ و تعداد مثلث‌ها برابر $\binom{n}{3}$ است. فقط در ساختن مثلث دقت کنید که هر ۳ رأس نباید هم‌زمان روی یک خط مستقیم واقع باشند چون مثلثی ایجاد نمی‌شود.

(الف) $\rightarrow$ در شکل (الف) تعداد وترها (پاره خطها) $= \binom{7}{2} = \frac{7 \times 6}{2} = 21 = x$

(ب) $\rightarrow$ در شکل (ب) تعداد مثلثها $= \binom{4}{3} = 4 = y$

$\rightarrow x - y = 21 - 4 = 17$

نکته: با داشتن n نقطه روی محیط یک دایره می توان $\binom{n}{2}$ وتر ساخت و با n نقطه روی محیط یک دایره می توان $\binom{n}{3}$ مثلث ساخت به طوری که نقاط

رئوس مثلث باشند. آزمون وی ای پی

گروه آموزشی ماز

۴- با اعداد طبیعی تکریمی، چند عدد سه رقمی بدون تکرار ارقام می توان ساخت به طوری که مجموع ارقام یکان و صدگان، زوج باشد؟

۲۴۰ (۴)

۲۲۴ (۳)

۱۸۰ (۲)

۱۸۴ (۱)

(متوسط - محاسباتی / مفهومی - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۳

نکته: اعداد طبیعی یک رقمی همان اعداد $\{1, 2, 3, \dots, 9\}$ است. اگر مجموع دو عدد طبیعی زوج باشد دو حالت داریم یا هر دو زوج هستند یا هر دو فرد هستند.

می دانیم مجموع دو عدد وقتی زوج است که هر دوی آنها زوج یا هر دوی آنها فرد باشند، لذا ۲ حالت مختلف خواهیم داشت:

«الف»: یکان و صدگان، فرد باشند:

«ب»: یکان و صدگان، زوج باشند:

ارقام فرد تک رقمی
به جز صدگان
۱, ۳, ۵, ۷, ۹

$\Rightarrow 5 \times 7 \times 4 = 140$

ارقام ۱ تا ۹ به جز
ارقام یکان و صدگان

ارقام زوج تک رقمی
به جز صدگان
۲, ۴, ۶, ۸

$\Rightarrow 4 \times 7 \times 3 = 84$

ارقام ۱ تا ۹ به جز
ارقام یکان و صدگان

طبق اصل جمع $\rightarrow$ جواب $= 140 + 84 = 224$

با ارقام ۰, ۱, ۲, ۳, ۴, ۵ چند عدد چهاررقمی بخش پذیر بر ۵ بدون تکرار رقمها، می توان نوشت؟

۱۲۰ (۴)

۱۰۸ (۳) ✓

۹۶ (۲)

۷۲ (۱)

(کنکور داخل ۹۸)

گروه آموزشی ماز

۵- تعداد ریشه های معادله $\frac{2n^2}{n!} - \frac{n-1}{(n-1)!} = 0$ کدام است؟

سه (۴)

دو (۳)

یک (۲)

صفر (۱)

(متوسط - محاسباتی - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۱

به تساوی های زیر دقت کنید:

$5! = 5 \times 4!$

$n! = n(n-1)!$

$(n-1)! = (n-1)(n-2)!$

در هر کسر، عبارت شامل فاکتوریل را باز می کنیم تا صورت و مخرج با هم ساده شوند:

$\frac{2n^2}{n!} - \frac{n-1}{(n-1)!} = 0 \rightarrow \frac{2n^2}{n(n-1)!} - \frac{n-1}{(n-1)(n-2)!} = 0$

$\rightarrow \frac{2n}{(n-1)!} - \frac{1}{(n-2)!} = 0 \rightarrow \frac{2n}{(n-1)!} = \frac{1}{(n-2)!}$

$$\rightarrow \frac{2n}{(n-1)(n-2)!} = \frac{1}{(n-2)!} \rightarrow \frac{2n}{n-1} = 1 \rightarrow 2n = n-1$$

$$\rightarrow n = -1$$

ولی n نمی‌تواند منفی باشد (چون $n!$ و $(n-1)!$ تعریف نشده خواهند شد) پس معادله مذکور، جواب ندارد.

گروه آموزشی ماز

۶- یک تاس و یک سکه را با هم پرتاب می‌کنیم و مشاهده می‌کنیم که تاس عدد ۴ و سکه پشت ظاهر شده است. چند تا از پیشامدهای زیر رخ داده‌اند؟

الف: $A = \{(پ, ۴)\}$ ب: $B = \{(و, ۵), (پ, ۶)\}$ ج: $C = \{(پ, ۲), (پ, ۴)\}$ د: $D = \{(ر, ۲), (پ, ۴), (ر, ۶)\}$ هـ: $E = \{(پ, ۲), (پ, ۴), (پ, ۶), (ر, ۱), (ر, ۲), (ر, ۳)\}$

۱ (۴)

۲ (۳)

۳ (۲)

۴ (۱)

(متوسط - مفهومی - ۱۲۰۱)

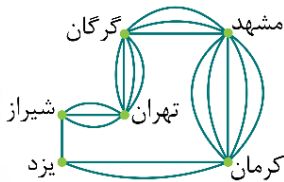
پاسخ: گزینه ۱

طبق کار در کلاس کتاب درسی، اگر یکی از برآمدهای یک پیشامد رخ دهد می‌گوییم آن پیشامد رخ داده است پس الان هر پیشامدی که شامل (پ, ۴) باشد رخ داده است؛ لذا تمام پیشامدهای A, C, D و E اتفاق افتاده‌اند.

گروه آموزشی ماز

۷- با توجه به نقشه راه‌های زیر، شخصی می‌خواهد از شیراز به مشهد برود و برگردد به طوری که در مسیر برگشت از پایتخت عبور نکند. با چه احتمالی، این شخص هم در رفت و هم در برگشت، حتماً از کرمان می‌گذرد؟ (تمام جاده‌ها دو طرفه هستند و در رفت از هر شهر حداکثر یک بار و در برگشت هم از هر شهر حداکثر یک بار عبور می‌کند).

۵ (۲)
۲۳۷ (۱)
۲۳۹ (۴)
۲۳۱ (۳)
۲۳

(متوسط - محاسباتی - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۲

برای به دست آوردن احتمال پیشامد A ابتدا باید تعداد اعضای فضای نمونه (همه حالت‌های ممکن پدیده تصادفی) یعنی $n(S)$ را به دست آوریم سپس از بین اعضای مجموعه S تعداد اعضایی که در پیشامد A قرار می‌گیرند یعنی $n(A)$ را به دست آوریم. سپس احتمال وقوع پیشامد A برابر است با:

$$P(A) = \frac{n(A)}{n(S)}$$

ابتدا تمام حالت‌های ممکن را به دست می‌آوریم:

شیراز $\xrightarrow{۱}$ یزد $\xrightarrow{۲}$ کرمان $\xrightarrow{۵}$ مشهد $\xrightarrow{۳}$ گرگان $\xrightarrow{۴}$ تهران $\xrightarrow{۳}$ شیراز: حالت (۱)

$$\text{جواب} = ۳ \times ۴ \times ۳ \times ۵ \times ۲ \times ۱ = ۳۶۰$$

شیراز $\xrightarrow{۱}$ یزد $\xrightarrow{۲}$ کرمان $\xrightarrow{۵}$ مشهد $\xrightarrow{۵}$ کرمان $\xrightarrow{۲}$ یزد $\xrightarrow{۱}$ شیراز: حالت (۲)

$$\text{جواب} = ۱ \times ۲ \times ۵ \times ۵ \times ۲ \times ۱ = ۱۰۰$$

$$n(S) = ۳۶۰ + ۱۰۰ = ۴۶۰$$

حالا سراغ خواسته سؤال می‌رویم تا $n(A)$ هم به دست آید، در واقع همان حالت (۲) بالا از ما خواسته شده؛ پس:

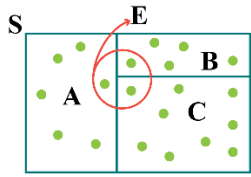
$$n(A) = ۱۰۰$$

$$\rightarrow P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{۱۰۰}{۴۶۰} = \frac{۱۰}{۴۶} = \frac{۵}{۲۳}$$

گروه آموزشی ماز

۸- در شکل مقابل، تمام پیشامدهای A، B و C به شکل مستطیل هستند و پیشامد E به شکل دایره است و هر نقطه نمایش یک عضو می‌باشد. احتمال رخ دادن پیشامد $M = [(A-E) \cup (C-E) \cup (B-E)]'$ کدام است؟

(۲) $\frac{1}{20}$
(۴) $\frac{3}{20}$

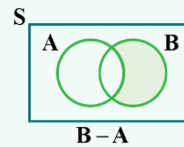
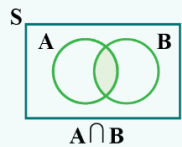
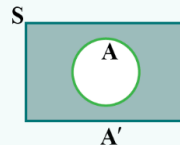
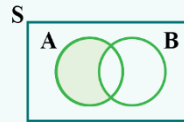
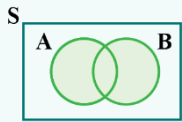
(۱) $\frac{7}{8}$
(۳) $\frac{5}{8}$

(متوسط - مفهومی - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۴

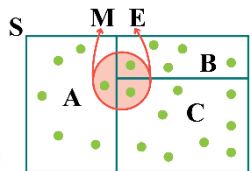

اعمال روی پیشامدها به صورت زیر است:

پاسخ شریعی

با توجه به درسنامه، پیشامد M همان پیشامد E است.

$$n(S) = 20, n(M) = 3$$

$$P(M) = \frac{n(M)}{n(S)} = \frac{3}{20}$$

گروه آموزشی ماز

۹- ۷ نفر از افراد به نام‌های اختصاری G و F و E و D و C و B و A می‌خواهند در یک همایش سخنرانی کنند. با چه احتمالی فرد G نفر وسط سخنرانی است و همچنین بین افراد A و B و C فرد دیگری سخنرانی نمی‌کند؟

(۴) $\frac{1}{70}$

(۳) $\frac{1}{35}$

(۲) $\frac{1}{25}$

(۱) $\frac{1}{20}$

(متوسط - محاسباتی / مفهومی - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۴

نکته: وقتی چند فرد (یا چند شیء) در یک مسئله جایگشت قرار است کنار هم باشند (در سخنرانی چند نفر به طور متوالی سخنرانی کنند) آن‌ها را در یک بسته فرض می‌کنیم و در شمارش اشیاء برای محاسبه جایگشت آن را یک شیء در نظر می‌گیریم.

دقت کنید: در این بسته دو حالت ممکن است اتفاق بیفتد اگر تنها کنار هم بودن این k نفر شرط مسئله باشد این افراد (یا اشیاء) در بسته فرض شده نیز به k! جایگشت دارند و اگر در بسته مورد نظر یک حالت چیدمان در نظر گرفته شده باشد دیگر در داخل بسته جایگشت نداریم.

پاسخ شریعی

با توجه به اینکه افراد A، B و C باید به طور متوالی سخنرانی کنند و جایگاه سخنرانی فرد G دقیقاً در وسط است، پس A، B و C را یک بسته و D، E و F را به صورت یک بسته دیگر در نظر می‌گیریم:

$$n(A) = \underbrace{3!}_{\text{بسته اول}} \times \underbrace{3!}_{\text{بسته دوم}} \times \underbrace{2!}_{\text{جایگشت دو بسته}} = 72$$

از طرفی ۷ نفر به ۷! حالت می‌توانند سخنرانی کنند، پس: $n(S) = 7!$

$$P(A) = \frac{72}{7!} = \frac{1}{70}$$

پنج بازیکن فوتسال تیم مدرسه‌ای، به طور تصادفی در یک ردیف کنار یکدیگر می‌ایستند. اگر دروازه‌بان و کاپیتان دو نفر متفاوت باشند، با کدام احتمال بین دروازه‌بان و کاپیتان دقیقاً دو نفر حضور دارند؟

(۴) $\frac{1}{20}$

(۳) $\frac{1}{15}$

(۲) $\frac{1}{10}$

(۱) $\frac{1}{5}$ ✓

(کنکور داخل ۱۴۰۱)

۱۰- با توجه به معادله $(P(x, x-1))^2 = 12C(x, 2) \times \sqrt{(x!)^2}$ تعداد جواب‌های قابل قبول برای x کدام است؟ (P تبدیل و C ترکیب است)

(۱) صفر (۲) ۱ (۳) ۲ (۴) ۳

پاسخ: گزینه ۲ (دشوار - محاسباتی - ۱۲۰۱)

(۱) فرمول تبدیل (ترتیب) n از n شیء به صورت زیر است:

$$P(n, r) = \frac{n!}{(n-r)!}$$

(۲) فرمول ترکیب n از n شیء به صورت زیر است:

$$C(n, r) = \binom{n}{r} = C(n, r) = \frac{n!}{(n-r)! \times r!}$$

پاسخ تشریحی:

$$P(x, x-1) = \frac{x!}{(x-(x-1))!} = \frac{x!}{(x-x+1)!} = \frac{x!}{1!} = x!$$

$$C(x, 2) = \frac{x!}{(x-2)!2!} = \frac{x(x-1)(x-2)!}{(x-2)! \times 2} = \frac{x(x-1)}{2}$$

از طرفی می‌دانیم $\sqrt{(x!)^2} = x!$ است؛ لذا این مقادیر را در معادله اصلی قرار می‌دهیم:

$$(x!)^2 = 12 \times \frac{x(x-1)}{2} \times x! \xrightarrow{\text{یک } x! \text{ را با هم ساده می‌کنیم}} x! = 6x(x-1) \rightarrow$$

$$x(x-1)(x-2)! = 6x(x-1) \xrightarrow{x=0} (x-2)! = 6 = 3! \rightarrow x-2=3 \rightarrow x=5$$

توجه کنید x ها را از دو طرف و $(x-1)$ ها را هم از دو طرف ساده کردیم، ولی باید ریشه‌های آن‌ها را جز جواب معادله حساب کنیم پس ریشه‌ها عبارت شدند از: ۵ و ۱ و ۰

ولی صفر و یک رد می‌شوند (مثلاً $C(x, 2)$ به ازای $x=0$ و $x=1$ تعریف نمی‌شوند) پس فقط $x=5$ قابل قبول است.

گروه آموزشی ماز

۱۱- ۳ کودک به نام‌های امیر، مریم و نیلوفر وارد شهر بازی شده و هر کدام از آن‌ها ۴ بازی را از بین ۱۰ بازی انتخاب می‌کنند. در چند حالت، هر ۳ نفر آن‌ها فقط در بازی چرخ و فلک با هم مشترک هستند و بقیه بازی‌ها همگی متفاوت است؟

(۴) ۲۲۰۰

(۳) ۲۱۰۰

(۲) ۱۸۶۰

(۱) ۱۶۸۰

پاسخ: گزینه ۱ (متوسط - محاسباتی - ۱۲۰۱)

پاسخ تشریحی:

همگی آن‌ها در بازی چرخ و فلک، مشترک هستند؛ پس ۹ بازی باقی می‌ماند، حالا مثلاً از امیر شروع می‌کنیم او باید ۳ بازی دیگرش را از بین ۹ بازی انتخاب کند یعنی به تعداد $\binom{9}{3}$ انتخاب دارد. حالا سراغ نفر بعدی (مثلاً مریم) می‌رویم. او الان باید ۳ بازی‌اش را از بین ۶ بازی باقی‌مانده انتخاب کند و در نهایت، نیلوفر باید ۳ بازی‌اش را از بین ۳ بازی باقی‌مانده انتخاب کند، حالا طبق اصل ضرب خواهیم داشت:

$$\text{تعداد حالت‌ها} = \binom{9}{3} \times \binom{6}{3} \times \binom{3}{3} = \frac{9 \times 8 \times 7}{6} \times \frac{6 \times 5 \times 4}{6} \times 1 = 84 \times 20 = 1680$$

گروه آموزشی ماز

۱۲- ۴ تاس را با هم پرتاب می‌کنیم. با چه احتمالی، در حداقل ۲ تاس از تاس‌ها اعداد یکسان ظاهر می‌شود؟

(۴) $\frac{13}{18}$

(۳) $\frac{5}{18}$

(۲) $\frac{4}{9}$

(۱) $\frac{5}{9}$

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط - محاسباتی - ۱۲۰۱)

در مسائلی که محاسبه تعداد اعضای پیشامد A دشوار یا طولانی باشد ابتدا حالت‌های غیرمطلوب (غیر از حالت‌های پیشامد A) را حساب می‌کنیم و با $n(A')$ نمایش می‌دهیم (A' متمم پیشامد A است). سپس داریم:

$$P(A') = \frac{n(A')}{n(S)} \rightarrow P(A) = 1 - P(A')$$

از پیشامد متمم استفاده می‌کنیم چون حالت‌های خیلی زیادی برای پیشامد خواسته شده وجود دارد:

حداقل ۲ تاس، با اعداد یکسان ظاهر شوند $\xleftarrow{\text{متمم}}$ هیچ کدام از تاس‌ها، با اعداد یکسان ظاهر نشوند

A A'

۴ تاس داریم پس تعداد اعضای فضای نمونه برابر است با: آزمون وی ای پی

$$n(S) = 6 \times 6 \times 6 \times 6$$

حالا $n(A)$ را به دست می‌آوریم، همه تاس‌ها باید اعداد مختلفی ظاهر شوند؛ لذا:

$$n(A) = 6 \times 5 \times 4 \times 3$$

$$\rightarrow P(A) = \frac{n(A)}{n(S)} = \frac{\cancel{6} \times \cancel{5} \times \cancel{4} \times \cancel{3}}{\cancel{6} \times \cancel{6} \times \cancel{6} \times \cancel{6}} = \frac{5}{18} \Rightarrow P(A') = 1 - \frac{5}{18} = \frac{13}{18}$$

گروه آموزشی ماز

۱۳- کدام گزینه در مورد مفهوم دنباله، درست است؟

- (۱) دنباله‌های اعداد، توابعی هستند که دامنه آن‌ها مجموعه اعداد گویا است.
- (۲) دنباله‌های اعداد، توابعی هستند که دامنه آن‌ها مجموعه اعداد طبیعی است.
- (۳) دنباله‌های اعداد، توابعی هستند که بُرد آن‌ها زیرمجموعه اعداد گویا است.
- (۴) دنباله‌های اعداد، توابعی هستند که بُرد آن‌ها زیرمجموعه اعداد طبیعی است.

(آسان - مفهومی - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۲

طبق تعریف کتاب درسی، دنباله‌های اعداد، در واقع توابعی هستند که دامنه آن‌ها زیرمجموعه $\mathbb{N}$ است ولی بُرد دنباله، محدودیتی ندارد و در حالت کلی، زیرمجموعه $\mathbb{R}$ است. تعریف دقیق کتاب درسی به شکل زیر است (صفحه ۵۳ کتاب درسی):

اگر a تابعی از $\mathbb{N} \rightarrow \mathbb{R}$ باشد، اعضای بُرد این تابع می‌توانند دنباله‌ای از اعداد را تولید کنند که جمله اول آن را با a_1 ، جمله دوم آن را با a_2 و ... و جمله n ام آن را با a_n نمایش می‌دهیم. به جمله n ام دنباله، جمله عمومی یا ضابطه دنباله هم گفته می‌شود.

گروه آموزشی ماز

۱۴- کدام یک از اعداد زیر، نمی‌تواند یکی از جملات دنباله $a_n = \frac{n+3}{2n-1}$ باشد؟

$\frac{13}{19}$ (۴)

$\frac{2}{5}$ (۳)

$\frac{8}{9}$ (۲)

$\frac{5}{3}$ (۱)

(متوسط - مفهومی / محاسباتی - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۳

(۱) در دنباله‌ای با جمله عمومی a_n برای یافتن هر جمله دلخواه باید شماره آن جمله را به جای n ها در جمله عمومی قرار دهیم. مثلاً در دنباله $a_n = 2n + 8$ جمله بیستم برابر می‌شود با:

$$a_{20} = 2(20) + 8 = 48$$

(۲) در دنباله‌ای با جمله عمومی a_n اگر مقدار یک جمله داده شود، آن را به جای a_n قرار می‌دهیم تا n به دست آید. n همیشه عددی طبیعی است. مثلاً در دنباله

$$a_n = \frac{n-1}{n+1} \text{ می‌خواهیم بفهمیم کدام جمله برابر } \frac{9}{11} \text{ است:}$$

$$\frac{9}{11} = \frac{n-1}{n+1} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 9n - 11 = 9n + 9 \rightarrow 2n = 20 \rightarrow n = 10$$

دقت کنید! شماره جمله همواره عددی طبیعی است. پس اگر عددی بخواهد مقدار یک جمله از دنباله باشد باید در حل معادله به دست آمده برحسب n مقدار n (شماره جمله) عددی طبیعی باشد.

جملات داده شده در گزینه‌ها را به جای a_n قرار می‌دهیم و n را به دست می‌آوریم. n باید حتماً عددی طبیعی شود:

$$\textcircled{1} a_n = \frac{n+3}{2n-1} \xrightarrow{a_n = \frac{5}{3}} \frac{5}{3} = \frac{n+3}{2n-1} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 5n - 15 = 3n + 9 \rightarrow 2n = 24 \rightarrow n = 12$$

$$a_n = \frac{n+3}{2n-1} \xrightarrow{a_n = \frac{1}{9}} \frac{1}{9} = \frac{n+3}{2n-1} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 16n - 8 = 9n + 27 \rightarrow 7n = 35 \rightarrow n = 5$$

$$a_n = \frac{n+3}{2n-1} \xrightarrow{a_n = \frac{2}{5}} \frac{2}{5} = \frac{n+3}{2n-1} \xrightarrow{\text{طرفین وسطین}} 5n + 15 = 4n - 2 \rightarrow n = -17$$

$$a_n = \frac{n+3}{2n-1} \xrightarrow{a_n = \frac{13}{19}} \frac{13}{19} = \frac{n+3}{2n-1} \Rightarrow 19n + 57 = 26n - 13 \Rightarrow 7n = 70 \Rightarrow n = 10$$

ولی n نمی تواند منفی باشد پس جواب، گزینه (۳) است.

گروه آموزشی ماز

۱۵- جمله عمومی دنباله ای به صورت $a_n = \begin{cases} \left[\frac{n+1}{2} \right] & n \text{ زوج} \\ \text{sign}(3-n) & n \text{ فرد} \end{cases}$ است. حاصل عبارت $a_7 - 2a_4 + 3a_1$ کدام است؟ ([ ] ، نماد جزء صحیح است.)

۳ (۴)

-۳ (۳)

۲ (۲)

-۲ (۱)

(متوسط - محاسباتی - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۱

نکته: تعریف تابع علامت $\text{sign}(x)$

$$\text{sign}(x) = \begin{cases} 1 & x > 0 \\ 0 & x = 0 \\ -1 & x < 0 \end{cases}$$

پاسخ سریعی

۷ عددی فرد است پس برای یافتن a_7 از ضابطه پایینی a_n استفاده می کنیم:

$$a_7 = \text{sign}(3-7) = \text{sign}(-4) = -1$$

۴ عددی زوج است پس برای پیدا کردن a_4 از ضابطه بالایی a_n بهره می گیریم:

$$a_4 = \left[\frac{4+1}{2} \right] = [2/5] = 2$$

۱ عددی فرد است پس برای پیدا کردن a_1 از ضابطه پایینی a_n استفاده می کنیم:

$$a_1 = \text{sign}(3-1) = \text{sign}(2) = 1$$

$$\rightarrow a_7 - 2a_4 + 3a_1 = -1 - 2(2) + 3(1) = -1 - 4 + 3 = -2$$

جمله ۴۰۰ام دنباله اعداد با رابطه $a_1 = 1$ $a_{n+1} = \begin{cases} 1 & n \text{ زوج} \\ \frac{1}{1+a_n} & n \text{ فرد} \end{cases}$ ، کدام است؟

۴ صفر

$\frac{1}{2}$ (۳) ✓

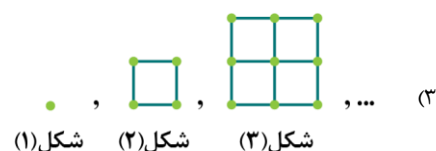
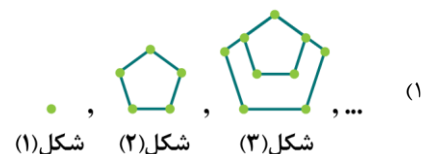
۱ (۲)

۲ (۱)

(کنکور داخل ۱۴۰۱)

گروه آموزشی ماز

۱۶- رابطه بازگشتی یک دنباله به صورت $2a_{n+1} - a_n = a_{n+1} + 4$ می باشد ($a_1 = 1$). در کدام الگوی زیر، تعداد نقاط شکل ها مربوط به رابطه بازگشتی ذکر شده است؟

(متوسط - مفهومی / محاسباتی - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۱

رابطه بازگشتی یک دنباله، در واقع ارتباط بین هر جمله را با جمله یا جملات قبل از خودش بیان می‌کند مثلاً وقتی می‌نویسیم $a_{n+1} = 2a_n$ به این معناست که هر جمله دلخواه این دنباله، برابر است با ۲ برابر جمله قبلی‌اش (البته به‌جز جمله اول، که معمولاً در متن سؤال به ما داده می‌شود).

پاسخ تشریحی:

ابتدا رابطه داده شده را ساده‌تر می‌کنیم تا فقط یک بار a_{n+1} را مشاهده کنیم:

$$2a_{n+1} - a_{n+1} = a_n + 4 \rightarrow a_{n+1} = a_n + 4$$

حالا چند جمله اول این دنباله را می‌نویسیم:

$$n = 1 \xrightarrow{\text{در رابطه به دست آمده قرار می‌دهیم}} a_2 = a_1 + 4 = 1 + 4 = 5$$

$$n = 2 \xrightarrow{\text{در رابطه به دست آمده قرار می‌دهیم}} a_3 = a_2 + 4 = 5 + 4 = 9$$

پس جملات دنباله به صورت $1, 5, 9, \dots$ می‌باشد. در شکل گزینه (۱) دنباله تعداد نقاط در هر شکل به صورت $1, 5, 9, \dots$ می‌باشد. در شکل گزینه (۲) داریم: $1, 5, 8, \dots$ در شکل گزینه (۳) داریم: $1, 4, 9, \dots$ و در گزینه (۴) داریم: $1, 3, 5, \dots$ لذا جواب، گزینه ۱ خواهد بود.

نکته: هر رابطه بازگشتی به صورت $a_{n+1} = a_n + d$ یک الگوی خطی است که هر جمله آن (از جمله دوم به بعد) از اضافه شدن مقدار ثابت d به جمله قبلی به دست می‌آید.

گروه آموزشی ماز

۱۷- با توجه به دنباله‌های مقابل، حاصل $\frac{a_2 - 24b_{12} + c_8}{38d_1}$ کدام است؟

$$a_n: 10, 3, 10, 3, 10, \dots$$

$$b_n: 1, \frac{1}{2}, 3, \frac{1}{4}, 5, \frac{1}{6}, \dots$$

$$c_n: -1, -4, -9, -16, -25, \dots$$

$$d_n: 1, \frac{-1}{3}, \frac{1}{5}, \frac{-1}{7}, \dots$$

۳۱/۵ (۴)

۳۱ (۳)

۳۰/۵ (۲)

۳۰ (۱)

(دشوار - مفهومی / محاسباتی - ۱۲۰۲)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ تشریحی:

بچه‌های عزیز، این سؤال، با توجه به کار در کلاس صفحه ۵۶ و تمرین صفحه ۵۹ طرح شده است. متأسفانه اکثر دانش‌آموزان در ساختن جمله عمومی یک دنباله‌ها، دچار ضعف هستند، پس توصیه می‌کنیم پاسخ این سؤال را با دقت بخوانید. دنباله a_n فقط از دو عدد ۱۰ و ۳ تشکیل شده است. پس ضابطه آن برابر است با:

$$a_n = \begin{cases} 10 & ; \text{ فرد } n \\ 3 & ; \text{ زوج } n \end{cases} \rightarrow a_2 = 3$$

حالا به دنباله b_n توجه کنید، جملات با شماره فرد عبارتند از $1, 3, 5, 7, \dots$ و جملات با شماره زوج عبارتند از $\frac{1}{2}, \frac{1}{4}, \frac{1}{6}, \dots$ پس می‌توان چنین نوشت:

$$a_n = \begin{cases} n & ; \text{ فرد } n \\ \frac{1}{n} & ; \text{ زوج } n \end{cases} \rightarrow b_{12} = \frac{1}{12}$$

در دنباله c_n ابتدا اعداد $1, 4, 9, 16, \dots$ را در نظر می‌گیریم که فرمول آن‌ها n^2 است. حالا همه آن‌ها در یک علامت منفی ضرب شده‌اند لذا داریم:

$$c_n = -n^2 \rightarrow c_8 = -8^2 = -64$$

حالا سراغ دنباله آخر می‌رویم. ابتدا اعداد $\frac{1}{1}, \frac{1}{3}, \frac{1}{5}, \frac{1}{7}, \dots$ را در نظر می‌گیریم که فرمول آن‌ها $\frac{1}{2n-1}$ است (چون مخرج‌ها اعداد فرد طبیعی متوالی هستند)

حالا با توجه به دنباله $1, \frac{-1}{3}, \frac{1}{5}, \frac{-1}{7}, \dots$ علامت‌ها به صورت یک در میان مثبت و منفی هستند. در این گونه مواقع باید ضابطه‌ای را که پیدا کرده‌ایم در $(-1)^{n+1}$ یا $(-1)^{n-1}$ ضرب کنیم:

$$d_n = \frac{1}{2n-1} \times (-1)^{n+1} \quad \text{یا} \quad d_n = \frac{1}{2n-1} \times (-1)^{n-1}$$

$$\rightarrow d_1 = \frac{1}{2(10)-1} \times (-1)^1 = \frac{-1}{19}$$

$$\rightarrow \frac{a_2 - 24b_2 + c_2}{24d_2} = \frac{3 - 24 \cdot \frac{1}{19} + (-64)}{24 \cdot \left(\frac{-1}{19}\right)} = \frac{3 - 2 - 64}{-2} = \frac{-63}{-2} = 31/5$$

تذکر مهم:

اگر دنباله d_n به شکل $-\frac{1}{3}, -\frac{1}{5}, -\frac{1}{7}, \dots$ بود ضابطه آن به صورت $d_n = \frac{1}{2n-1} \times (-1)^n$ تبدیل می‌شد.

گروه آموزشی ماز

۱۸- نقاط متناظر با جملات اول و سوم دنباله $a_n = n+1$ را به ترتیب A و B و نقاط متناظر با جملات سوم و پنجم دنباله $b_n = \sqrt{\frac{n}{2}}$ را به ترتیب C و D می‌نامیم. مجموع اعداد محیط و مساحت متوازی‌الاضلاع ABDC کدام است؟

۴) $4 + 8\sqrt{2}$

۳) $4 + 4\sqrt{2}$

۲) $8 + 4\sqrt{2}$

۱) $8 + 8\sqrt{2}$

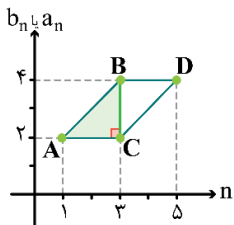
(دشوار - محاسباتی - ۱۴۰۲)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی:

$$a_n = n+1 \rightarrow \begin{cases} n=1 \rightarrow a_1 = 1+1 = 2 \rightarrow A(1,2) \\ n=3 \rightarrow a_3 = 3+1 = 4 \rightarrow B(3,4) \end{cases}$$

$$b_n = \sqrt{\frac{n}{2}} \rightarrow \begin{cases} n=3 \rightarrow b_3 = \sqrt{\frac{3}{2}} = \sqrt{2} = 2 \rightarrow C(3,2) \\ n=5 \rightarrow b_5 = \sqrt{\frac{5}{2}} = \sqrt{2} = 2 \rightarrow D(5,4) \end{cases}$$

ABC در فیثاغورس: $AB^2 = AC^2 + BC^2 \rightarrow AB^2 = 2^2 + 2^2 \rightarrow AB^2 = 8 \rightarrow AB = \sqrt{8} = 2\sqrt{2}$

ABDC مساحت = مساحت $\times$ ارتفاع $= 2 \times 2 = 4$

ABDC محیط = جمع چهار ضلع $= AB + BD + DC + AC = 2\sqrt{2} + 2 + 2\sqrt{2} + 2 = 4 + 4\sqrt{2}$

$\rightarrow$ محیط + عدد مساحت $= 4 + 4\sqrt{2} + 4 = 8 + 4\sqrt{2}$

گروه آموزشی ماز

۱۹- A و B دو پیشامد ناسازگار هستند و می‌دانیم که: $P(A) = \frac{1}{4} P(B')$. در این صورت حاصل $P(A \cup B)$ چقدر از $\frac{P(B)}{2}$ بیشتر است؟

۴) $0/7$

۳) $0/65$

۲) $0/5$

۱) $0/25$

(متوسط - محاسباتی - ۱۴۰۱)

پاسخ: گزینه ۲

نکته: اگر در فضای نمونه‌ای S دو پیشامد B و B' متمم یکدیگر باشند آن‌گاه: آزمون وی ای پی

$$P(B') = 1 - P(B)$$

پاسخ تشریحی:

A و B ناسازگارند؛ پس: $P(A \cap B) = 0$

از طرفی $P(A) = \frac{1}{4}P(B')$ است؛ لذا:

$$P(A) = \frac{1}{4}(1 - P(B)) \rightarrow P(A) = \frac{1}{4} - \frac{1}{4}P(B)$$

$$P(A \cup B) = P(A) + P(B) = \frac{1}{4} - \frac{1}{4}P(B) + P(B) = \frac{1}{4} + \frac{1}{4}P(B)$$

پس $P(A \cup B)$ به اندازه $\frac{1}{4} = 0.25$ از $\frac{P(B)}{4}$ بیش تر است.

نکته: دو پیشامد A و B از فضای نمونه S را ناسازگار می‌گویند اگر $A \cap B = \emptyset$ باشد و $P(A \cap B) = 0$ است.

گروه آموزشی ماز

۲۰- از بین ۶ پرسپولیسی، ۴ استقلالی و ۲ تراکتوری، یک گروه پنج نفری انتخاب می‌کنیم. در چند حالت، از هر تیم حداقل یک نفر حضور دارد؟

۵۰۴ (۴)

۴۹۴ (۳)

۴۸۴ (۲)

۴۷۴ (۱)

(متوسط - محاسباتی - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ سریعی:

تمام حالات را بررسی می‌کنیم:

«الف»: ۳ نفر از یک تیم و ۲ نفر دیگر هر کدام از یکی از دو تیم دیگر انتخاب شوند:

(۱) ۳ پرسپولیسی، ۱ استقلالی و ۱ تراکتوری انتخاب شوند:

$$\binom{6}{3} \times \binom{4}{1} \times \binom{2}{1} = 20 \times 4 \times 2 = 160$$

(۲) ۱ پرسپولیسی، ۳ استقلالی و ۱ تراکتوری انتخاب شوند:

$$\binom{6}{1} \times \binom{4}{3} \times \binom{2}{1} = 6 \times 4 \times 2 = 48$$

(۳) چون کلاً ۲ تراکتوری داریم، حالت ۱ پرسپولیسی، ۱ استقلالی و ۳ تراکتوری، امکان ندارد.

«ب»: از یک تیم، فقط یک نفر و از هر کدام از ۲ تیم دیگر، ۲ نفر انتخاب شوند:

(۴) ۲ پرسپولیسی، ۲ استقلالی و ۱ تراکتوری انتخاب شوند:

$$\binom{6}{2} \times \binom{4}{2} \times \binom{2}{1} = 15 \times 6 \times 2 = 180$$

(۵) ۲ پرسپولیسی، ۱ استقلالی و ۲ تراکتوری انتخاب شوند:

$$\binom{6}{2} \times \binom{4}{1} \times \binom{2}{2} = 15 \times 4 \times 1 = 60$$

(۶) ۱ پرسپولیسی، ۲ استقلالی و ۲ تراکتوری انتخاب شوند:

$$\binom{6}{1} \times \binom{4}{2} \times \binom{2}{2} = 6 \times 6 \times 1 = 36$$

تعداد کل حالات برابر است با:

$$160 + 48 + 180 + 60 + 36 = 484$$

گروه آموزشی ماز

۲۱- کدام گزینه، به ترتیب، به عواملی که در «ایجاد نهضت بازگشت ادبی» و «بیداری جامعه ایران» مؤثر بوده‌اند، اشاره کرده‌است؟

- (۱) رواج صنعت چاپ و روزنامه‌نویسی - توجه مردم به واقعیت‌ها و امکانات فنی دنیای جدید
- (۲) تاراج کتابخانه اصفهان - اعزام دانشجویان ایرانی به خارج از کشور برای تحصیل
- (۳) تضعیف جامعه بر اثر شکست ایران از روسیه تزاری - توجه به ادبیات در دربار قاجاریه
- (۴) تأسیس مدرسه دارالفنون - رونق بازار شعر و شاعری و مدح شاهان

پاسخ: گزینه ۲

(متوسط - خطبه خط - تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی)

پاسخ تشریحی:

«تاراج کتابخانه اصفهان» از عوامل مؤثر در ایجاد نهضت بازگشت ادبی و «اعزام دانشجویان ایرانی به خارج از کشور برای تحصیل» از عوامل مؤثر در بیداری جامعه ایران به شمار می‌آیند.

در ایجاد نهضت بازگشت ادبی عوامل زیر تأثیر داشتند:

- ۱- تاراج کتابخانه اصفهان که سبب شد تعدادی از کتاب‌های کتابخانه سلطنتی به دست مردم افتد و ارتباط مجدد اهل ذوق با ادب کهن برقرار شود.
- ۲- توجه به ادبیات در دربار قاجاریه و رونق بازار شعر و شاعری و مدح شاهان
- ۳- تضعیف جامعه بر اثر شکست ایران از روسیه تزاری.

عوامل زیر در بیداری جامعه مؤثر بودند:

- ۱- تأثیر جنگ‌های نافرجام ایران و روس
- ۲- توجه مردم به واقعیت‌ها و امکانات فنی دنیای جدید
- ۳- کوشش‌های عباس میرزا، ولیعهد فتحعلی شاه، در روی آوردن به دانش و فنون نوین
- ۴- اعزام دانشجویان ایرانی به خارج از کشور برای تحصیل
- ۵- رواج صنعت چاپ و روزنامه نویسی و ترجمه و نشر کتاب‌های غربی
- ۶- تأسیس مدرسه دارالفنون به فرمان امیرکبیر و آموزش دانش‌های نوین در آن.

گروه آموزشی ماز

۲۲- کدام یک از موارد زیر درباره نثر فارسی در قرن‌های دوازدهم و سیزدهم «کاملاً» درست است؟

- الف: در سال‌های اول مشروطه، بیشتر نویسندگان مطالب خود را در قالب مقاله در روزنامه‌ها منتشر می‌کردند.
- ب: فن ترجمه از عوامل مؤثر در رشد آگاهی و تحول اندیشه ایرانیان در سال‌های بعد از مشروطه بود.
- ج: تحقیقات ادبی و تاریخی در محدوده تاریخی مشروطه به علت اشتغال اهل قلم به روزنامه‌نویسی و موضوعات دیگر، جاذبه‌ای نداشت.
- د: پس از انقلاب مشروطه، نویسندگان ایرانی نوشتن رمان (داستان بلند) به مفهوم امروزی را از طریق ترجمه رمان‌های تاریخی غربی آغاز کردند.

(۴) «ب» و «د»

(۳) «ب» و «ج»

(۲) «الف» و «د»

(۱) «الف» و «ج»

پاسخ: گزینه ۱

(متوسط - خطبه خط - تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی)

بررسی سایر موارد:

«ب»: فن ترجمه از عوامل مؤثر در رشد آگاهی و تحول اندیشه ایرانیان در سال‌های قبل از مشروطه بود.

«د»: پیش از انقلاب مشروطه، نویسندگان ایرانی نوشتن رمان (داستان بلند) به مفهوم امروزی را از طریق ترجمه رمان‌های تاریخی غربی آغاز کردند.

گزاره‌های کلیدی دربارهٔ نثر فارسی در قرن‌های دوازدهم و سیزدهم:

گروه آموزشی ماز

۲۳- مدیریت هریک از روزنامه‌ها (یا مجلات) زیر بر عهدهٔ کدام فرد بود؟

«صور اسرافیل، نسیم شمال، بهار، سروش»

(۱) میرزا جهانگیرخان - سیداشرف‌الدین گیلانی - میرزا یوسف‌خان اعتصامی - دهخدا

(۲) دهخدا - سیداشرف‌الدین گیلانی - ملک‌الشعرا بهار - میرزا جهانگیرخان

(۳) دهخدا - میرزا جهانگیرخان - میرزا یوسف‌خان اعتصامی - ملک‌الشعرا بهار

(۴) میرزا جهانگیرخان - سیداشرف‌الدین گیلانی - ملک‌الشعرا بهار - میرزا جهانگیرخان

پاسخ: گزینه ۱ (آسان - خطبه‌خط - تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی)

پاسخ تشریحی:

نسیم شمال: سیداشرف‌الدین گیلانی

صور اسرافیل: میرزا جهانگیرخان صور اسرافیل

سروش: دهخدا

بهار: میرزا یوسف‌خان اعتصامی

نشریات دورهٔ بیداری:

نام روزنامه یا مجله	به مدیریت	توضیحات
روزنامهٔ صور اسرافیل	میرزاجهانگیرخان صور اسرافیل	همکاری دهخدا با این روزنامه
روزنامهٔ نسیم شمال	سیداشرف‌الدین گیلانی	انتشار مجموعهٔ نوشته‌های طنزآمیز سیاسی - اجتماعی دهخدا با عنوان «چرند و پرند» در این روزنامه
مجله بهار	میرزایوسف‌خان اعتصامی آشتیانی (پدر پروین اعتصامی)	بیان مسائل سیاسی، اجتماعی و... با لحنی انتقادی و طنزآمیز
مجلهٔ دانشکده	ملک‌الشعرا بهار	نشریه ادبی
مجلهٔ نوبهار		
سروش	علامه علی اکبر دهخدا	انتشار در استانبول
مجلس	ادیب الممالک فراهانی	در سمت سردبیری

گروه آموزشی ماز

۲۴- از دیدگاه تاریخ ادبیات کدام یک از قسمت‌های مشخص‌شده، نادرست است؟

«در دورهٔ بیداری، ادبیات - به‌ویژه شعر - برای آن‌که بتواند با تودهٔ مردم ارتباط برقرار کند، زبان محاوره را برگزید تا قابل فهم‌تر باشد و مفاهیم جدید را

با زبانی ساده انتقال دهد. به این ترتیب، نهضت ساده‌نویسی همراه با نهضت آزادی‌خواهی شکل گرفت، نویسندگان و شاعران مظاهر استبداد و استعمار

را نقد می‌کردند و برای بیان دیدگاه خود، زبان محاوره را برمی‌گزیدند.»

۴ (۴)

۳ (۳)

۲ (۲)

۱ (۱)

(متوسط - خطبه خط - تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ تشریحی:

نویسندگان و شاعران دوره بیداری، مظاهر استبداد و استعمار را نقد می‌کردند و برای بیان دیدگاه خود زبان ادبی را برمی‌گزیدند.

گروه آموزشی ماز

۲۵- به ترتیب کدام یک از شاعران دوره بیداری، شاخص‌ترین شاعران در موضوعات «آزادی، وطن و توجه به مردم» به شمار می‌روند؟

- (۱) ایرج‌میرزا - ادیب‌الممالک فراهانی - فرخی یزدی
(۲) ابوالقاسم لاهوتی - ایرج‌میرزا - ملک‌الشعرا بهار
(۳) فرخی یزدی - علامه دهخدا - ابوالقاسم لاهوتی
(۴) عارف قزوینی - ملک‌الشعرا بهار - ادیب‌الممالک فراهانی

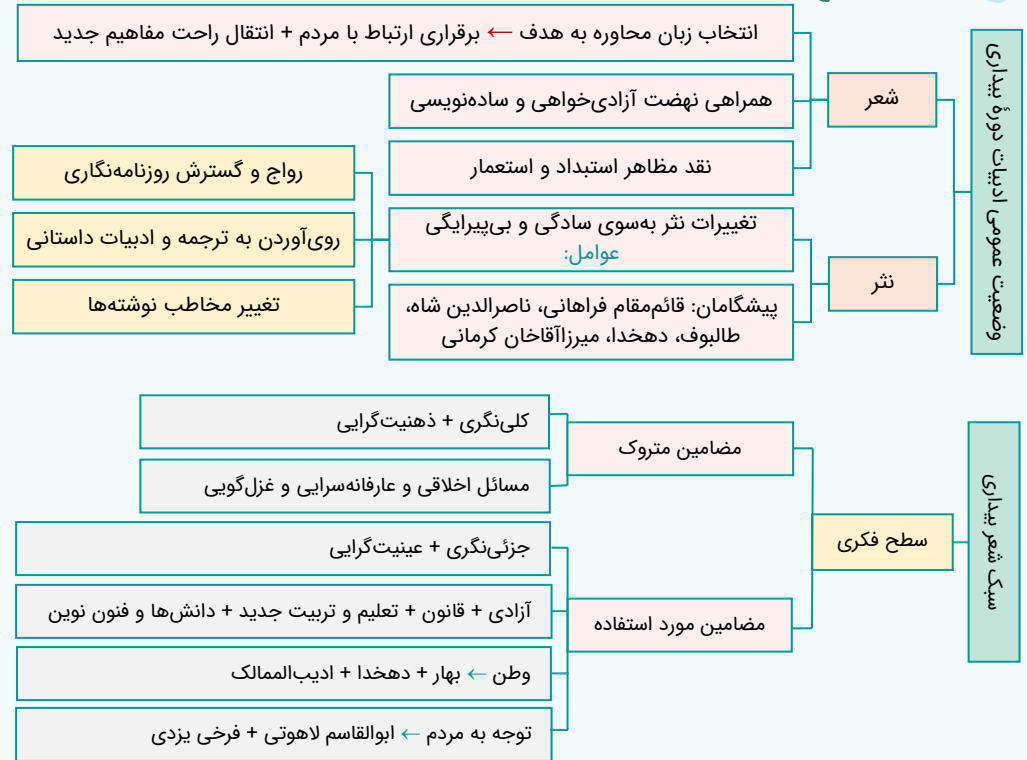
(متوسط - خطبه خط - تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی:

فرخی یزدی از شاعرانی است که او را به سبب آزادی خواهی، به زندان انداختند و در نهایت جانش را در راه آزادی فدا کرد. عارف قزوینی نیز در برانگیختن مردم و آزادی خواهی نقش بسیار مؤثری داشت. مفهوم «وطن» در دوره بیداری وارد شعر و ادبیات فارسی شد و بسیار مورد توجه بزرگانی مانند ملک‌الشعرا بهار، علامه دهخدا و ادیب‌الممالک فراهانی قرار گرفت. ابوالقاسم لاهوتی و فرخی یزدی از شاخص‌ترین شاعران حوزه «توجه به مردم» هستند.

نگاهی به سطح فکری شعر دوره بیداری:

گروه آموزشی ماز

۲۶- با توجه به ویژگی‌های شعر دوره بیداری، کدام بیت نمی‌تواند متعلق به این دوره باشد؟

- (۱) چون نگریم ز درد و چون ننالم
(۲) یا مرگ یا تجدد و اصلاح
(۳) شاید یافتن در هیچ برزن
(۴) شب چو در بستم و مست از می نابش کردم
- دزد را چو محرم به خانه کردم؟
راهی جز این دو پیش وطن نیست
وفا در اسب و در شمشیر و در زن
ماه اگر حلقه به در کوفت جواش کردم

(دشوار - مفهومی - تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی:

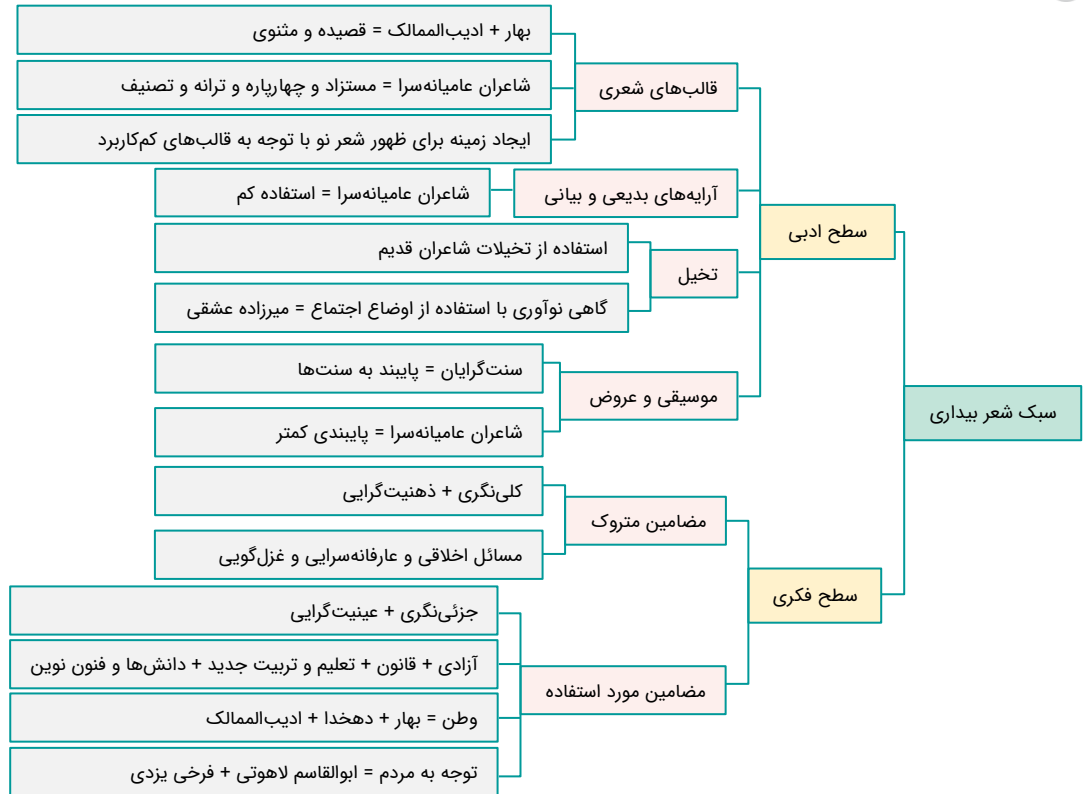
حقوق مدنی زنان از جمله موضوعاتی بود که در دوره بیداری مورد توجه شاعران و نویسندگان قرار گرفت.

در بیت گزینه ۳، که از خسرو و شیرین نظامی انتخاب شده است، نگاه شاعر به زنان، با نوعی بدبینی افراطی همراه است؛ بنابراین نمی‌تواند متعلق به اندیشه‌های دوره بیداری باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ وجود اشکال وزنی نشانگر بی‌توجهی شاعران کوچه و بازار دوره مشروطه به عروض و قواعد وزنی است.
- ۲ «تجددخواهی» از ویژگی‌های فکری شعر دوره بیداری است.
- ۴ کاربرد واژگان و اصطلاحات عامیانه (مانند «جوابش کردم») از ویژگی‌های زبانی شعر دوره بیداری است.

گروه آموزشی ماز

۲۷- موارد کدام گزینه در ارتباط با «شعر و نثر دوره بیداری» نادرست‌اند؟

- الف: در ساختار و ترکیب دستوری کلام این دوره، جمله‌ها درست‌تر و با طبیعت زبان هم‌آهنگ‌تر می‌شود.
- ب: شاعران این دوره که به زبان مردم کوچه و بازار شعر می‌گفتند، به قالب‌هایی مثل مستزاد و چهارپاره رغبتی نداشتند.
- ج: شاعرانی که بیشتر به زبان مردم عادی شعر می‌گفتند، به آرایه‌های بیانی و بدیعی و سنت‌های ادبی کمتر پایبند بودند و شعر را وسیله‌ای برای بیان مقاصد خود می‌دانستند.
- د: درونمایه نثر که در سال‌های نزدیک به انقلاب مشروطه، آزادی و آزادی‌خواهی، سنت‌شکنی و تجددخواهی بود، در این دوره با لحنی شدیدتر ادامه یافت.
- (۱) «الف» و «ج» (۲) «الف» و «د» (۳) «ب» و «ج» (۴) «ب» و «د»

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط - خطبه‌خط - تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی)

پاسخ سریعی:

- «ب»: شاعران این دوره که به زبان مردم کوچه و بازار شعر می‌گفتند، به قالب‌هایی مثل مستزاد و چهارپاره و نیز سرودن ترانه و تصنیف رغبت بیشتری داشتند.
- «د»: درونمایه نثر که در سال‌های نزدیک به انقلاب مشروطه، آزادی و آزادی‌خواهی، سنت‌شکنی و تجددخواهی بود، در این دوره با لحنی آرام‌تر ادامه یافت.

گروه آموزشی ماز

۲۸- در متن زیر، از دیدگاه تاریخ ادبیات، چند خطا دیده می‌شود؟

- «از آغاز سلطنت مظفرالدین شاه تا پدیدآمدن مشروطیت، نثر فارسی که از زمان قائم‌مقام فراهانی تا حدودی از پیچیدگی فاصله گرفته بود، به سمت سادگی و روانی پیش رفت و لغات دشوار در آن کمتر شد. شعر مشروطه نیز تحول چشم‌گیری داشت؛ نگرش شاعران و نویسندگان نسبت به جهان بیرون تغییر یافت و از کلی‌نگری و عینیت‌گرایی به جزئی‌نگری و ذهنیت‌گرایی تغییر کرد.»

(۱) ۱ (۲) ۲ (۳) ۳ (۴) ۴

(دشوار - خطبه خط - تاریخ ادبیات و سبک‌شناسی)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی:

از آغاز سلطنت ناصرالدین شاه تا پدید آمدن مشروطیت نثر فارسی که از زمان قائم مقام فراهانی تا حدودی از پیچیدگی فاصله گرفته بود، به سمت سادگی و روانی پیش رفت و لغات دشوار در آن کمتر شد. آزمون وی ای پی شعر مشروطه نیز تحول چشمگیری داشت نگرش شاعران و نویسندگان نسبت به جهان بیرون تغییر یافت و از کلی‌نگری و ذهنیت‌گرایی به جزئی‌نگری و عینیت‌گرایی تغییر کرد.

دام تستی:

کلیدواژه‌های اساسی هر موضوع (سبک‌ها و دوره‌های ادبی)، تاریخ‌ها و اسامی را بشناسید و با مرور مداوم به خاطر بسپارید. تله و دام تستی اصلی در سوالات حفظی تاریخ ادبیات جابه‌جا کردن اسامی و تاریخ‌ها، تغییر قیود (جابه‌جا کردن «پیش» با «پس») و جابه‌جایی کلیدواژه‌هایی است که در یک متن اما با ترتیب خاصی آمده‌اند؛ مثلاً ذهنیت‌گرایی و عینیت‌گرایی هر دو متعلق به یک سطرند و ممکن است آشنایی چشم با آن‌ها، هر دو را در زمره ویژگی‌های ادبیات دوره بیداری قرار دهد؛ در حالی که، این دو مفهوم تقابل دارند و در متن هم به شکل تقابلی مطرح شده‌اند.

گروه آموزشی ماز

۲۹- آرایه‌های نوشته‌شده مقابل کدام گزینه «کاملاً» درست نیست؟

۱) رب چه نهادند در این شکر و بادام (لف‌ونشر - استعاره)
روشنی در کار مردم بود مقصودم چو شمع (تضاد - تشبیه)
همچو یوسف می‌فزاید عزت از خواری مرا (متناقض‌نما - تضمین)
تا کسی را دل نرفت از دست، صاحب‌دل نشد (حسن تعلیل - مراعات نظیر)

۲) هیچ از لب و چشم تو قناعت نتوان کرد
اینکه گاهی می‌زدم بر آب و آتش خویش را
۳) نیست صائب، چاه و زندان بر دل من ناگوار
۴) در قمار عشق باشد باختن نقد مراد

(متوسط - مفهومی/ترکیبی - آرایه‌های ادبی)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی:

در مصراع دوم این گزینه، متناقض‌نما داریم؛ «از خواری نمی‌توان به عزت رسید». یا «به عزت افزود». اما در این بیت تضمین نداریم؛ بلکه تلمیح داریم.

در پاسخ‌نامه‌های تشریحی ماز، به شما آموخته‌بودیم که یکی از الگوهای مهمی که در آرایه تناقض یا پارادوکس دیده می‌شود، «علت + معلول متضاد» است. نشانه زبانی این الگو هم استفاده از حرف اضافه «از» است (که معنی «به سبب» می‌دهد). در این بیت هم از این الگو استفاده شده است؛ «خواری» علت «عزت» دانسته شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ «شکر» و «بادام» به ترتیب استعاره از لب و چشم هستند و «لب» و «چشم» در مصراع اول به ترتیب لف ۱ و لف ۲ هستند و شکر و بادام در مصراع دوم به ترتیب نشر ۱ و نشر ۲ هستند.

همیشه تأکید کرده‌ایم که تصاویر کلیشه‌ای و رایج ادبیات فارسی در پاسخ‌گویی به سؤالات قرابت معنایی و آرایه‌های ادبی نقش پررنگی ایفا می‌کند؛ فهرستی از آن‌ها را پیش از این ارائه کرده بودیم. در این بیت، می‌بینیم که یکی از الگوهای رایج استفاده از آرایه لف‌ونشر برای اشاره به همان تصاویر کلیشه‌ای است، اما به شکلی نسبتاً غیرمستقیم. تشخیص لف‌ونشر در موارد این‌چنینی کاملاً به دانش ادبی شما بستگی دارد.

۲ آب و آتش تضاد دارند و در مصراع دوم این گزینه تشبیه داریم.

۴ بین واژگان «قمار، نقد» و «دل و دست» مراعات نظیر وجود دارد و بیت فاقد حسن تعلیل است.

پادآوری:

لف و نشر: هرگاه شاعر یا نویسنده دو یا چند لفظ را ذکر کند، سپس دو یا چند لفظ دیگر بیاورد که هر کدام از این‌ها به یکی از آن الفاظ مربوط شوند، به این آرایه، لف‌ونشر می‌گویند. در لف‌ونشر معمولاً معنی بخش اول ناتمام است و نیازمند ادامه مطلب؛ بنابراین، ذهن شنونده در تکاپو و منتظر ادامه مطلب است. رابطه لف‌ها با نشرها می‌تواند فعل و مفعول، مشبه و مشبه‌به و ... باشد. مثلاً، اگر بگوییم من با چشم‌ها و گوش‌های خود می‌بینم و می‌شنوم. چشم‌ها و گوش‌ها، به ترتیب لف ۱ و لف ۲ هستند و می‌بینم و می‌شنوم که به نوعی از جمله رفع ابهام می‌کنند، نشر ۱ و نشر ۲ هستند.

متناقض‌نما: همان‌طور که می‌دانید، متناقض‌نما یا پارادوکس در اصطلاح ادبی، آوردن و جمع دو واژه یا دو معنی متناقض در سخن است؛ چنان‌که جمع آن‌ها در زبان و عالم واقع، محال باشد و آفریننده زیبایی شود؛ مثلاً، در مصراع «همه بی‌کام و بی‌زبان، گویان» عقلاً و عادتاً، بدون زبان و دهان نمی‌توان سخن گفت، اما شاعر در عالم شعر آن را ممکن ساخته و چنان هنرمندانه این دو امر متناقض را در کلام خود به کار برده است که هم پذیرفتنی است، هم بر زیبایی بیت می‌افزاید. متناقض‌نما هم به شکل یک ترکیب و هم به شکل جمله می‌آید: «فریاد بی‌صدا» (ترکیب وصفی) «همه بی‌پا و بی‌قدم پویان» (جمله)

گروه آموزشی ماز

۳۰- در کدام گزینه، همه آرایه‌های «کنایه، تشخیص، تناسب، تشبیه» به کار رفته‌است؟

- (۱) دست کوتاه مرا شد تخته مشق امید
- (۲) هر که در دریای هستی دامن دل را گرفت
- (۳) سرکشان را عشق می‌سازد به افسون چرب و نرم
- (۴) طاعتی بالاتر از دلجویی درویش نیست

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط - مفهومی - آرایه‌های ادبی)

پاسخ تشریحی:

آرایه‌های این گزینه عبارت‌اند از:

دریای هستی ← تشبیه

دامن دل، دامن ساحل ← تشخیص

دامن / دامن کسی را گرفتن ← کنایه

دریا، ساحل، موجه ← تناسب (مراعات نظیر)

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱

کنایه: دست کوتاه داشتن یا دست به دامن کسی شدن تشخیص: شانه دامن را گرفت. تناسب: دست و دامن تشبیه ندارد.

۳

کنایه: سرکشان، چرب و نرم ساختن تشخیص: عشق چرب و نرم (می)سازد تناسب: پروانه، شمع تشبیه ندارد.

۴

کنایه: دلجویی تشبیه و تشخیص ندارد. تناسب: دست، بوسیدن

گروه آموزشی ماز

۳۱- در ابیات زیر به ترتیب، کدام آرایه‌ها یافت می‌شود؟

- الف: ای در کف پیمانت، دل حاضر و غایب
ب: گر بدین پسته خندان به چمن بنشین
ج: همان جویبار است و آب روان
د: آن نه زلف است و بناگوش که روز است و شب است
- (۱) پارادوکس - استعاره مصرحه - جناس تام - لفونشر مشوش
(۲) پارادوکس - تشخیص - لفونشر - تشبیه
(۳) تضاد - استعاره مصرحه - مراعات نظیر - لفونشر مرتب
(۴) تضاد - تشخیص - جناس ناقص - تشبیه

پاسخ: گزینه ۱ (متوسط - مفهومی/ترکیبی - آرایه‌های ادبی)

بررسی موارد:

«الف»: در هر دو مصراع پارادوکس داریم: «دل حاضر و غایب است.» و «سر بنده و آزاد است.»

در یک زمان انتساب دو صفت متضاد به یک چیز عقلاً و عادتاً امکان‌پذیر نیست و همین امر موجب پدید آمدن متناقض‌نما می‌شود.

«ب»: پسته خندان استعاره مصرحه از لب یار است.

«ج»: جناس تام یا همسان داریم: «روان» در مصراع اول به معنی جاری است و در مصراع دوم به معنی روح است.

«د»: در مصراع اول بیت، لفونشر دیده می‌شود: «زلف» لف ۱ و «بناگوش» لف ۲ است و «روز» نشر ۲ و «شب» نشر ۱ است. ← لف و نشر نامرتب (مشوش)

یادآوری: اگر ارتباط لف‌ها با نشرها نامنظم باشد، لف و نشر نامرتب خواهد بود.

گروه آموزشی ماز

۳۲- آرایه‌های نوشته‌شده مقابل کدام بیت نادرست است؟

- (۱) پنبه نازده حلاج ز حق می‌خواهد
  - (۲) به است قامت و دیدار آن بت کشمیر
  - (۳) بشوی ای خردمند از آن دوست دست
  - (۴) در هوس این سماع، از پس بستان عشق
- مغز منصور محال است پریشان نشود (مراعات نظیر - تلمیح)
یکی ز سرو بلند و یکی ز بدر منیر (لفونشر - استعاره مصرحه)
که با دشمنانت بود هم نشست (جناس ناقص - کنایه)
سروقدان چون چنار، دست‌زنان آمدند (استعاره مصرحه - تشبیه بلیغ)

پاسخ: گزینه ۴ (دشوار - مفهومی/ترکیبی - آرایه‌های ادبی)

پاسخ تشریحی:

در این گزینه استعاره مصرحه نداریم. «بستان عشق» یک تشبیه بلیغ اضافی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ به ماجرای حسین بن منصور حلاج، عارف بزرگ قرن چهارم، اشاره شده و بین پنبه و حلاج مراعات نظیر وجود دارد.
- ۲ بت استعاره از یار است و در بیت لفّ و نشر داریم:
- ۳ «قامت» و «دیدار» به ترتیب لف‌های ۱ و ۲ هستند و «سرو بلند» و «بدر منیر» به ترتیب نشرهای ۱ و ۲ هستند.
- ۴ «دست» با «دوست» جناس ناقص دارد و دست از چیزی شستن، کنایه از رهاکردن آن چیز است.

گروه آموزشی ماز

۳۳- در بیت زیر کدام آرایه‌های ادبی یافت می‌شود؟

- بتي كه هست رخ و زلف او، به رنگ و به بوي
(۱) استعاره مصرحه، ایهام، ترصیع، لفونشر
(۲) تشخيص، موازنه، لفونشر، تشبيه
(۳) استعاره مكنيه، تشبيه، مراعات‌النظير، ترصیع
(۴) تشبيه، مراعات‌النظير، استعاره مصرحه، لفونشر

پاسخ: گزینه ۴ (آسان - مفهومی/ترکیبی - آرایه‌های ادبی)

پاسخ تشریحی:

آرایه‌های بیت را بررسی می‌کنیم:
بت ← استعاره مصرحه از معشوق
رخ به عقیق و زلف به عبیر (نوعی ماده خوشبو) تشبیه شده.
رخ و زلف ← مراعات نظیر
رخ و زلف، به ترتیب لف‌های ۱ و ۲، عقیق و عبیر به ترتیب نشرهای ۱ و ۲ ← لفّ و نشر مرتب

گروه آموزشی ماز

۳۴- آرایه‌های «تشبیه، لفونشر، متناقض نما و تلمیح» به ترتیب در کدام ابیات آمده‌است؟

- الف: بندم منه ز طره که تا بم نمانده است
ب: می ترسم از خرابی ایمان که می برد
ج: مرا تحمّل باری چگونه دست دهد
د: به ماه و صنوبر همی خواندم او را
- (۱) «ب» - «الف» - «د» - «ج»
(۲) «د» - «ب» - «ج» - «الف»
(۳) «ب» - «د» - «الف» - «ج»
(۴) «د» - «الف» - «ج» - «ب»

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط - مفهومی/ترکیبی - آرایه‌های ادبی)

مشاوره:

شیوه درست و بهینه پاسخ‌گویی به سؤالات این‌چنینی، استفاده از یک آرایه و بررسی تمام ابیات است. این آرایه بهتر است روشن‌تر و در کلیت بیت، آشکارتر باشد تا بتوانید به سرعت یک یا دو گزینه را حذف کنید.

بررسی موارد:

هر چهار بیت این سوال را بررسی می‌کنیم:

«الف»: در مصراع دوم بیت، متناقض نما وجود دارد. «با بلا شاد شدن» یک پارادوکس است؛ زیرا عقلاً و عادتاً انسان با بلا نمی‌تواند شاد شود.

«ب»: «محراب ابرو» یک تشبیه بلیغ اضافی است. ابرو در خمیدگی به محراب تشبیه شده است.

«ج»: به آیه «إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَوَاتِ وَ الْأَرْضِ وَ الْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَ أَشْفَقْنَ مِنْهَا وَ حَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا» (سوره احزاب، آیه ۷۲) اشاره شده است. (ما امانت را بر آسمان‌ها و زمین و کوه‌ها عرضه کردیم؛ پس، از پذیرفتن و حمل آن خودداری کردند و از آن هراسناک بودند و انسان، آن را بر دوش کشید. به درستی که او بسیار ستمگر و نادان بود).
واژگان «بار، آسمان، زمین و جبال» (کوه‌ها) یادآور این آیه هستند.

این بیت حافظ نیز یادآور همین آیه است:

آسمان بار امانت نتوانست کشید قرعه کار به نام من دیوانه زدند

«د»: لفّ و نشر داریم: «ماه و صنوبر» به ترتیب لف‌های ۱ و ۲ هستند و «رخسار و بالا (= قد و قامت)» به ترتیب نشرهای ۱ و ۲ هستند.

گروه آموزشی ماز

۳۵- آرایه‌های مقابل کدام گزینه، همگی، کاملاً درست هستند؟

- ۱) صندوق خود و کاسه درویشان را
  - ۲) یا رب این آتش که بر جان من است
  - ۳) یسار بی‌پرده از در و دیوار
  - ۴) لعل سیراب به خون تشنه، لب یار من است
- خالی کن و پر کن که همین می‌ماند (لفونشر - متناقض‌نما)
سرد کن زان سان که کردی بر خلیل (تلمیح - استعاره)
در تجلی است یسا اولی‌الابصار (مراعات نظیر - تضمین)
وز پی دیدن او دادن جان کار من است (استعاره مصرحه - تشبیه)

پاسخ: گزینه ۲ (دشوار - مفهومی/ترکیبی - آرایه‌های ادبی)

پاسخ تشریحی:

اول گزینه ۲ را بررسی می‌کنیم. این بیت به سرد شدن آتش بر حضرت ابراهیم تلمیح دارد و آتش هم استعاره از عشق است.

«این» آتش: کدام آتش؟ «این» صفتی است که برای اشاره به چیزی آشنا و نزدیک به کار می‌رود، اما «آتش» در این بیت نه آشناست و نه نزدیک. در جهان واقعی، «آتشی» بر جان کسی نیست، پس «این آتش» باید اشاره به چیزی جز آتش حقیقی باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) لفونشر داریم، اما متناقض‌نما دیده نمی‌شود. «خالی کن و پرکن»، آرایه تضاد را به وجود آوردند؛ زیرا، هم زمان به یک چیز نسبت داده نشدند. «صندوق خود و کاسه درویشان» به ترتیب لف‌های ۱ و ۲ هستند و «خالی کن و پرکن» نشرهای ۱ و ۲.
- ۳) «در و دیوار» مراعات نظیر دارند، اما در این بیت تضمین نداریم، بلکه، تلمیح داریم. این بیت به این بیت به بخشی از آیه، ۱۵ سورة بقره تلمیح دارد، «فَأَيُّهَا تَوَلَّوْا فَمَّ وَجْهَ اللَّهِ» (به هر سمتی که روی خود را برگردانید، پس همانجا پیشگاه خداست).
- ۴) تشبیه داریم. «لب یار» به «لعل سیراب به خون تشنه» تشبیه شده، ولی استعاره مصرحه نداریم. لعل در معنی حقیقی خود؛ یعنی، سنگ سرخ به کار رفته است.

گروه آموزشی ماز

۳۶- آرایه چند بیت در مقابل آن نادرست است؟

- الف: مکن گریه بر گور مقتول دوست
ب: نهان در جهان چیست؟ آزاد مردم
ج: بیا که لعل و گهر در نثار مقدم تو
د: تدبیر کنم هر شب تا دل ز تو بگیرم
ه: شاه ترکان چو پسندید و به چاهم انداخت
- الف: قُلْ الْحَمْدُ لِلَّهِ که مقبول اوست (تضمین)
ببینی نهان را، نبینی عیان را (متناقض‌نما)
ز گنج‌خانه دل می‌کشم به روزن چشم (لفونشر)
چون مهر بر آرد سر، مهر تو ز سر گیرم (جناس تام)
دستگیر ار نشود لطف تهمتن چه کنم؟ (تلمیح)
- ۱) یک   ۲) دو   ۳) سه   ۴) چهار

پاسخ: گزینه ۱ (متوسط - مفهومی/ترکیبی - آرایه‌های ادبی)

پاسخ تشریحی:

فقط آرایه مقابل بیت «ج»، نادرست است. در این بیت لف و نشر دیده نمی‌شود؛ هر دو واژه «لعل و گهر» به «اشک» اشاره می‌کنند که آن هم در متن بیت نیامده است.

بررسی سایر موارد:

- «الف»: شاعر برای بهتر ادا کردن مقصود خود بخشی از آیه ۵۹ سورة نمل «قُلْ الْحَمْدُ لِلَّهِ» (بگو ستایش مخصوص خداست). را تضمین کرده.
«ب»: دو متناقض‌نما داریم: «نهان را دیدن» و «عیان را ندیدن» در مصراع دوم متناقض‌نما هستند.
«د»: در مصراع دوم بیت، جناس تام یا همسان داریم. مهر اول به معنای خورشید است و مهر دوم به معنی محبت.
«ه»: شاعر با آوردن ترکیب «شاه ترکان» (افراسیاب) و «تهمتن» (رستم) تمام داستان بیژن و منیژه را در ذهن خواننده تداعی می‌کند و یادآوری داستان سبب لذت بیشتر خواننده می‌گردد.

گروه آموزشی ماز

۳۷- وزن کدام مصراع با مصراع زیر یکسان است؟

- «دلیم امید فراوان به وصل روی تو داشت»
۱) ز باغ عارض ساقی هزار لاله برآید
۳) به سمع خواجه رسان ای ندیم وقت‌شناس
- ۲) فدای خاک در دوست باد جان گرمی
۴) جان فدای دهنش باد که در باغ نظر

(آسان - مفهومی - عروض و قافیه)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی:

مصرع صورت سؤال و مصرع گزینه ۳ «۳»، هر دو، بر وزن «مفاعیلن فاعلاتن مفاعیلن فاعلن» است:

مصرع صورت سؤال	د	لَم	ء	می	د	فَ	را	وَان	بَ	وَص	لَ	رو	ی	تُ	داشت
	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-
گزینه ۳	بَ	سَم	ع	خا	ج	ر	سان	ءِ	نَ	دی	م	وَق	ت	ش	ناس
	U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-
	مفاعیلن		مفاعیلن		فاعلاتن		فاعلاتن		مفاعیلن		مفاعیلن		فاعلاتن		فاعلاتن

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) ز باغ عارضی ساقی هزار لاله برآید

ز	با	غ	عا	ر	ضی	سا	قی	ه	زا	ر	لا	ل	بَ	را	یَد
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
مفاعیلن		مفاعیلن		فاعلاتن		فاعلاتن		مفاعیلن		مفاعیلن		فاعلاتن		فاعلاتن	

۲) فدای خاک در دوست باد جان گرمی

فَ	دا	ی	خا	ک	دَ	ر	دو	ست	با	د	جا	ن	گ	را	می
U	-	U	-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
مفاعیلن		مفاعیلن		فاعلاتن		فاعلاتن		مفاعیلن		مفاعیلن		فاعلاتن		فاعلاتن	

۴) جان فدای دهنش باد که در باغ نظر

جان	فَ	دا	ی	دَ	هَ	نَش	با	د	کَ	دَر	با	غ	نَ	ظَر
-	U	-	U	U	-	-	-	U	U	-	-	U	U	-
فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن		فاعلاتن

اختیارات شاعری:

صرف دانستن تقطیع در چنین سؤالاتی کافی نیست؛ زیرا گاه مصرع‌هایی به شما داده می‌شود که اختیار شاعری دارد و اگر ندانید، پاسخ درست را نادرست خواهید پنداشت. پس مروری می‌کنیم بر اختیارات شاعری به کاررفته در ابیات این سؤال:

حذف همزه: در شعر گاهی به اقتضای وزن همزه ابتدای برخی کلمات تلفظ نمی‌شود. در این مواقع مصوتی که به همزه چسبیده بود، به صامت آخر کلمه قبل می‌چسبد. مثلاً در گزینه «۱» همین سؤال، «برآید» را می‌خوانیم «بَ را یَد» و نه «بر آید».

بلند تلفظ کردن مصوت کوتاه: در شرایط مشخصی که به طور مفصل در درسنامه‌ها خواهیم آورد، برخی مصوت‌های کوتاه می‌توانند با امتدادی بیش از امتداد یک مصوت کوتاه خوانده شوند. مثلاً در گزینه دوم همین سؤال، با کسره اضافه واژه «در» با امتداد بیشتری خوانده می‌شود و در تقطیع هم باید آن را هجای بلند در نظر گرفت.

تمرین: در کدام گزینه این سؤال حذف کردن و نکردن همزه در تقطیع بیت تفاوتی ایجاد نمی‌کند؟ چرا؟

گروه آموزشی ماز

۳۸- چه تعداد از ابیات زیر، دارای وزن ناهمسان‌اند؟

الف: نقصان نکنم که در هنر بحرم

ب: نگذارد اشتیاق کریمان که آب خوش

ج: از همگان بی‌نیاز و بر همه مشفق

د: او به ظاهر واعظ احکام بود

(۱) یک

(۲) دو

(۳) سه

(۴) چهار

(متوسط - مفهومی - عروض و قافیه)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی:

تمام ابیات به استثنای بیت شماره «د» دارای وزن ناهمسان هستند.

بررسی موارد:

الف: نقصان نکنم که در هنر بحرم	نَم	کُ	صان	نَ	خالی نشوم که در ادب کانم	هَ	نَر	بَح	رَم
	U	-	U	U	U	-	-	-	-
	مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن
الف: نقصان نکنم که در هنر بحرم	شَ	وَم	کَ	دَر	ءَ	دَب	کا	نَم	-
	U	-	U	-	U	-	-	-	-
	مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن		مفاعیلن

«ب»: نگذارد اشتیاق کریمان که آب خوش									
نَگ	ذَا	رَ	دِش	تَ	یا	قِ	کَ	ری	مان
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
عَن	دَر	گَ	لو	یِ	تُ	رَ	وُ	دِی	یا
-	-	U	-	U	U	U	U	-	-
مفعول			فاعلات			مفاعیل			
فاعلن									
«ج»: از همگان بی‌نیاز و بر همه مشفق									
عَزَ	هَ	مَ	گان	بی	نِ	یا	زُ	هَ	مَ
-	U	U	-	-	U	-	U	U	-
عَزَ	هَ	مَ	عا	لَم	نَ	ها	نُ	هَ	مَ
-	U	U	-	-	U	-	U	U	-
مفتعلن			فاعلات			مفتعلن			
فاعلن									
«د»: او به ظاهر واعظ احکام بود									
او	بِ	ظا	هر	وا	ع	ظَ	حَ	کا	م
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U
لی	ک	دَر	با	طِنَ	صَ	فی	رُ	دا	م
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U
فاعلاتن			فاعلتن			فاعلن			

اوزان همسان و ناهمسان:

- اوزان همسان: تکرار یکنواخت یک پایه آوایی.
 اوزان همسان دولختی: تکرار متناوب دو پایه آوایی.
 اوزان ناهمسان: وزن‌واژه‌های ناهمگون و غیرتکراری.

در اوزان همسان تک لختی، ممکن است که رکن آخر با دیگر ارکان مشابه نباشد و این یکسان نبودن وزن را ناهمسان نمی‌کند.

گروه آموزشی ماز

۳۹- کدام بیت را به دو صورت می‌توان دسته‌بندی هجایی کرد؟

- (۱) طایر مسکین که مهر بست به جایی
 (۲) عقل گوید شش جهت حدست و بیرون راه نیست
 (۳) به من ده که بس بی‌دل افتاده‌ام
 (۴) خاصان خاص و پردگیان سرای عشق

پاسخ: گزینه ۴ (دشوار - مفهومی - عروض و قافیه)

پاسخ تشریحی:

بیت گزینه «۴» را می‌توان به دو صورت زیر دسته‌بندی هجایی نمود:

۱- مستفعلن مفاعل مستفعلن فعل									
خَا	صَا	نَ	خَا	صُ	پَر	دَ	گَ	یَا	نَ
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
صَف	صَف	نَ	شَس	تَ	دَر	هَ	وُ	سَش	بَر
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
۲- مفعول فاعلات مفاعیل فاعِلن									
عَشَق	یَ	رَا	سَ	نَ	یَا	دَ	گَ	سَ	رَا
-	U	-	U	-	-	U	U	U	-
رَا	سَ	رَ	دَ	بَر	سَش	وُ	وُ	سَش	رَا
-	U	-	U	-	-	U	U	-	-

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ طایر مسکین که مهر بست به جایی									
طَا	یَ	رَ	مِسْ	کَین	کَ	مِهَ	رَ	بَسْ	تَ
-	U	U	-	-	U	-	U	-	U
گَر	بُ	کُ	شَن	دَشْ	نَ	مِی	رَ	وَدْ	بَ
-	U	U	-	-	U	-	U	-	U
مفتعلن			فاعلات				مفتعلن		

۲ گر بکشندش نمی‌رود به دگر جا									
بِی	جَا	بَ	تَ	بَسْ	کَین	کَ	مِهَ	رَ	بَسْ
-	-	U	U	-	-	U	-	U	-
جَا	گَر	دَ	بَ	وَدْ	دَشْ	نَ	مِی	رَ	وَدْ
-	-	U	U	-	-	U	-	U	-
مفتعلن			فاعلات				مفتعلن		

عقل گوید شش جهت حدست و بیرون راه نیست				عشق گوید راه هست و رفته‌ام من بارها			
عَق	ل	گو	یَد	شِش	چ	هَت	حَد
-	U	-	-	-	U	-	-
عِش	ق	گو	یَد	را	ه	هَس	تُ
-	U	-	-	-	U	-	-
فاعلاتن				فاعلاتن			
به من ده که بس بی‌دل افتاده‌ام				وز این هر دو بی‌حاصل افتاده‌ام			
ب	مَن	دِه	ک	بَس	بی	د	لُف
U	-	-	U	-	-	U	-
و	زین	هَر	دُ	بی	حَا	ص	لُف
U	-	-	U	-	-	U	-
فعولن				فعولن			

کدام اوزان را می‌توان به دو شکل دسته‌بندی هجایی کرد؟

اوزانی که با «مستفعلن» یا «مستفعل» شروع می‌شوند، قابلیت دسته‌بندی به شکل دیگری را نیز دارند. در حالت دوم این اوزان با «مفعول» شروع می‌شوند و دسته‌بندی باقی هجاها نیز به تبع این تغییر، عوض می‌شود.

استثنا: تکرار سه یا چهار بار «مستفعلن» تنها به همین شکل دسته‌بندی می‌شود.

-U - -

UU - -

مثال:

-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

یک بار خطوط سبز و یک بار خطوط نارنجی را مرز ارکان در نظر بگیرید و وزن نشان داده‌شده را بنویسید.

تمرین: شکل دیگر اوزان زیر را بنویسید.

مفعول مفاعیلن مفعول مفاعیلن:

مستفعلن فعولن مستفعلن فعولن:

تکنیک حل تست: تمام ابیات را تقطیع نکنید!

در چنین سوالاتی کافی است چهار هجای اول هر بیت را تقطیع کنید. هر گزینه‌ای که با وزن و اوزان یادشده شروع نمی‌شد را کنار بگذارید. اگر ابتدای گزینه‌ای معادل «مستفعلن» بود، پاسخ را پیدا کرده‌اید. اگر معادل «مستفعلن» بود، یک مصراع را کاملاً تقطیع کنید. اگر وزن آن مصراع حاصل تکرار «مستفعلن» بود، به سراغ دیگر گزینه‌ها بروید و اگر نه، پاسخ همان گزینه است.

گروه آموزشی ماز

۴۰- وزن بیت زیر کدام گزینه است؟

«آینه گر عکس او ز دور ببیند»

(۱) مفتعلن مفاعیلن مفتعلن فع

(۳) مستفعلن فاعلاتن مستفعلن فع

از دل سنگش هزار آه برآید»

(۲) مفتعلن فاعلاتن مفتعلن فع

(۴) مفعول مفاعیلن فعولن

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط - ترکیبی - عروض و قافیه)

پاسخ تشریحی:

عَا	ی	ن	گَر	عَک	س	ء و	ز	دو	ر	ب	بی	نَد
-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
عَز	د	ل	سَن	گَش	ه	زَا	ر	ء ا	ه	بَ	رَا	یَد
-	U	U	-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
مفتعلن				فاعلاتن				مفتعلن				فع

تکنیک حل تست: تمام بیت را تقطیع نکنید!

با تقطیع چهار هجای اول گزینه‌های ۳ و ۴ حذف می‌شوند. هجای پنجم بلند است؛ پس «مفاعیلن» نمی‌تواند آغاز رکن بعدی باشد و گزینه ۲ صحیح است.

گروه آموزشی ماز

۴۱- پایه آوایی انتهای کدام مصرع متفاوت است؟

- (۱) ای در دل من اصل تمنا همه تو
(۲) از بهر خدا روی میپوش از زن و از مرد
(۳) چشمی که تو را ببند و در قدرت بی چون
(۴) صبر و دل و دین می‌رود و طاقت و آرام

پاسخ: گزینه ۱ (متوسط - ترکیبی - عروض و قافیه)

وزن مصراع‌های گزینه دو، سه و چهار «مفعولُ مفاعیلُ مفاعیلُ فعولن» یا «مستفعلُ مستفعلُ مستفعلُ مستف» است؛ در حالی که وزن گزینه یک «مفعولُ مفاعیلُ مفاعیلُ فعل» است.

عِی	دَر	د	ل	مَن	أَص	ل	ت	مَن	تَا	ه	م	ت
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-
مفعول				مفاعیل				مفاعیل			فعل	

۲- از بهر خدا روی میپوش از زن و از مرد

عَز	بِه	ر	خ	دَا	رَو	ی	م	پَو	شَز	ز	ن	مَرَد
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-
مفعول				مفاعیل				مفاعیل			فعولن	

۳- چشمی که تو را ببند و در قدرت بی چون

چَش	مِی	ک	ت	رَا	بِی	ن	د	دَر	قُد	ر	ت	چَوْن
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-
مفعول				مفاعیل				مفاعیل			فعولن	

۴- صبر و دل و دین می‌رود و طاقت و آرام

صَب	رُ	د	لُ	دِین	مِی	ر	و	دُ	طَا	قَا	ت	رَاَم
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-
مفعول				مفاعیل				مفاعیل			فعولن	

کاملاً تقطیع کنید!

در چنین سوالاتی باید حتماً مصراع‌ها را تماماً تقطیع کنید تا مطمئن شوید که پاسختان صحیح است.

گروه آموزشی ماز

۴۲- علامت هجاهای کدام بیت پس از تقطیع «- - U - U - U - U - -» است؟

- (۱) شغل تو چو رای تو قوی باد
(۲) کین تو ز آب، آتش افروخت
(۳) ما را همه شب نمی‌برد خواب
(۴) پیوسته چو ابر و شمع می‌گیریم
بخت تو چو عمر تو جوان باد
مهر تو سموم را صبا کرد
ای خفته روزگار دریا
وین بیت چو حرز و ورد می‌خوانم

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط - ترکیبی - عروض و قافیه)

وزن ابیات گزینه‌های «۱»، «۲» و «۳» «مفعولُ مفاعیلن فعولن» و وزن بیت گزینه «۴» «مفعولُ مفاعیلن مفاعیلن» است.

پِی	وَس	ت	چ	عَب	رُ	شَم	ع	مِی	گِر	یَم
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	-
وین	بِی	ت	چ	حِر	زُ	وَر	د	مِی	خَا	نَم
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	-

۱- شغل تو چو رای تو قوی باد

شُغ	ل	ت	چ	رَا	ی	ت	قَا	وِی	بَاد
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-
بَخ	ت	ت	چ	عُم	رُ	ت	جَا	وَان	بَاد
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-

مهر تو سموم را صبا کرد							کین تو ز آب آتش افروخت		
روخت	شَف	تَ	ء ا	ب	ا	ز	تُ	نِ	کِی
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
کرد	با	صَ	را	م	مو	سَ	تُ	ر	مِه
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
ای خفته روزگار دریاب							ما را همه شب نمی برد خواب		
خاب	رَد	بَ	می	نِ	شَب	م	هَ	را	ما
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-
یاب	دَر	ر	گا	ز	رو	ی	ت	خُف	ءِی
-	-	U	-	U	-	U	U	-	-

گروه آموزشی ماز

۴۳- در کدام گزینه تمام انواع اختیارات زبانی به کار رفته است؟

- (۱) خون همه کس ریزی از کس نبود بیمت
- (۲) گر به همه عمر خویش با تو برآرم دمی
- (۳) عمر نبود آن چه غافل از تو نشستم
- (۴) شرمش از روی تو باید آفتاب

پاسخ: گزینه ۲ (دشوار - ترکیبی - عروض و قافیه)

پاسخ تشریحی:

در بیت گزینه «۲» هر سه نوع اختیار زبانی دیده می شود: آزمون وی ای پی

۱- حذف همزه: هجای یازدهم مصراع اول و هجای پنج و هفت مصراع دوم

۲- تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند: هجای چهارم مصراع اول

۳- تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه: هجای نهم مصراع دوم

می	دَ	رَم	را	بَ	تُ	با	خیش	ر	عَم	م	هَ	بِ	گر
-	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-
رفت	م	یا	ءِی	ی	قِ = قِ	با	مست	دَ	رَآن	عَم	لِ	صِ	حا
-	U	-	-	U	U	-	-	U	-	-	U	U	-
	فاعلن			مفتعلن				فاعلن			مفتعلن		

بررسی سایر گزینه ها:

۱ خون همه کس ریزی از کس نبود بیمت

(تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند در هجای دوم مصراع اول و مصراع دوم)

مَت	بی	وَد	بُ	نَ	کَس	عَز	زِی	رِی	کَس	م	هَ	نِ	خو
-	-	-	U	U	-	-	-	-	-	U	U	-	-
کَت	با	وَد	بُ	نَ	کَس	عَز	شِی	بِخ	کَس	م	هَ	م	جُر
-	-	-	U	U	-	-	-	-	-	U	U	-	-

باقی عمر ایستاده ام به غرامت

عمر نبود آن چه غافل از تو نشستم

(حذف همزه هجای نهم مصراع اول و پنجم مصراع دوم - تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه: هجای دوم مصراع دوم)

تَم	شَس	نِ	تُ	لَز	فِ	غا	چ	دان	بو	نَ	ر	عَم
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-
مَت	را	غَ	بِ	ءَم	دِ	تا	س	رِی	عَم	ی	قِ = قِ	با
-	-	U	U	-	U	-	U	-	-	U	U	-

کاندرآید بامداد از روزنت

شرمش از روی تو باید آفتاب

(حذف همزه در هجای سوم مصراع اول و همچنین سوم و هشتم مصراع دوم - تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند در هجای پنجم مصراع اول)

تاب	ف	ء ا	یَد	با	تُ	ی	رو	شَر	مَ	شَر
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
نت	زَ	رو	دَز	دا	م	با	یَد	را	دَ	کَن
-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-

گروه آموزشی ماز

۴۴- با توجه به ابیات زیر کدام گزینه نادرست است؟

«جان و تنم ای دوست فدای تن و جانم»

بسیار نباشد دلی از دست بدادن

(۱) ابیات را به دو صورت می‌توان دسته‌بندی هجایی کرد.

(۳) مصرع دوم و چهارم هر کدام دارای یک اختیار زبانی هستند.

مویی نفروشم به همه ملک جهانم

از جان رمقی دارم و هم برخی جانم»

(۲) در ابیات فوق تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند پنج بار به کار رفته‌است.

(۴) هر سه نوع اختیار زبانی در ابیات فوق به کار رفته‌اند.

پاسخ: گزینه ۲ (دشوار - ترکیبی - عروض و قافیه)

پاسخ تشریحی:

در ابیات فوق فقط دو بار تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند به کار رفته‌است:

۱- هجای دوم مصرع اول ۲- هجای نهم مصرع دو.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ بیت را به دو صورت می‌توان دسته‌بندی هجایی نمود: ۱- مفعول مفاعیل مفاعیل فعولن ۲- مستفعل مستفعل مستفعل مستف

۳ ۱- هجای نهم مصرع دوم تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند ۲- هجای یازدهم مصرع چهارم تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه

۴ ۱- حذف همزه: هجای پنجم مصرع اول و هجای نهم مصرع سوم ۲- تغییر کمیت مصوت کوتاه به بلند: هجای دوم مصرع اول و هجای نهم مصرع دوم

۳- تغییر کمیت مصوت بلند به کوتاه: هجای هشتم مصرع سوم و هجای یازدهم مصرع چهارم

جا	ن	ت	ن	ی	دا	ست	ف	می	دو	رو	ن	ت	جا
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
مو	یی	ن	ف	م	ه	ب	ه	ش	ش	ف	ن	ی	مو
-	-	U	U	-	-	U	U	-	-	U	U	-	-
پس	یا	ر	ن	د	لی = ل	د	شد	با	ش	ن	ر	یا	پس
-	-	U	U	-	U	U	-	-	-	U	U	-	-
آ	جان	ر	م	ر	م	دا	قی	قی	دا	م	ر	جان	آ
-	-	U	U	-	U	U	-	-	-	U	U	-	-

گروه آموزشی ماز

۴۵- در کدام گزینه اختیار حذف همزه به کار نرفته‌است؟

(۱) وقتی در آبی تا میان دستی و پای می‌زدم

(۲) روی خوش و آواز خوش دارند هر یک لذتی

(۳) جایی که سرو بوستان با پای چوبین می‌چمد

(۴) محمل بدار ای ساروان تندی مکن با کاروان

اکنون همان پنداشتم دریای بی‌پایاب را

بنگر که لذت چون بود! محبوب خوش‌آواز را

ما نیز در رقص آوریم آن سرو سیم‌اندام را

کز عشق آن سرو روان گویی روانم می‌رود

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط - ترکیبی - عروض و قافیه)

پاسخ تشریحی:

در گزینه «۲» دو بار همزه به کار رفته‌است که هر دو بار تلفظ می‌گردد.

رو	ی	خ	ش	آ	وا	ز	خ	دا	ر	د	هر	یک	ل	ذ	تی
-	U	U	U	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
بن	گر	ک	ل	ذ	چ	ب	و	م	بو	ب	خ	آ	وا	ز	را
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ وقتی در آبی تا میان دستی و پای می‌زدم

اکنون همان پنداشتم دریای بی‌پایاب را (حذف همزه هجای چهارم مصرع اول)

وق	تی	د	را	بی	تا	م	یان	د	تی	ی	پا	یی	می	ز	د
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
آ	نون	ه	مان	پن	دا	ش	تم	در	یا	ی	بی	پا	یا	ب	را
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-

جایی که سرو بوستان با پای چوبین می چمد
ما نیز در رقص آوریم آن سرو سیم اندام را

(حذف همزه در هجاهای ششم، نهم و سیزدهم مصراع دوم)

جا	یی	ک	سَر	و	بو	س	تان	با	پا	ی	چو	بین	می	چ	مَد
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
ما	نی	ز	دَر	رَق	صا	و	ری	مان	سَر	و	سی	مَن	دا	م	را
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-

محمل بدار ای ساروان تندی مکن با کاروان
کز عشق آن سرو روان گویی روانم می رود

(حذف همزه در هجاهای پنجم مصراع اول و یکم مصراع دوم)

مَح	مِل	ب	دا	ری	سا	ر	وان	تَن	دی	م	کُن	با	کا	ر	وان
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-
کَز	عِش	ق	ءان	سَر	و	ر	وان	گو	یی	ر	وا	نَم	می	ر	وَد
-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-	-	-	U	-

گروه آموزشی ماز

۴۶ - مفهوم همه ابیات با «کسی با او نه و او با همه کس / نماند هیچ کس او ماند و بس» تناسب دارند، به جز:

- چون که به جودش کرم آباد شد
- آنچه تغییر نپذیرد تویی
- بود و نبود آنچه بلند است و پست
- هرچه جز او هست بقاییش نیست

(متوسط - مفهومی - قرابت معنایی)

پاسخ: گزینه ۱

پاسخ تشریحی:

مفهوم گزینه ۱: توصیف آفرینش جهان و ستایش خداوند خالق است، اما مفهوم سایر گزینه‌ها همانند بیت صورت سؤال «جاودان بودن خداوند» است.
تشریح گزینه ۱: چون که به (= به سبب) جودش (= بخشش او) کرم (= بخشايندگی) آباد شد (= شکل گرفت و مایه‌ور شد ← خداوند علت بخشندگی در جهان است). بند وجود از عدم آزاد شد (= اشیاء به وجود آمدند).

گروه آموزشی ماز

۴۷ - کدام گزینه با عبارت «زمین را از آسمان نثار است و آسمان را از زمین غبار» تناسب مفهومی دارد؟

- مکن با بدآموز هرگز درنگ
- از مردم بد اصل نخیزد هنر نیک
- اول به زمین از آسمان آمده‌ای
- هیچ کس را ز ساکنان زمین

(متوسط - مفهومی - قرابت معنایی)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی:

مفهوم عبارت صورت سؤال: این است که «هرکس مطابق ذات خودش عمل می‌کند» (از کوزه همان برون تراود که در اوست). در **گزینه ۲** نیز شاعر می‌گوید: از آدم بد ذات، امر نیک صادر نمی‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ توصیه به دوری کردن از انسان‌های ناباب و ناشایست / تأثیرپذیری از دیگران

۳ فراگیر بودن مرگ / بازگشت به اصل

۴ فراگیر بودن بلای آسمانی

گروه آموزشی ماز

۴۸ - کدام گزینه با «اینکه گاهی می‌زدم بر آب و آتش خویش را / روشنی در کار مردم بود مقصودم چو شمع» تناسب مفهومی دارد؟

- می‌شوم من داغ هرکس را که می‌سوزد فلک
- زخم تو بی‌نیاز ز مرهم نمی‌شود
- روشن شود چراغ دل ما ز یک‌دگر
- با کلاه نمود خویش بسازید که شمع

- از چراغ دیگران غمخانه من روشن است
- تا صرف دیگران نکنی مرهمی که هست
- چون رشته‌های شمع به هم زنده‌ایم ما
- تاج بر طرف سر و اشک به دامن دارد

(دشوار - مفهومی - قرابت معنایی)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی:

مفهوم بیت صورت سؤال «کمک کردن به دیگران» است.

در گزینه «۲» نیز شاعر می‌گوید تا زمانی که مرهم خود را صرف زخم دیگران نکنی (به انسان‌های دیگر کمک نکنی) زخم و بیماری خودت بهبودی نمی‌یابد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ همدردی و همدلی با دردکشیدگان

۳ متصل بودن دل انسان‌های به یکدیگر

۴ قناعت به داشته‌های خود

مشاوره‌نامه:

این بیت مهمی است که پیش از این در کنکور سراسری هم مورد نظر بوده‌است و از مضامین مهم کتاب به شمار می‌رود. به تمرین کنکوری زیر از کنکور ۱۴۰۰ (داخل) دقت کنید:

تمرین:

مفهوم کدام بیت با بیت زیر، یکسان است؟

«این که گاهی می‌زدم بر آب و آتش خویش را
(۱) کاش چون شمع همه سر شود اعضای کلیم
(۲) وصل جانان قسمت اهل هوس شد ای دریغ
(۳) تا گشودم دیده روشن در این ظلمت‌سرا
(۴) قسمت ما چون کمان از سهم خود خمیازه‌ای است

روشنی در کار مردم بود مقصودم چو شمع
تا سراسر به ره عشق تو بر باد رود
گل نصیب دست گلچین است گویی نیست هست
خرج اشک و آه شد جسم نزارم همچو شمع
هرچه داریم از برای دیگران داریم ما

گروه آموزشی ماز

۴۹- مفهوم کدام بیت با «یزدان به کمال شد پدیدار / و اهریمن زشت خو حصار» تقابل دارد؟

درخت عمر بداندیش را ز پا افکند
بعد از این فصل شکرخنده صبح وطن است
ایام خرمی شد و آمد زمان غم
تقدیر ز ادبار من اقبال برآورد

(۱) به خوش‌دلی گذران بعد از این که باد اجل
(۲) به سر آمد شب غربت غم دل کرد سفر
(۳) باریدم آب دیده و گفتم به سوز دل
(۴) چون ناقه صالح که برآمد ز دل سنگ

(دشوار - مفهومی - قرابت معنایی)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی:

مفهوم بیت صورت سؤال گذشتن شب و آمدن روز است و می‌توانیم به طور کلی مفهوم آن را «گذر از وضع نامطلوب به مطلوب» در نظر بگیریم.

مفهوم همه ابیات گذر از وضع نامطلوب و رسیدن به وضع مطلوب است، به جز گزینه «۳» که کاملاً برعکس است و در آن سخن از بد شدن اوضاع و گذشتن روزهای خوش دارد.

بررسی گزینه‌ها:

۱ بعد از اینکه باد اجل، درخت عمر (=عمر مانند درخت) بداندیش را ز پا افکند (=نابود کرد) دشمن تو از میان رفت، به خوشدلی گذران.
۲ شب غربت به سر آمد (=پایان یافت)؛ غم دل سفر کرد. بعد از این، فصل شکرخنده صبح وطن است (=دوران خوش آغاز شده‌است).
۳ آب دیده باریدم و به سوز دل (=همراه با سوز و آتش دل) گفتم؛ ایام خرمی شد (=سپری شد) و زمان غم آمد.
۴ تقدیر ز ادبار من اقبال برآورد (=سرنوشت از بدبختی و بیچارگی من، خوش‌بختی و نیکی رساند)، چون ناقه صالح (=شتر حضرت صالح) که ز دل سنگ برآمد (=از درون سنگ خارج شد)

گروه آموزشی ماز

۵۰- مفهوم کدام بیت به بیت «گر خلق تکیه بر عمل خویش کرده‌اند / ما را بس است رحمت و فضل تو متکا» نزدیک‌تر است؟

امیدش به فضل خدا ماند و بس
آنجا که فضل و رحمت بی‌منت‌های توست
راهر و گر صد هنر دارد توکل بایدش
سعدی مگر به سایه لطف خدا رود

(۱) چو نومید ماند از همه چیز و کس
(۲) شاید که در حساب نیاید گناه ما
(۳) تکیه بر تقوا و دانش در طریقت کافری است
(۴) بر سایبان حسن عمل اعتماد نیست

(متوسط - مفهومی - قرابت معنایی)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ تشریحی:

مفهوم مشترک بیت صورت سؤال و گزینه ۴ اعتماد نداشتن به عمل خود و امیدوار بودن به فضل و رحمت خداوند است.
تشریح بیت سوال: «اگر خلق تکیه بر عمل خویش کرده‌اند، برای ما، رحمت و فضل تو به‌عنوان تکیه‌گاه بس است»

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ نامیدی از همه و امیدواری به خدا
- ۲ امیدوار بودن به فضل و رحمت خداوند در عین گناه‌کاری
- ۳ برتری داشتن توکل بر تقوا و دانش

گروه آموزشی ماز

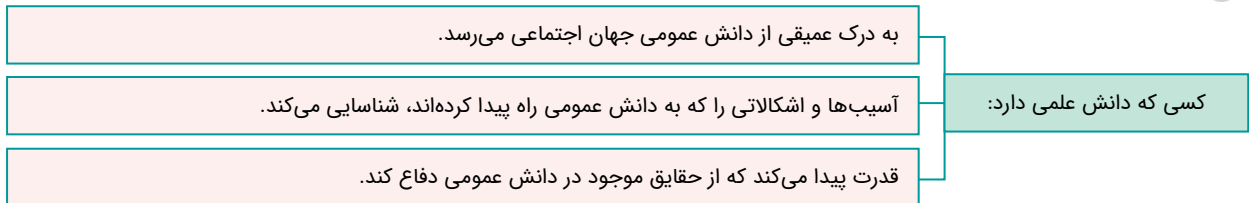
۵۱- عبارات کدام گزینه درباره «دانش علمی» درست است؟

- ۱) کسی که دانش علمی دارد، به درک عمیقی از دانش عمومی جهان اجتماعی خود می‌رسد. - گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ما را تشکیل می‌دهد.
- ۲) ما درباره دانش علمی کم‌تر می‌اندیشیم و بیش‌تر از آن استفاده می‌کنیم. - دانش علمی با تأمل و اندیشه در دانش عمومی به‌دست می‌آید.
- ۳) با تلاش برای حل مسائل و مشکلات زندگی شکل می‌گیرد و پیشرفت می‌کند. - از شناخت دقیقی برخوردار است و برای مسائل، راه‌حل صحیح پیدا می‌کند.
- ۴) افرادی که دانش علمی دارند، قدرت پیدا می‌کنند که از حقایق موجود در دانش عمومی دفاع کنند. - دانش علمی برای زندگی اجتماعی مانند هوا برای انسان است.

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط - خط به خط - ۱۲۰۱)

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ درست - نادرست (دانش عمومی گسترده‌ترین بخش ذخیره دانشی ما را تشکیل می‌دهد).
- ۲ نادرست (ما درباره دانش عمومی کم‌تر می‌اندیشیم و بیش‌تر از آن استفاده می‌کنیم). - درست
- ۴ درست - نادرست (دانش عمومی برای زندگی اجتماعی مانند هوا برای انسان است).

گروه آموزشی ماز

۵۲- با توجه به نمودار زیر که به یکی از سه دیدگاه درباره رابطه دانش عمومی و دانش علمی اشاره دارد، کدام عبارت درست است؟

- ۱) دانش علمی به دانش تجربی محدود نمی‌شود بلکه دانش‌های فراتجربی مانند دانش‌های عقلانی و وحیانی را نیز شامل می‌شود.
- ۲) دانش عمومی دانش موثق و معتبر نیست ولی در آن کم و بیش دانش‌های حقیقی و صحیح نیز وجود دارد.
- ۳) دانش عمومی به دلیل امکان اعتباریابی، نسبت به دانش علمی از اعتبار بیش‌تری برخوردار است.
- ۴) دانش عمومی ضمن ریشه داشتن در دانش علمی، امکان انتقاد از دانش عمومی و تصحیح آن را دارد.

پاسخ: گزینه ۱ (دشوار - مفهومی - ۱۲۰۱)

بررسی گزینه‌ها:

- ۱ درست است.
- ۲ دانش عمومی دانش غیرموثق و نامعتبر نیست بلکه کم و بیش در آن دانش‌های حقیقی و صحیح وجود دارد.
- ۳ دانش علمی به دلیل امکان اعتباریابی، نسبت به دانش عمومی از اعتبار بیش‌تری برخوردار است.
- ۴ دانش علمی ضمن ریشه داشتن در دانش عمومی، امکان انتقاد از دانش عمومی و تصحیح آن را دارد.

در این دیدگاه، دانش عمومی و دانش علمی رابطه متقابل دارند. بر یکدیگر اثر گذاشته و از هم اثر می‌پذیرند و به مرور متناسب می‌شوند. از این رو هر دانش علمی با هر دانش عمومی سازگار نیست.

گروه آموزشی ماز

۵۳- با توجه به جمله زیر، کدام عبارت درست نیست؟

- «در اوایل قرن بیستم میلادی عده‌ای در جهان غرب پیدا شدند که به جای «موضوع» بر «روش» علوم تأکید کردند.»
- ۱) این رویکرد در نیمه دوم قرن بیستم با چالش‌هایی مواجه شد ولی کم‌کم در محافل علمی رونق زیادی پیدا کرد.
  - ۲) آن‌ها روش تجربی را تنها روش کسب علم دانستند و می‌گفتند همه علوم باید از روش تجربی استفاده کنند.
  - ۳) آن‌ها سایر علوم مانند فلسفه، اخلاق و علوم دینی را غیرعلمی می‌دانستند.
  - ۴) طرفداران این دیدگاه، علوم انسانی و علوم اجتماعی را فقط در صورتی که از روش تجربی استفاده کنند، علم تلقی کردند.

پاسخ: گزینه ۱ (متوسط - مفهومی - ۱۲۰۱)

پاسخ شریعی:

این رویکرد در نیمه دوم قرن بیستم با چالش‌هایی مواجه شد و کم‌کم در محافل علمی از رونق افتاد.

یکی از چالش‌هایی که این رویکرد در نیمه دوم قرن بیستم با آن مواجه شد، علم ریاضی بود؛ علمی که فراتر از مشاهده و تجربه بود و اگر تجربه ما برخلاف اصول اولیه آن باشد، ما تجربه خودمان را نادرست می‌دانیم نه آنچه علم ریاضی می‌گوید.

۵۴- به ترتیب، دانش‌های مردم‌شناسی، تاریخ، پزشکی و روان‌شناسی جزء کدام دسته از علوم قرار می‌گیرند؟

- (۱) علوم انسانی - علوم طبیعی - علوم انسانی - علوم اجتماعی
(۲) علوم انسانی - علوم طبیعی - علوم انسانی - علوم اجتماعی
(۳) علوم اجتماعی - علوم اجتماعی - علوم طبیعی - علوم انسانی
(۴) علوم اجتماعی - علوم انسانی - علوم انسانی - علوم اجتماعی

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط - مفهومی - ۱۲۰۲)

پاسخ تشریحی:

مردم‌شناسی و تاریخ جزء علوم اجتماعی، پزشکی جزء علوم طبیعی و روان‌شناسی جزء علوم انسانی است.

علوم انسانی از فعالیت‌های غیرارادی انسان‌ها بحث نمی‌کند؛ زیرا فعالیت‌های غیرارادی انسان، کنش نیستند. علومی که به این پدیده‌ها می‌پردازند، با آن‌که دربارهٔ انسان بحث می‌کنند، جزء علوم انسانی نیستند؛ مانند علم پزشکی که به بدن انسان و سلامتی و بیماری آن می‌پردازد ولی جزء علوم طبیعی محسوب می‌شود.

گروه آموزشی ماز

۵۵- به ترتیب، کدام عبارت دربارهٔ «علوم انسانی» درست است ولی دربارهٔ «علوم اجتماعی» نادرست است؟

- (۱) برخی از علوم انسانی در زمرهٔ علوم اجتماعی نیستند. - کنش‌های اجتماعی و پیامدهای آن را مطالعه می‌کند.
(۲) بخشی از علوم اجتماعی محسوب می‌شود. - نسبت به علوم طبیعی اهمیت بیشتری دارد.
(۳) از فعالیت‌های غیرارادی انسان‌ها بحث می‌کند. - پدیده‌های طبیعی از موضوعات آن است.
(۴) کنش‌های انسان و پیامدهای آن را مطالعه می‌کند. - موضوع آن عام‌تر از موضوع علوم انسانی است.

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط - خط به خط - ۱۲۰۲)

بررسی گزینه‌ها:

- ۱ درست - درست
۲ نادرست (علوم اجتماعی بخشی از علوم انسانی است). - درست
۳ نادرست (علوم انسانی از فعالیت‌های غیرارادی انسان‌ها بحث نمی‌کند). - نادرست (پدیده‌های طبیعی از موضوعات علوم طبیعی است).
۴ درست - نادرست (موضوع علوم انسانی عام‌تر از موضوع علوم اجتماعی است).

برخی علوم انسانی و علوم اجتماعی را یکی می‌دانند. برخی دیگر موضوع علوم انسانی و علوم اجتماعی را همان امور انسانی و یکسان می‌دانند ولی روش آن دو را متفاوت می‌دانند. این دسته، روش علوم اجتماعی را همان روش علوم طبیعی، یعنی روش تجربی می‌دانند ولی روش علوم انسانی را روش‌های غیرتجربی می‌دانند. علوم انسانی و علوم اجتماعی موضوعات متفاوتی دارند. این نگاه وجود انسان را به ابعاد اجتماعی‌اش تقلیل نمی‌دهد و کنش‌های انسان را به کنش‌های اجتماعی او فرو نمی‌کاهد.

گروه آموزشی ماز

۵۶- به ترتیب، علت «علوم ابزاری نامیده شدن علوم طبیعی»، «فراهم شدن فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب و صحیح برای دانشمندان توسط علوم اجتماعی» و «پدید آمدن شاخه‌های اجتماعی مختلف توسط زندگی اجتماعی انسان» کدام است؟

- (۱) شناخت طبیعت و قوانین آن - آگاهی دادن به دانشمندان دربارهٔ فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری - بررسی ساختارهای اجتماعی در جامعه
(۲) ابزار تسلط انسان بر طبیعت - آگاهی دادن به دانشمندان دربارهٔ فرصت‌ها و محدودیت‌های فناوری - بررسی کنش‌های اجتماعی انسان‌ها
(۳) پیش‌بینی حوادث طبیعی - داوری دربارهٔ پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها - بررسی و مطالعهٔ دانش‌های مختلف
(۴) ابزار رهاسازی انسان از محدودیت‌های طبیعی - داوری دربارهٔ پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها - وجود ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و ...

پاسخ: گزینه ۴ (دشوار - مفهومی - ۱۲۰۲)

پاسخ تشریحی:

- علوم طبیعی را به دلیل این‌که ابزار تسلط انسان بر طبیعت و ابزار رهاسازی انسان از محدودیت‌های طبیعی‌اند، «علوم ابزاری» نیز می‌گویند.
- علوم اجتماعی با داوری دربارهٔ پدیده‌های اجتماعی و انتقاد از آن‌ها، فرصت موضع‌گیری اجتماعی مناسب را برای دانشمندان فراهم می‌آورند.
- زندگی اجتماعی انسان به دلیل این‌که ابعاد مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و ... دارد، شاخه‌ها و دانش‌های اجتماعی متفاوتی را پدید آورده است.

به دلیل این‌که به فهم معانی کنش‌های انسان‌ها می‌پردازند، «علوم تفهمی» نامیده می‌شوند.

علوم انسانی

از نظر این‌که به انتقاد از کنش‌های ناپسند آدمیان می‌پردازند، «علوم انتقادی» گفته می‌شوند.

گروه آموزشی ماز

۵۷- کدام عبارت‌ها دربارهٔ جامعه‌شناسی تبیینی نادرست است؟

- الف: جامعه‌شناسی تبیینی همان جامعه‌شناسی پوزیتیویستی است و پوزیتیویسم به معنی وحدت روش علوم است.
 ب: در رویکرد تبیینی، پدیده‌های اجتماعی مانند پدیده‌های طبیعی و جامعه همانند طبیعت در نظر گرفته می‌شود.
 ج: جامعه‌شناسی تبیینی که می‌خواست جامعه را بر انسان مسلط کند، جامعه را مغلوب انسان کرد.
 د: جامعه‌شناسی تبیینی، جامعه را صرفاً یک پدیدهٔ طبیعی پیچیده می‌داند و تفاوت میان جوامع مختلف را تنها تفاوتی کیفی می‌بیند.
- (۱) «الف» و «ج» (۲) «ج» و «د» (۳) «ب» و «د» (۴) «الف» و «ب»

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط - خط به خط - ۱۲۰۳)

پاسخ تشریحی

- «ج»: جامعه‌شناسی تبیینی که می‌خواست انسان را بر جامعه مسلط کند، انسان را مغلوب جامعه کرد.
 «د»: جامعه‌شناسی تبیینی، تفاوت میان جوامع مختلف را تنها تفاوتی کمی می‌بیند.

در رویکرد تبیینی، روش مطالعهٔ پدیده‌های اجتماعی و پدیده‌های طبیعی یکسان انگاشته می‌شود. روش مطالعهٔ جامعه همان روشی است که در مطالعهٔ طبیعت به کار گرفته می‌شود. همان‌طور که علوم طبیعی با شناخت نظم موجود در طبیعت، امکان پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل طبیعت را برای انسان‌ها فراهم می‌کند، جامعه‌شناسی نیز با شناخت نظم اجتماعی، به انسان‌ها قدرت پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل جامعه را می‌دهد.

گروه آموزشی ماز

۵۸- به ترتیب، هریک از موارد زیر نتیجهٔ چیست؟

- بیش‌تر به چشم آمدن بی‌نظمی از نظم
- دادن قدرت پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل جامعه به انسان در جامعه‌شناسی
- تقلیل دادن انسان به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی
- (۱) عادت - پویایی ساختار اجتماعی - استفاده از دانش‌های ابزاری
- (۲) آشنایی‌زدایی - پویایی ساختار اجتماعی - یکسان‌نگاری طبیعت و جامعه
- (۳) عادت - شناخت نظم اجتماعی - یکسان دانستن طبیعت و جامعه
- (۴) آشنایی‌زدایی - شناخت نظم اجتماعی - بیرون و مستقل بودن نظم اجتماعی از ما

پاسخ: گزینه ۳ (دشوار - مفهومی - ۱۲۰۳)

بررسی موارد

- ما بی‌نظمی را بیش‌تر می‌بینیم و نظم را مشاهده نمی‌کنیم؛ زیرا به نظم عادت کرده‌ایم.
- جامعه‌شناسی با شناخت نظم اجتماعی، قدرت پیش‌بینی، پیشگیری و کنترل جامعه را به انسان می‌دهد.
- یکسان دانستن طبیعت و جامعه، انسان‌ها را به پیچ و مهره‌های نظم اجتماعی تقلیل می‌دهد، در حالی که جامعه برخلاف طبیعت، محصول و مخلوق کنش‌های انسان‌هاست و بود و نبود آن، وابسته به انسان است.

جامعه‌شناسان برای شناختن نظم، از امور آشنا و مأنوس «آشنایی‌زدایی» می‌کنند؛ یعنی از دید یک فرد غریبه به موضوعات آشنا و روزمرهٔ اطراف خود نگاه می‌کنند و در کنار بی‌نظمی‌ها، نظم را می‌شناسند.

گروه آموزشی ماز

۵۹- پاسخ پرسش‌های زیر در رابطه با نظم اجتماعی به ترتیب کدام است؟

- زندگی اجتماعی انسان و نظم چه رابطه‌ای با هم دارند؟
- نقش انسان‌ها در این رابطه چیست؟
- در چه صورتی تغییر مهم‌تری در نظم اجتماعی رخ می‌دهد؟
- (۱) متضاد یکدیگرند. - قادرند با توجه به عقاید و هنجارهای خود، تغییری در نظم اجتماعی ایجاد کنند. - عقاید و هنجارهای افراد والاتر باشد.
- (۲) همزاد یکدیگرند. - قادرند با توجه به آرمان‌ها و ارزش‌های خود، نظم اجتماعی را تغییر دهند. - انگیزه افراد برای تحقق بخشیدن به آرمان‌ها و ارزش‌های والا قوی‌تر باشد.
- (۳) رابطهٔ متقابل دارند. - انسان‌ها صرفاً مجریان نظم نیستند. - از مشکلات احتمالی ساختارهای اجتماعی کاسته شود.
- (۴) همزاد یکدیگرند. - انسان‌ها صرفاً مجریان نظم هستند. - آرمان‌ها و ارزش‌های افراد والاتر باشد.

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط - خط به خط - ۱۲۰۴)

بررسی موارد

- زندگی اجتماعی انسان و نظم همزاد یکدیگرند.

– انسان‌ها صرفاً مجریان نظم نیستند بلکه قادرند با توجه به آرمان‌ها و ارزش‌های خود، نظم اجتماعی را تغییر دهند و از مشکلات احتمالی ساختارهای اجتماعی بکاهند.

– به هر میزان که این آرمان‌ها و ارزش‌ها والاتر و انگیزه افراد برای تحقق بخشیدن به آن‌ها قوی‌تر باشد، تغییر مهم‌تری ایجاد خواهد شد.

همه ما از آن‌جا که عضوی از جامعه هستیم، با کنش‌های اجتماعی خود، در حفظ وضع موجود یا تغییر آن، اثر می‌گذاریم. اگرچه میزان تأثیرگذاری همه اعضای جامعه یکسان نیست و صاحبان برخی مشاغل و مسئولیت‌ها، نسبت به سایرین اثرگذاری بیش‌تری دارند.

گروه آموزشی ماز

۶۰- هر یک از موارد زیر به ترتیب به کدام یک از پیامدهای نادیده گرفتن کنش اشاره دارد؟

– تأکید افراطی بر نظم و ساختارهای اجتماعی

– محدود شدن مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده

– ناتوانی در فهم ارزش بودن مهربانی و ضد ارزش بودن کینه‌توزی

(۱) رکود اراده‌ها – سقوط ارزش‌ها – افول معانی

(۲) سقوط ارزش‌ها – افول معانی – رکود اراده‌ها

(۳) رکود اراده‌ها – افول معانی – سقوط ارزش‌ها

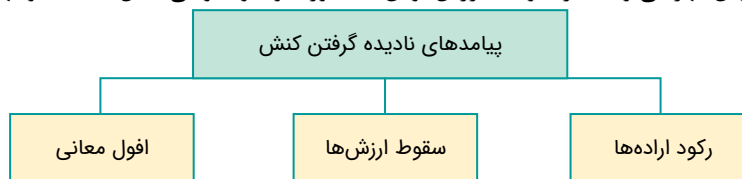
پاسخ: گزینه ۳ (متوسط – مفهومی – ۱۲۰۴)

بررسی موارد

– جامعه‌شناسی تبیینی با تأکید بیش از اندازه بر نظم و ساختارهای اجتماعی و یکسان دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی، اراده و خلاقیت انسان‌ها را نادیده می‌گیرد. (رکود اراده‌ها)

– کنش اجتماعی، آگاهانه و معنادار است. نادیده گرفتن معنای کنش، سبب شده است که بیش‌تر مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده ما محدود شوند. (افول معانی)

– در جامعه‌شناسی تبیینی، ارزش بودن مهربانی و فداکاری و ضد ارزش بودن کینه‌توزی و خودخواهی، قابل مشاهده و فهم نیست. (سقوط ارزش‌ها)

گروه آموزشی ماز

۶۱- به ترتیب، علت و پیامد «پیدایش معانی گوناگون» و علت «پیچیدگی کنش‌های انسانی و دشواری فهمیدن معانی آن‌ها» کدام است؟

(۱) تنوع و تکثر معانی – ایجاد فرهنگ‌ها و جهان‌های اجتماعی مختلف – تفسیرهای مختلف از کنش‌های انسانی

(۲) فعالیت و خلاقیت کنشگران – ایجاد فرهنگ‌ها و جهان‌های اجتماعی مختلف – عدم عبور از ظاهر پدیده‌های اجتماعی

(۳) فعالیت و خلاقیت کنشگران – پدید آمدن خرده فرهنگ‌ها و گروه‌های مختلف درون هر جهان اجتماعی – تنوع و تکثر معانی

(۴) تنوع و تکثر معانی – پدید آمدن خرده فرهنگ‌ها و گروه‌های مختلف درون هر جهان اجتماعی – معانی نهفته در کنش‌ها

پاسخ: گزینه ۳ (دشواری – مفهومی – ۱۲۰۵)

پاسخ تشریحی

– فعالیت و خلاقیت کنشگران موجب پیدایش معانی گوناگون و در نتیجه آن، پدید آمدن خرده فرهنگ‌ها و گروه‌های مختلف، درون هر جهان اجتماعی می‌شود.

– تنوع و تکثر معانی، موجب پیچیدگی کنش‌های انسانی و دشواری فهمیدن معانی آن‌ها می‌شود.

برای پی بردن به هدف کنش، باید به ذهن کنشگر راه یابیم و برای فهمیدن دلالت‌های کنش، باید به زمینه فرهنگی‌ای که کنشگر در آن عمل می‌کند، مراجعه کنیم. به عبارت دیگر، فهم هر کنشی مستلزم دسترسی به معنای ذهنی (فردی) و معنای فرهنگی (اجتماعی) نهفته در آن است.

گروه آموزشی ماز

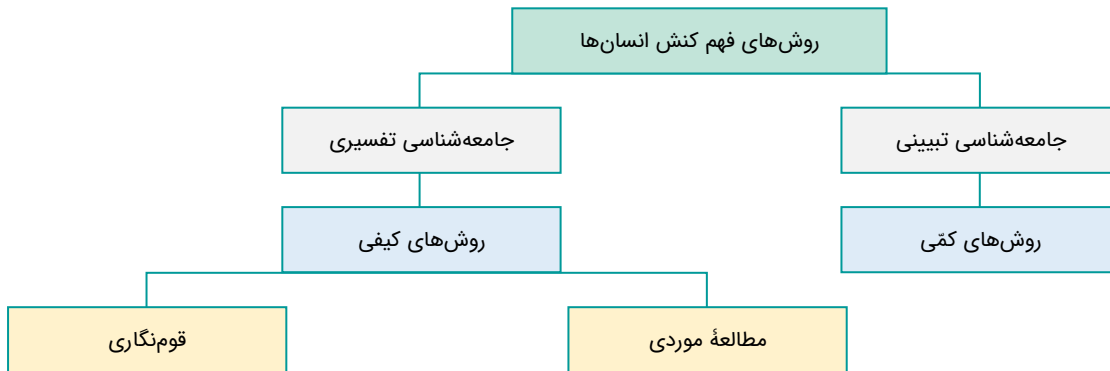

- ۶۲- هریک از موارد زیر به ترتیب با مفاهیم کدام گزینه مرتبط است؟
- شناسایی عمق پنهان و منحصر به فرد بودن یک پدیده اجتماعی خاص
  - تجربه کنش‌های افراد برای شناسایی بهتر آن‌ها
  - روش تحقیق گافمن درباره بیمارستان روانی
  - تفاوت فدا کردن جان برای وطن، شهادت‌طلبی و خودکشی
  - (۱) مطالعه موردی - مطالعه موردی - مشاهده مشارکتی - نوع دست شستن از جان
  - (۲) مطالعه موردی - قوم‌نگاری - مشاهده مشارکتی - معانی متفاوت
  - (۳) قوم‌نگاری - مطالعه موردی - قوم‌نگاری - نوع استقبال از مرگ
  - (۴) قوم‌نگاری - قوم‌نگاری - مطالعه موردی - تنوع معنایی

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط - خط به خط - ۱۳۰۵)

بررسی موارد:

- شناسایی عمق پنهان و منحصر به فرد یک پدیده اجتماعی خاص ← مطالعه موردی
- تجربه کنش‌های افراد برای شناسایی بهتر آن‌ها ← قوم‌نگاری
- روش تحقیق گافمن درباره بیمارستان روانی ← مشاهده مشارکتی
- تفاوت فدا کردن جان برای وطن، شهادت‌طلبی و خودکشی ← معانی متفاوت

گروه آموزشی ماز

هدف	روش	موضوع	رویکردهای جامعه‌شناسی
و	د	ب	تفسیری
ج	الف	هـ	تبیینی

- ۶۳- هریک از موارد زیر به ترتیب مربوط به کدام قسمت جدول است؟
- پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی
  - کنش‌های اجتماعی و معنای آن‌ها
  - حس و تجربه
  - (۱) «ج» - «ب» - «الف» (۲) «ج» - «هـ» - «الف» (۳) «و» - «هـ» - «د» (۴) «و» - «ب» - «د»

پاسخ: گزینه ۱ (دشوار - ترکیبی - ۱۳۰۵)

بررسی موارد:

- پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی ← هدف رویکرد تبیینی (ج)
- کنش‌های اجتماعی و معنای آن‌ها ← موضوع رویکرد تفسیری (ب)
- حس و تجربه ← روش رویکرد تبیینی (الف)

هدف	روش	موضوع	رویکردهای جامعه‌شناسی
معنابخشی و انسجام‌بخشی به زندگی اجتماعی	تفسیر (نگاه از درون به پدیده‌ها برای یافتن معنای آن‌ها)	کنش‌های اجتماعی و معنای آن‌ها	تفسیری
پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی	حس و تجربه (نگاه از بیرون)	پدیده‌های اجتماعی همانند پدیده‌های طبیعی هستند.	تبیینی

گروه آموزشی ماز

۶۴- در بین عبارتهای زیر، کدام موارد نادرست است؟

- الف: تأکید بیش از اندازه بر نظم و ساختارهای اجتماعی، شور زندگی را از انسانها میگیرد.
 ب: لمبرزو با روش تفسیری میخواست مجرم بودن یا نبودن گناهکاران را با مشاهده ویژگیهای جسمانی آنها را تشخیص دهد.
 ج: در طول قرن نوزدهم تا پایان قرن بیستم، وجود خانوادههای بزرگ قاعدهای کلی بود.
 د: جامعهشناسی کلان، کنش اجتماعی و ساختار اجتماعی را بررسی و مطالعه می کند.

(۴) «الف» و «د» و «ب»

(۳) «ب» و «ج» و «د»

(۲) «ج» و «د» و «الف»

(۱) «الف» و «ب» و «ج»

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط - ترکیبی - ۱۲۰۴)

پاسخ تشریحی:

فقط مورد «الف» درست و سایر موارد نادرست است.

بررسی سایر موارد:

- «ب»: لمبرزو با روش تبیینی میخواست مجرم بودن یا نبودن گناهکاران را با مشاهده ویژگیهای جسمانی و ظاهری تشخیص دهد.
 «ج»: در طول قرن نوزدهم و اوایل قرن بیستم، وجود خانوادههای بزرگ قاعدهای کلی بود.
 «د»: جامعهشناسی کلان، ساختارهای اجتماعی و سایر پدیدههای اجتماعی کلان را بررسی و مطالعه می کند. مطالعه و بررسی کنش اجتماعی، کار جامعهشناسی خرد است.

در تحقیقاتی درباره رفتار جنایی، مجموعه ها و اسکلت و مدل های مومی و اشیای متعلق به مجرمان را جمع آوری کرد.

این مجموعه در حال حاضر در موزه مردم شناسی جنایی در دانشگاه تورینوی ایتالیا قرار دارد.

او با روش تبیینی میخواست مجرم بودن یا نبودن افراد را با مشاهده ویژگیهای جسمانی و ظاهری تشخیص دهد.

بدین منظور ابزارهایی مانند نبض نگار آبی، مجموعه نگار، آوانگاشت و ... را به کار گرفت.

تحقیقات لمبرزو

گروه آموزشی ماز

۶۵- هریک از عبارتهای زیر به ترتیب، مربوط به کدام رویکرد در جامعهشناسی است؟

- الف: رکود اقتصادی باعث می شود بیکاری در جامعه افزایش یابد.
 ب: هدف دانش آموزی از درس خواندن، کسب معلومات بیش تر و اشتغال مناسب است.
 ج: حرارت باعث انبساط فلزات می شود.
 د: زنان ترکمن بعد از ازدواج در زیر چارقدشان حلقه ای روی سر می گذارند که نشانه متأهل بودن آنهاست.

(۲) تبیینی - تبیینی - تفسیری - تفسیری

(۱) تفسیری - تبیینی - تفسیری - تفسیری

(۴) تبیینی - تفسیری - تبیینی - تفسیری

(۳) تفسیری - تفسیری - تبیینی - تبیینی

پاسخ: گزینه ۴ (دشوار - ترکیبی - ۱۲۰۵)

بررسی موارد:

- «الف»: رکود اقتصادی باعث می شود بیکاری در جامعه افزایش یابد. ← رویکرد تبیینی
 «ب»: هدف دانش آموزی از درس خواندن، کسب معلومات بیش تر و اشتغال مناسب است. ← رویکرد تفسیری
 «ج»: حرارت باعث انبساط فلزات می شود. ← رویکرد تبیینی
 «د»: زنان ترکمن بعد از ازدواج در زیر چارقدشان حلقه ای روی سر می گذارند که نشانه متأهل بودن آنهاست. ← رویکرد تفسیری

گروه آموزشی ماز

■ عَيْنُ الْأَنْسَبِ لِلْجَوَابِ عَنِ التَّرْجُمَةِ أَوْ الْمَفْهُومِ مِنْ أَوْ إِلَى الْعَرَبِيَّةِ (٦٦ - ٧٣)

٦٦- «سُبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى...»:

- ١) ستایش شبانه از آن [خدایی] است که بنده‌اش را از مسجد الحرام به مسجد الأقصى حرکت داد!
- ٢) پاک است آن [خدایی] که با بنده‌اش شبانه مسجد الحرام به سوی مسجد الأقصى حرکت کرد!
- ٣) منزّه است آن [خدایی] که شبانه بنده خود را از مسجد الحرام به سوی مسجد الأقصى حرکت داد!
- ٤) پاک است آن [خدایی] که بنده‌اش را شبها از مسجد الحرام تا مسجد الأقصى حرکت می‌داد!

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط - خط به خط - ترجمه)

بررسی گزینه‌ها:

سُبْحان: پاک است، منزّه است ← رد گزینه ۱

الحمد: ستایش

أَسْرَى بعبدہ: بنده خود را حرکت داد ← رد گزینه‌های ۲ و ۴
«لَيْلًا» در گزینه ۱، در جای اشتباهی ترجمه شده است و در گزینه ۴ به اشتباه جمع ترجمه شده است.

گروه آموزشی ماز

٦٧- «هَذَا الرَّجُلُ بَنَى سَوْرًا عَظِيمًا حَوْلَ بَنَائِهِ الْكَبِيرِ دُوًّا حَتَّى لَا يَسْتَطِيعَ أَعْدَاؤُهُ أَنْ يَهْجُمُوا عَلَيْهِ وَهُوَ لَمْ يَكُنْ يَعْلَمُ أَنَّ أَعْدَاءَهُ يَعْرِفُونَ طَرِقَ الدَّخُولِ الْآخَرَى إِلَى بَنَائِهِ!»:

- ١) این مرد، با پشتکار دیوار بزرگی دور ساختمان بزرگش ساخت تا دشمنانش نتوانند به او هجوم برند درحالی که نمی‌دانست که دشمنانش راه‌های دیگر ورود را به ساختمانش می‌شناسند!
- ٢) این مردی است که دیوار بزرگی را با پشتکار دور ساختمان بزرگش ساخت تا دشمنانش نتوانند به او هجوم برند درحالی که نمی‌دانست دشمنانش راه‌های ورود دیگر را به ساختمانش می‌شناسند!
- ٣) این مرد دیوارهای بزرگی را دور ساختمان بزرگ ساخت تا دشمنانش با پشتکار قادر به هجوم بر او نباشند حال آن که وی نمی‌دانست دشمنانش راه‌های دیگری برای ورود به ساختمانش می‌شناسند!
- ٤) این مرد است که با ساخت دیواری بزرگ اطراف ساختمان بزرگش، تصوّر می‌کرد که دشمنانش نمی‌توانند با پشتکار بر او هجوم برند و او نمی‌دانست که دشمنانش راه‌های دیگر ورود را به ساختمانش می‌شناسند!

پاسخ: گزینه ۱ (متوسط - ترکیبی - ترجمه)

بررسی گزینه‌ها:

هَذَا الرَّجُلُ بَنَى: این مرد ... ساخت ← رد گزینه‌های ۲ و ۴
سَوْرًا: دیوار ← رد گزینه ۳ (مفرد است و نباید به صورت جمع ترجمه شود).
حَتَّى لَا يَسْتَطِيعَ: تا نتوانند ← رد گزینه‌های ۳ و ۴
طَرِقَ الدَّخُولِ الْآخَرَى: راه‌های دیگر ورود ← رد گزینه‌های ۲ و ۳

با توجه به مؤنث بودن «أُخْرَى» متوجه می‌شویم که صفت «طَرِقَ» است، نه «الدَّخُول».

گروه آموزشی ماز

٦٨- «عِنْدَمَا كُنْتُ فِي الصَّفِّ الثَّانِي عَشَرَ قَالَ أَحَدُ مَعْلَمِينَا لَنَا: «هَلْ تَعْلَمُونَ أَنَّنَا لَا نُحْمَلُ الْآخَرِينَ مَا لَا طَاقَةَ لَهُمْ بِهِ؟ كَمَا لَا يُحْمَلُنَا اللَّهُ مَا لَيْسَ قَدْرُ طَاقَتِنَا!»:

- ١) هنگامی که در کلاس دوازدهم بودم، یکی از معلم‌هایمان به ما گفت: «آیا می‌دانید که ما نباید به دیگران آنچه را هیچ توانی نسبت به آن ندارند تحمیل کنیم؟ همان‌طور که خداوند آنچه را به اندازه طاقتمان نیست بر ما تحمیل نمی‌کند!»
- ٢) زمانی که در کلاس دوازدهم بودم یکی از معلم‌های ما گفت: «آیا می‌دانید که ما به دیگران آنچه را هیچ توانی نسبت به آن ندارند تحمیل نمی‌کنیم؟ همان‌طور که خدا آنچه را که به اندازه طاقتمان نیست نباید بر ما تحمیل کند!»
- ٣) زمانی که در کلاس دوازدهم بودم، یکی از معلم‌هایمان به ما گفت: «آیا می‌دانید که ما به دیگران آنچه را هیچ توانی نسبت به آن ندارند، نباید تحمیل کنیم؟ زیرا خداوند آنچه را که به اندازه طاقتمان نیست بر ما تحمیل نمی‌کند!»
- ٤) هنگامی که در دوازدهمین کلاس بودم، یکی از معلم‌هایمان به ما گفت: «آیا می‌دانید که ما به دیگران آنچه را که توانی نسبت به آن ندارند تحمیل نمی‌کنیم؟ همان‌طور که خداوند آنچه را به اندازه طاقتمان نیست بر ما تحمیل نمی‌کند!»

پاسخ: گزینه ۱ (متوسط - ترکیبی - ترجمه)

بررسی گزینه‌ها:

الصَّفِّ الثَّانِي عَشَرَ: کلاس دوازدهم ← رد گزینه ۴
لَنَا: به ما ← رد گزینه ۲
لَا نُحْمَلُ: نباید تحمیل کنیم ← رد گزینه‌های ۲ و ۴

لا طاقة لهم: هیچ توانی ... ندارند ← رد گزینه ۴
 كما: همان طور که ← رد گزینه ۳
 لا يُحْمَلُنَا: بر ما تحمیل نمی کند ← رد گزینه ۲

انواع لا		
نوع لا	ویژگی ها	مثال
لا جواب	- برای پاسخ منفی به یک پرسش به کار می رود. - معمولاً جمله قبل آن با «هل» یا «أ» مورد پرسش قرار گرفته است. - معنای «نه» می دهد.	- هل أنت من مشهد؟ لا أنا من طهران. - أأنت فعلت هذا؟ لا أنا لم أفعل.
لا نفی (نافیه)	- قبل از فعل مضارع می آید و آن را منفی می کند. - خودش هیچ تغییری در فعل مضارع ایجاد نمی کند. - در ترکیب های «ألا، كيلا، إن لا، حتى لا» از نوع لا نفی است.	- لا تذهب إلى المدرسة. - عليكم ألا تكتبوا شيئاً على السبورة.
لا نهی (ناهیه)	- قبل از فعل مضارع می آید و معنای نهی از کاری می دهد. (امر منفی) - فعل مضارع بعد از خود را تغییر می دهد. (مجزوم می کند) - اگر بلافاصله بعد از فعلی که به علت آمدن «لا» انتهایش ساکن شده است، اسم «ال» دار بیاید، انتهای فعل برای سهولت در تلفظ، کسره عارضی می گیرد.	- لا تسبوا معبودات المشركين. - لا تقل ما لا تعلم. - لا تحفل الآخريين: نباید بر دیگران تحمیل کنیم.
لا نفی جنس	- معنای «هیچ» می دهد. - بعد از آن یک اسم نکره بدون تنوین می آید که حرکت فتحه (ـَ) دارد.	- لا شكر على الواجب. - إن القوانين توضع لجميع الناس فلا استثناء فيها.
لا عطف	- معنای «نه» می دهد و معمولاً بعد از آن اسم می آید.	- رأيت طالباً لا معلماً في الصف.

گروه آموزشی ماز

۶۹- «كان عندي زملاء مُجتهدون لا يسمعون لأنفسهم أن يشعروا بخيبة الأمل في الجامعة فهم صاروا أنفع الزجال في المجالات العلمية العالية»:

- هم کلاسی هایی داشتم که با تلاش، به خود اجازه ندادند که در دانشگاه احساس ناامیدی کنند پس آن ها در زمینه های والای علمی سودمندترین مردان شدند!
- همکاران کوشایی داشتم که هرگز به خودشان اجازه نمی دادند در دانشگاه احساس ناامیدی کنند پس آن ها در زمینه های والای علمی مردان بسیار سودمندی شدند!
- هم کلاسی های تلاشگری در دانشگاه نزد من بودند که به خودشان اجازه نمی دادند احساس ناامیدی کنند پس آن ها در زمینه های برتر علمی سودمندترین مردان شدند!
- هم شاگردی های کوشایی داشتم که به خودشان اجازه نمی دادند در دانشگاه احساس ناامیدی کنند پس آن ها در زمینه های والای علمی سودمندترین مردان شدند!

(متوسط - ترکیبی - ترجمه)

پاسخ: گزینه ۴

بررسی گزینه ها:

- زملاء مُجتهدون: همکاران (همکلاسی های) کوشایی ← رد گزینه ۱
 كان عندي: داشتم ← رد گزینه ۳
 (كان) ... لا يسمعون: اجازه نمی دادند ← رد گزینه ۱
 أنفع: سودمندترین ← رد گزینه ۲

اسم تفضیل:

مذكر ← أَفْعَل: أَكْبَر	جمع: أَفَاعِل: أَكَابِر	وزن اسم تفضیل
مؤنث ← فُعْلَى: كُبْرَى	جمع: فُعْلَيَات: كُبْرِيَات	
تر ← «أَفْعَل» + مِنْ: أنا أَحْسَنُ منك ← من از تو بهتر هستم.		معنای اسم تفضیل
ترین ← «أَفْعَل» + مضاف اليه: أنا أَحْسَنُ الناس ← من بهترین مردم هستم.		
معنای رنگ: أَبْيَض - أَحْمَر و ...		کلماتی که اسم تفضیل نیستند
معنای عیب: أَحْمَق - أَعْمَى - أَبْكَم و ...		
أَقْل: أَشَد - أَقَل و ...		وزن های خاص اسم تفضیل
أَفْعَى: أَعْلَى - أَعْلَى و ...		

توجه: اگر بعد از دو کلمه «خَيْر» و «شَر» هم حرف جرّ «مِنْ» یا مضاف اليه بیاید، اسم تفضیل به حساب می آیند و به ترتیب باید با «تر» یا «ترین» ترجمه شوند.
 «هرگز» در گزینه ۲ اضافی است.

«در دانشگاه» در گزینه ۳ در جای اشتباهی ترجمه شده است.

گروه آموزشی ماز

۷۰- «كَنتُ قَدْ سَمِعْتُ هَذَا الْحَدِيثَ مِنْ أَبِي «لَا تُمَيِّتُوا الْقُلُوبَ بِكَثْرَةِ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ؛ فَإِنَّ الْقَلْبَ يَمُوتُ كَالزَّرْعِ إِذَا كَثُرَ عَلَيْهِ الْمَاءُ»!»:

- ۱) این حدیث زیبا را از پدرم شنیده بودم «قلب‌ها را با زیادی غذا و نوشیدنی نباید بمیرانید؛ پس همانا قلب هنگامی که آب بر آن زیاد شود، مانند کشت می‌میرد»!
- ۲) از پدر خویش این حدیث را شنیده بودم «قلب‌ها را با زیادی خوراک و نوشیدنی، نمیرانید؛ زیرا قلب مانند کشت هنگامی که آب بر آن زیاد شود، می‌میرد»!
- ۳) این حدیثی بود که از پدرم شنیده بودم «قلب‌ها را با زیادی غذا و نوشیدنی نمیرانید؛ پس قطعاً قلب، هنگامی که آب بر آن زیاد شود، می‌میرد»!
- ۴) از پدرم این حدیث را شنیده بودم «قلب‌های خویش را با زیادی خوراک و نوشیدنی، نمیرانید پس بی‌تردید قلب، مانند کشت است، هنگام زیاد شدن آب، می‌میرد»!

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط - ترکیبی - ترجمه)

بررسی گزینه‌ها:

- كَنتُ قَدْ سَمِعْتُ هَذَا الْحَدِيثَ: این حدیث را ... شنیده بودم ← رد گزینه ۳
- لَا تُمَيِّتُوا: نمیرانید ← رد گزینه ۱
- كَالزَّرْعِ: مانند کشت ← رد گزینه ۳
- كَثُرَ: زیاد شود ← رد گزینه ۴
- عليه: بر آن ← رد گزینه ۴
- «زیبا» در گزینه ۱ اضافی است.

گروه آموزشی ماز

۷۱- عَيْنُ الْخَطَأِ:

- ۱) قد تقف الأمهات أمام باب مدرسة أولادهن مُبْتَسِمِينَ: شاید مادران، با لبخند جلوی در مدرسه فرزندان خود ایستادند!
- ۲) لَيْتَ الْمُشْتَرِي يَكُونُ عَازِماً لَشَرَاءِ هَذِهِ الْبَضَائِعِ مِنَ الْبَائِعِ: ای کاش مشتری برای خریدن این کالاها از فروشنده، مطمئن باشد!
- ۳) أَقَامَ جَدِّي مَصْنَعاً كَبِيراً حَوْلَ قَرْيَتِنَا يَعْمَلُ تَسْعَوْنَ عَامِلاً فِيهِ: پدر بزرگم کارخانه بزرگی اطراف روستایمان برپا کرد که نود کارگر در آن کار می‌کردند!
- ۴) زَرَعْتُ حَبَّةَ شَعِيرٍ فِي حَدِيقَتِنَا قَبْلَ سِتِّينَ فَسَاحَصَدَهَا الْيَوْمَ: دو سال قبل یک دانه جو در باغمان کاشتم پس امروز آن را درو خواهیم کرد!

پاسخ: گزینه ۱ (دشوار - ترکیبی - ترجمه)

پاسخ تشریحی:

شاید مادران، جلوی در مدرسه فرزندان خود درحالی که با لبخند هستند بایستند!

قَدْ + مضارع = گاهی، شاید + مضارع

❓ دقت کنید: «مُبْتَسِمِينَ» حال برای «أولاد» است؛ نه «الأمهات»؛ زیرا جمع مذکر است.

گروه آموزشی ماز

۷۲- عَيْنُ الصَّحِيحِ:

- ۱) كَأَنَّ الْأَطْفَالَ مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ لَكَئِكَ لَا تُصَدِّقُ: بچه‌ها فرشتگان روی زمین بودند ولی تو باور نمی‌کردی!
- ۲) عَلَيْكُمْ أَنْ تَسْتَعْمَلُوا حِزَامَ الْأَمَانِ عِنْدَمَا تَكُونُونَ فِي السَّيَّارَةِ: شما باید هنگامی که در ماشین هستید، کمربند ایمنی خود را ببندید!
- ۳) لَعَلَّكَ لَا تَحْضُرُنَ فِي صَالَةِ الْمَطَارِ بَعْدَ دَلِيلِكِ مَتَأَخِّرَاتٍ: شاید شما بعد از راهنمایان با تأخیر در سالن فرودگاه حاضر نشوید!
- ۴) «إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا...»: خداوند قطعاً کسانی را که در راهش به صف می‌جنگند دوست دارد!

پاسخ: گزینه ۳ (دشوار - ترکیبی - ترجمه)

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) بچه‌ها مانند فرشتگان روی زمین هستند ولی تو باور نمی‌کنی!
- ۲) شما باید هنگامی که در ماشین هستید، از کمربند ایمنی استفاده کنید!
- ۴) قطعاً خداوند کسانی را که در راهش به صف می‌جنگند دوست دارد!

گروه آموزشی ماز

۷۳- « آیا می دانی که خُفّاش همان تنها حیوان پستانداری است که قادر به پرواز کردن است؟ »:

- ۱) هَلْ تَعْلَمُ أَنَّ الْخُفَّاشَ هُوَ الْحَيَوَانَ اللَّيُونِ الْوَحِيدَ الَّذِي يَقْدِرُ عَلَى الظَّيْرَانِ؟
- ۲) هَلْ تَعْلَمُ أَنَّ الْخُفَّاشَ الْحَيَوَانَ اللَّيُونِ الْوَحِيدَ الَّذِي يَقْدِرُ عَلَى الظَّيْرَانِ؟
- ۳) هَلْ تَعْلَمُ أَنَّ الْخُفَّاشَ هُوَ الْحَيَوَانَ اللَّيُونِ الْوَحِيدَ الَّذِي يَقْدِرُ عَلَى أَنْ يَطِيرَ؟
- ۴) هَلْ تَعْلَمُ أَنَّ الْحَيَوَانَ اللَّيُونِ الْوَحِيدَ الَّذِي يَقْدِرُ عَلَى الظَّيْرَانِ هُوَ الْخُفَّاشُ؟

پاسخ: گزینه ۱ (متوسط - خط به خط - تعریب)

بررسی گزینه‌ها:

خفّاش همان: الْخُفَّاشُ هُوَ ← رد گزینه‌های ۲ و ۴

پرواز کردن: الظَّيْرَانِ ← رد گزینه ۳ (مصدر است و نباید به صورت فعل بیاید.)

گروه آموزشی ماز

■ ■ ■ اِقْرَأِ النَّصَّ التَّالِيَ بَدَقَّةٍ ثُمَّ أَجِبْ عَنِ الْأَسْئَلَةِ (۷۴ - ۷۸) بِمَا يَنْاسِبُ النَّصَّ:

تعتبر جائزة نوبل سلسلة من الجوائز السنوية التي تُمنح في المجالات المختلفة منها: الفيزياء، والكيمياء، والأدب، والطب والسلام. وهي تمنح للأشخاص الذين قدموا أكبر فائدة للبشرية في الأشهر الـ ۱۲ الماضية من السنة، إن الفرد نوبل مخترع الديناميت قد ترك معظم ثروته في صندوق لإعطاء الجوائز التي قدّمت لأول مرة في عام ۱۹۰۱، وفي عام ۱۹۶۸ قام البنك المركزي السويدي بإضافة جائزة العلوم الاقتصادية بجانب جائزة نوبل. إن الجائزة مكوّنة من مبلغ من المال يساوي مليون دولار، بالإضافة إلى شهادة تُعترف بنجاح الشخص أو الأشخاص الحاصلين عليها وميدالية ذهبية أيضاً. تعتبر جائزة نوبل جائزة عالمية تُعطى لأهداف سامية، أهمّها نفع البشرية وتحقيق السلام العالمي، وهو هدف نبيل يستحقّ الجهد الكثير والإبداع في العمل.

ترجمه متن:

جایزه نوبل مجموعه‌ای از جوایز سالانه به حساب می‌آید که در زمینه‌های مختلفی از جمله فیزیک، شیمی، ادبیات، پزشکی و صلح اعطا می‌شود و آن به اشخاصی داده می‌شود که در ۱۲ ماه گذشته از یک سال، بیشترین فایده را برای بشریت داشته‌اند. آلفرد نوبل، مخترع دینامیت، بیشتر دارایی خود را در صندوقی برای دادن جوایزی که اولین بار در سال ۱۹۰۱ ارائه شد، گذاشت و در سال ۱۹۶۸ بانک مرکزی سوئد جایزه علوم اقتصادی را به جایزه نوبل اضافه کرد. این جایزه شامل مبلغی معادل یک میلیون دلار، به اضافه گواهینامه‌ای است که به موفقیت فرد یا افراد دریافت‌کننده شهادت می‌دهد و نیز مدال طلا می‌باشد. جایزه نوبل جایزه‌ای جهانی به حساب می‌آید که برای اهداف متعالی اعطا می‌شود که مهم‌ترین آن‌ها نفع بشریت و دستیابی به صلح جهانی است و آن هدف والایی است که شایسته تلاش بسیار و خلاقیت در کار است.

گروه آموزشی ماز

۷۴- عَيْنِ الْخَطَأِ: (حَسَبِ النَّصِّ)

- ۱) إِنَّ الْفَرْدَ نُوْبِلَ أَوَّلَ شَخْصٍ حَمَى هَذِهِ الْجَائِزَةَ السَّنَوِيَّةَ!
- ۲) لِلْوَصُولِ إِلَى جَائِزَةِ نُوْبِلِ عَلَى الْإِنْسَانِ أَنْ يَبْذُلَ الْكَثِيرَ مِنَ الْجُهْدِ!
- ۳) جَائِزَةُ نُوْبِلِ هِيَ جَائِزَةٌ عَالَمِيَّةٌ تُمنَحُ لِأَغْرَاضٍ عَظِيمَةٍ!
- ۴) إِنَّ أَشْهُرَ جَائِزَةِ نُوْبِلِ فِي الْعَالَمِ هِيَ جَائِزَةُ الْأَدَبِ!

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط - مفهومی - درک مطلب)

پاسخ تشریحی:

«معروف‌ترین جایزه نوبل در جهان، جایزه ادبیات است.» در متن به چنین موردی اشاره نشده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) آلفرد نوبل اولین کسی بود که از این جایزه سالانه حمایت کرد.
- ۲) برای رسیدن به جایزه نوبل، انسان باید تلاش بسیار زیادی کند.
- ۳) جایزه نوبل جایزه‌ای جهانی است که برای اهدافی بزرگ اعطا می‌شود.

گروه آموزشی ماز

۷۵- عَيْنِ الصَّحِيحِ: (حَسَبِ النَّصِّ)

- ۱) تُمنَحُ جَائِزَةُ نُوْبِلِ لِلْفَائِزِينَ كُلِّ عَامٍ!
- ۲) أَضَافَ الْبَنْكُ الْمَرْكَزِيُّ السُّوْدِيَّ جَائِزَةَ الْعِلْمِ الْاِقْتِصَادِيَّةِ فِي عَامِ أَلْفٍ وَتِسْعَمَةِ وَسْتَةِ وَثَمَانِينَ!
- ۳) تُمنَحُ جَائِزَةُ نُوْبِلِ فِي الْعِلْمِ الْكِيْمَاوِيَّةِ وَالطَّبَّيَّةِ فَقَطْ!
- ۴) تُشْمَلُ جَائِزَةُ نُوْبِلِ مِلْيُونِ دُولَارٍ وَشَهَادَةٌ وَمِيدَالِيَّةٌ ذَهَبِيَّةٌ!

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط - مفهومی - درک مطلب)

پاسخ تشریحی:

«جایزه نوبل شامل یک میلیون دلار، یک گواهی و نیز یک مدال طلا است.» طبق متن عبارت صحیحی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ «جایزه نوبل هر دو سال به برندگان اهدا می‌شود.» نادرست است. این جایزه هر ساله اهدا می‌شود.
- ۲ «در سال ۱۹۸۶ بانک مرکزی سوئد جایزه علوم اقتصادی را اضافه کرد.» در متن ۱۹۶۸ است.
- ۳ «جایزه نوبل فقط در علوم شیمی و پزشکی اعطا می‌شود.» طبق متن نادرست است و زمینه‌های مختلفی را دربرمی‌گیرد.

گروه آموزشی ماز

۷۶- عین عبارة لیست من أهداف جائزة نوبل:

- ۱) تفيد البشر في المجالات المختلفة!
- ۲) يتذکر العلماء العظماء الذين فازوا بهذه الجائزة من قبل!
- ۳) تحقق السلام العالمي بين البلدان!
- ۴) تُشجّع علماء العالم على القيام بالعمل العلمي!

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط - مفهومی - درک مطلب)

پاسخ تشریحی:

صورت سؤال گفته «عبارتی را تعیین کنید که از اهداف جایزه نوبل نیست.» که این گزینه «دانشمندان بزرگی را که قبلاً این جایزه را به دست آوردند، یاد کند» در متن ذکر نشده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ به بشر در زمینه‌های مختلف فایده برساند.
- ۳ به صلح جهانی میان کشورها دست یابد.
- ۴ دانشمندان جهان را به انجام کار علمی تشویق کند.

گروه آموزشی ماز

■ عین الخطأ في الإعراب و التحليل الصرفي (۷۷ و ۷۸)

۷۷- «الجوائز - تُمنح - قَدِّمُوا - مُكُونَةٌ»:

- ۱ الجوائز: اسم - جمع التکسیر (مفردها: الجائزة: مؤنث) - معرّف بأل - معرب / المجرور بالحرف الجارّ «من»
- ۲ تُمنح: فعل مضارع - للغائبة - مجرد ثلاثي - معلوم - معرب / فعل و فاعله ليس مجهولاً و الجملة فعلية
- ۳ قَدِّمُوا: فعل ماضٍ - مزيد ثلاثي مصدره «تقديم» - حروفه الأصلية: «ق - د - م» - للغائبين - مبني - معلوم / فعل و مع فاعله والجملة فعلية
- ۴ مُكُونَةٌ: اسم مفعول مأخوذ من مزيد ثلاثي - مؤنث - معرب - نكرة / خبر إنّ و مرفوع

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط - ترکیبی - تحلیل صرفی)

پاسخ تشریحی:

«معلوم/ فاعله ليس مجهولاً» نادرست است. «تُمنح: اعطا می‌شود» فعل مجهول است.

گروه آموزشی ماز

۷۸- «تعترف - الحاصلين - تُعطى - أهم»:

- ۱ تعترف: فعل مضارع - مزيد ثلاثي بزيادة حرفين - مصدره: «اعتراف» - معرب - معلوم / فعل و مع فاعله و الجملة فعلية
- ۲ الحاصلين: جمع سالم للمذكر مفردها: «حاصل» - اسم فاعل - معرب - معرّف بأل / صفة للموصوف «الأشخاص»
- ۳ تُعطى: للمخاطب - مزيد ثلاثي و مصدره على وزن إفعال - مصدره: «إعطاء» - معلوم - معرب / فعل و مع نائب فاعله و الجملة فعلية
- ۴ أهم: اسم التفضيل على وزن «أفل» - مفرد - مذکر - معرب / مبتدأ و مرفوع

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط - ترکیبی - تحلیل صرفی)

پاسخ تشریحی:

للمخاطب / معلوم» نادرست است و صحیح آن «للاغائبة / مجهول» است.

گروه آموزشی ماز

■ عین المناسب للجواب عن الأسئلة التالية (۷۹ - ۸۵)

۷۹- عین الخطأ في ضبط حركات الكلمات:

- ۱) إهْتَمَّ ألفرد منذُ صَغَرِه بهذه المادّة!
- ۲) إنتَشَر الدِّيناميْتُ في جميع أنحاء العالم!
- ۳) يا خبيبي لا شيء أجملُ من العفو عند القُدرة!
- ۴) هذا العلم يَبْحَثُ عَنْ خصائص الموادِّ والطّواهِر!

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط - خط به خط - ضبط حرکت)

پاسخ تشریحی:

«إنتَشَر» صورت صحیح این فعل است؛ زیرا ماضی باب «افتعال» است و باید بر وزن «افتَعَلَ» بیاید.

۸۰- عَيْنُ الْخَطَا:

- (۱) النَّحَاسُ: من عناصر موصل للحرارة والكهرباء!
(۲) اسْتَعَانَ: ظَلَبَ الْمُسَاعِدَةَ مِنَ الشَّخْصِ الْآخَرِ!
(۳) الْعَاصِمَةُ: أهم المدينة في بلد واحد!
(۴) إِنَّ: حرفٌ تَسْتَفِيدُ مِنْهَا عِنْدَمَا تُرِيدُ أَنْ تُؤَكِّدَ اسماً بعدها!

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط - ترکیبی - واژگان)

بررسی گزینه‌ها:

- ۱ مس: از عناصر رسانای گرما و برق است!
۲ طلب یاری کرد: در خواست کمک از فرد دیگر را کرد!
۳ پایتخت: مهم‌ترین شهر در یک کشور!
۴ قطعاً: حرفی که از آن هنگامی که می‌خواهیم یک اسم را بعد از آن تأکید کنیم، استفاده می‌کنیم! («إِنَّ» برای تأکید کلّ جمله بعدش می‌باشد)

گروه آموزشی ماز

۸۱- إذا كان لنا رجاء في فوز اللاعب الإيراني في المباراة فنقول ... :

- (۱) إِنَّمَا يَفُوزُ فِي هَذِهِ الْمُبَارَاةِ اللَّاعِبُ الْإِيرَانِيّ!
(۲) لَعَلَّ اللَّاعِبَ الْإِيرَانِيّ يَفُوزُ فِي هَذِهِ الْمُبَارَاةِ!
(۳) إِنَّ اللَّاعِبَ الْإِيرَانِيّ قَدْ فَازَ فِي هَذِهِ الْمُبَارَاةِ!
(۴) يَا لَيْتَ اللَّاعِبَ الْإِيرَانِيّ يَفُوزُ فِي هَذِهِ الْمُبَارَاةِ!

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط - مفهومی - قواعد)

کاربرد حروف مشبّهه رو همین‌جا یاد بگیر:

هر یک از حروف مشبّهه بالفعل کاربردی دارند که در جدول زیر آمده است:

حرف	معنا	کاربرد
إِنَّ	همانا، قطعاً، بی‌گمان...	بر کلّ جمله پس از خود تأکید دارد. ← یُوَكِّدُ عَلَى جُمْلَةٍ بَعْدَهُ بِأَجْمَعِهَا.
أَنَّ	که	ارتباط بین دو جمله را برقرار می‌کند. ← يَرْتَبِطُ الْجُمْلَتَيْنِ
كَأَنَّ	مانند، مثل اینکه، گویا، پنداری، انگار ...	گاهی برای تشبیه ← لِلتَّشْبِيهِ گاهی برای حدس و گمان ← لِلظَّنِّ
لَعَنَّ	اقا، ولی	برای کامل کردن پیام عبارت قبلی ← يَكْمَلُ عِبْرَةً قَبْلَهُ رفع ابهام از جمله قبل ← يَرْفَعُ الْإِبْهَامَ عَنْ جُمْلَةٍ قَبْلَهُ
لَيْتَ	کاش	اگر همراه فعل ماضی به کار برود، برای بیان «حسرت» است. ← (لِلخَسْرَةِ) اگر همراه فعل مضارع بیاید، برای بیان آرزوهای غیرممکن است. ← (مَا لَا نَرْجُو وَقُوعَهُ)
لَعَلَّ	امید است که، شاید که	برای بیان امیدواری نسبت به یک موضوع (ما نَرْجُو وَقُوعَهُ)

«إِنَّمَا» به معنای «فقط، تنها» بوده و برای ایجاد حصر به کار می‌رود و جزء حروف مشبّهه بالفعل به شمار نمی‌رود.

پاسخ تشریحی:

صورت سؤال: «اگر به برنده شدن بازیکن ایرانی در مسابقه امید داشته باشیم، می‌گوییم...»

طبق جدول بالا وقتی به اتفاق افتادن موضوعی امید داریم، آن موضوع را همراه «لَعَلَّ» بیان می‌کنیم. این حرف در گزینه ۲ دیده می‌شود: «امید است که بازیکن ایرانی در مسابقه برنده شود.»

گروه آموزشی ماز

۸۲- عَيْنُ كَلِمَةِ «أكبر» ليست منصوبة:

- (۱) كَأَنَّ عَالَمًا انطوى فيك و نحن لا نُبْصِرُهُ أَكْبَرُ مِنْ عَالَمِ نَعِيشِ فِيهِ!
(۲) هَذِهِ الْحَبَّةُ الَّتِي غَرَسْتُهَا فِي الزَّرِّيْعِ أَصْبَحَتْ أَكْبَرَ مِمَّا أَتَوَقَّعُ!
(۳) رَأَيْتُ دَبَّ الْبَانِدا فِي حَدِيقَةِ الْحَيَوَانَاتِ بِالضَّرْبِ أَكْبَرَ مِمَّا كُنْتُ أَزْعُمُ!
(۴) كَيْفَ يُمَكِّنُ لِلْمَلَةِ أَنْ تَفُوقَ شَيْئًا أَكْبَرَ مِنْ جَسْمِهَا الصَّغِيرِ مَرَاتٍ!

پاسخ: گزینه ۱ (دشوار - ترکیبی - قواعد)

پاسخ تشریحی:

در این گزینه، با توجه به این که کلمه «أكبر» همراه فعل اسنادی «است» ترجمه می‌شود، خبر «كَأَنَّ» بوده و مرفوع است: «گویا جهانی که در تو درهم پیچیده شده درحالی که تو آن را نمی‌بینی، بزرگ‌تر است از جهانی که در آن زندگی می‌کنیم.»

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲ «أكبر» بعد از فعل «أصبحت» آمده و همراه فعل اسنادی «شد» ترجمه می‌شود؛ پس خبر «أصبح» و منصوب است: «دانه‌ای که در بهار کاشتم از آنچه توقع داشتم بزرگ‌تر شده است.»
۳ «أكبر» اسم نکره‌ای است که درباره اسم معرفه «دب الباندا» توضیحی می‌دهد؛ پس حال و منصوب است: «خرس پاندا را در باغ‌وحش در چین دیدم درحالی که از آنچه گمان می‌کردم بزرگ‌تر بود.»

- ۴ «أكبر» در اینجا نکره است و اسم نكرة «شیئاً» را توصیف می‌کند؛ پس صفت «شیئاً» است و اعرابش را از آن می‌گیرد. «شیء» در این عبارت مفعول فعل «تفوق» بوده و منصوب است؛ بنابراین «أكبر» هم منصوب است: «برای مورچه چگونه امکان دارد بر چیزی چندین بار بزرگ‌تر از جسم کوچک خود، غلبه کند؟»

گروه آموزشی ماز

۸۳- عین «لا» النافية للجنس:

- ۱) الَّذِي لَا يَعْتَرِفُ عَلَى جَهْلِهِ لَا يُنْقَازُ لَهُ مِنَ الْجَهْلِ!
 ۲) الْقَوْلُ الَّذِي لَا يَتَّبِعُهُ عَمَلٌ لَا خَيْرَ فِيهِ وَلَا ثَوَابَ!
 ۳) لَا تَعَامَلْ هَذِهِ الْمَعْلَمَةَ تَلْمِيزَاتِهَا جَيِّدًا فَلَا تَحِبَّهَا التَّلْمِيزَاتُ!
 ۴) لَا يَمْتَنِعُ الْإِنْسَانُ عَنْ أَكْلِ الْمَوَادِّ السَّكَّرِيَّةِ إِلَّا إِذَا أُصِيبَ بِمَرَضِ السَّكَّرِ!

پاسخ: گزینه ۱ (متوسط - خط به خط - قواعد)

انواع «لا» عبارت‌اند از:

- ۱) النَّافِيَةُ لِلْجِنْسِ: بر سر اسمی می‌آید که مفرد و نکره بوده و تنوین هم نمی‌پذیرد: «لَا بَلَاءَ أَصْعَبُ مِنَ الْجَهْلِ».
 ۲) النَّاهِيَةُ: بر سر فعل مضارعی می‌آید که مجزوم شده است: «لَا تَسْتَوِ النَّاسَ فَتَكْتَسِبُوا الْعِدَاةَ بَيْنَهُمْ».
 ۳) النَّافِيَةُ: بر سر فعل مضارعی می‌آید که مجزوم نشده است: «أَلَا لَا تَعْلَمُ بَأَنَّ اللَّهَ يَرَى؟»
 ۴) به معنای «نه»: گاهی در جواب سؤالاتی که با «هل» یا «أ» شروع شده‌اند می‌آید و گاهی همراه اسمی که شرایط اسم «لا» نفی جنس را ندارد. مثلاً اسم «تنوین» دار: اشتريث من السوق سروالاً لا قميصاً.

در هنگام تشخیص «لا»ی نفی جنس مواظب مصدرها باشید؛ زیرا این کلمات با این که اسم هستند، ولی ظاهر و معنی‌شان شبیه فعل است.

بررسی گزینه‌ها:

- ۱ «لا» در «لا يعترف» از نوع نافية بوده، ولی در «لا إنقاذ...»، «لا»ی نفی جنس داریم: «کسی که به نادانی خود اعتراف نمی‌کند، هیچ نجاتی برایش از نادانی نیست.»

؟؟ دقت کنید! «إنقاذ» اسم (مصدر) است.

- ۲ «لا» در «لا يتبعه»، نافية بوده و دو حرف «لا»ی بعدی به معنای «نه» هستند.

؟؟ دقت کنید! «خيرٌ» و «ثوابٌ» تنوین دارند و نمی‌توانند اسم «لا»ی نفی جنس باشند: «سخنی که به دنبالش عملی نباشد، نه خیری در آن است و نه ثوابی.»

- ۳ «لا» در «لا تُعَامِلْ» و «لا تُحِبْ»، هر دو نافية هستند: «این معلم با دانش‌آموزان خود به خوبی رفتار نمی‌کند؛ پس دانش‌آموزان او را دوست ندارند.»

- ۴ «يَمْتَنِعُ» فعل بوده و «لا» نمی‌تواند نفی جنس باشد: «انسان از خوردن مواد قندی خودداری نمی‌کند مگر زمانی که به مرض قند دچار شود.»

گروه آموزشی ماز

۸۴- عین «دووباً» حال:

- ۱) مع آتِه انفجر مختبر ألفرد فُقُتِل أخوه بقي دُوباً في عمله!
 ۲) إذا صار الإنسان في عمله دُوباً ولا تُضعفه المشاكل فسوف يفوز!
 ۳) حصل هذا الرياضي الشهير على جوائز عالمية كثيرة وهو كان دُوباً في عمله!
 ۴) ذكرنا في حفلة ميلاد أحد زملائي لاعباً دُوباً فاز بعد ممارسات طويلة!

پاسخ: گزینه ۱ (دشوار - خط به خط - قواعد)

یک اسم وقتی حال خواهد بود که:

۱- نکره و منصوب باشد.

۲- برای بیان حالت یک اسم معرفه به کار رفته باشد.

۳- جزء ارکان اصلی جمله نباشد.

دام تستی: برخی اسم‌های منصوب ظاهرشان بسیار شبیه حال است:

- ۱- خبر افعال ناقصه: این مورد را با ترجمه به راحتی می‌توان تشخیص داد. خبر افعال ناقصه همراه افعال اسنادی مانند «بود، شد، نیست و...» ترجمه می‌شوند و جزء ارکان اصلی جمله هستند.
 ۲- صفت: برای تشخیص صفت از حال باید دقت کنید که صفت و موصوف هر دو نکره یا هر دو معرفه هستند، ولی حال خودش نکره و مرجعش معرفه است.

بررسی گزینه‌ها:

- ۱ «دووباً» در این عبارت تمام مشخصات ظاهری و معنایی حال را دارد: «با اینکه آزمایشگاه آلفرد منفجر شده و برادرش کشته شد، با پشتکار در کارش باقی ماند.»

- ۲ «دُؤِباً» در اینجا خبر «صَارَ» است: «اگر انسان در کارش با پشتکار شود و مشکلات او را ناتوان نکند، پیروز خواهد شد.»
- ۳ «دُؤِباً» با اینکه درون جمله حالیه قرار گرفته، ولی خبر «كَانَ» است نه حال: «این ورزشکار معروف جایزه‌های جهانی بسیاری را به‌دست آورد درحالی‌که در کارش با پشتکار بود.»
- ۴ «دُؤِباً» بعد از اسم نكرة «لَاعِباً» آمده و صفت آن است: «در جشن تولد یکی از همکلاسی‌هایم بازیکنی با پشتکار را یاد کردیم که بعد از تمرین‌های طولانی برنده شده بود.»

گروه آموزشی ماز

۸۵- عَيْنَ فِعْلاً مُضَارِعاً يُعَادِلُ الْمَاضِيَ الْاسْتِمْرَارِي الْفَارِسِيَّ:

- ۱) كان المشتري تردد في شراء هذه العصارة لأن سعرها غالٍ!
 ۲) ليت هذه التَّقْنِيَّاتُ الحديثة تُستخدم في مجالات تُفيد البشرية!
 ۳) أحسن هؤلاء التلاميذ واجباتهم و هم يجهزون أنفسهم لامتحان!
 ۴) تصدر بلادنا النفط إلى البلدان الصناعية و هي تُحوّلها إلى بضائع غالية!

پاسخ: گزینه ۳ (دشوار - خط به خط - قواعد)

کجاها فعل به صورت ماضی استمراری ترجمه می‌شود؟

- با کمک ساختارهای زیر می‌توانیم ماضی استمراری را در عربی به وجود بیاوریم:
- ۱- کان + ... + مضارع: «كان المعلم يُدرّس جيّداً.» ← معلم به خوبی درس می‌داد.
- ۲- لَيْتَ / لَيْتَ / لَيْتَ + ... + ماضی: «ليت اللاعب الإيراني فاز في المباراة.» کاش بازیکن ایرانی در مسابقه برنده می‌شد.
- ۳- ماضی + ... + مضارع: «رأيت الفلاح و هو يعمل في المزرعة.» کشاورز را دیدم درحالی‌که در مزرعه کار می‌کرد.

بررسی گزینه‌ها:

- ۱ در این گزینه «تَرَدَّدَ» بر وزن «تَفَعَّلَ» بوده و ماضی است؛ پس به همراه «كَانَ» تشکیل ماضی بعید می‌دهد نه ماضی استمراری: «خریدار در خرید این آبمیوه‌گیری مردد شده بود؛ زیرا قیمتش گران است.»
- ۲ در این عبارت «تُستخدم» فعل مضارع است که همراه «لَيْتَ» به صورت مضارع التزامی ترجمه می‌شود: «کاش این تکنولوژی‌های جدید در زمینه‌هایی که برای بشریت مفید است به کار برود.»
- ۳ «أحسن» فعل ماضی است و باعث می‌شود فعل مضارع «يُجهزون» به صورت ماضی استمراری ترجمه شود: «این دانش آموزان تکالیف خود را درست انجام دادند درحالی‌که خودشان را برای امتحان آماده می‌کردند.»
- ۴ «تُصدر» و «تُحوّل» هر دو فعل مضارع هستند و دلیلی ندارد که بخواهیم آن‌ها را به صورت ماضی استمراری ترجمه کنیم: «کشورمان نفت را به کشورهای صنعتی صادر می‌کند درحالی‌که آن‌ها، آن را به کالاهایی گران‌قیمت تبدیل می‌کنند.»

گروه آموزشی ماز

سلام بچه‌ها

پارکست‌های درسی تاریخ رو می‌تونید از زبان مسئول درس آزمون در دی‌بی‌ماز بشنوید. در این پارکست‌ها سعی کردیم سافت‌ار اصلی درس رو براتون روایت کنیم تا هم از زمان‌های تلف شده‌تون استفاده کنید و هم روایت دقیق‌تری از این درس رو به قاطر بسپارید.

گروه آموزشی ماز

۸۶- کدام مورد دربارهٔ تأسیس کشور «اتحاد جماهیر شوروی»، درست است؟

- ۱) در پیش گرفتن برنامه‌هایی در جهت توسعه‌طلبی نظامی و ورود به جنگ‌های متعدد در نقاط مختلف جهان
- ۲) سرکوب مخالفان داخلی، برقراری اتحاد، به وجود آمدن کشور جدید از اتحاد روسیه و مناطق متعلق به این امپراتوری
- ۳) حمایت آلمان‌ها از حکومت تزاری روسیه بعد از سرکوب مخالفان
- ۴) برقراری اتحاد داخلی و واگذاری مالکیت کارخانه‌ها، معادن و ماشین‌آلات صنعتی به سرمایه‌داران

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط - خط به خط - ۱۲۰۶)

بررسی سبک‌نویس‌ها:

- ۱) از اقدامات تزار روس از زمان پترکبیر برای به چنگ آوردن مستعمرات بوده است.
- ۲) آلمان‌ها به بلشویک‌ها و رهبران تبعیدی آن‌ها کمک کردند تا به روسیه بازگردند و به این شورش‌ها دامن زدند.
- ۳) حکومت کمونیستی تلاش کرد مالکیت کارخانه‌ها، معادن و ماشین‌آلات صنعتی را از سرمایه‌داران به شورای کارگران هر کارخانه منتقل کند.

تأسیس اتحاد جماهیر شوروی:

لنین به مردم وعدهٔ صلح داده بود، متصرفات وسیعی را به متحدین واگذار کرد و در مقابل با آن‌ها قرارداد صلح بست و سربازان روسی را از جبهه‌های جنگ خارج کرد. دولت کمونیستی روسیه بعد از سرکوب مخالفان داخلی و برقراری اتحاد، تأسیس کشور «اتحاد جماهیر شوروی» را اعلام کرد. کشور جدید از اتحاد روسیه و مناطق متعلق به امپراتوری روسیه به‌وجود آمد.

گروه آموزشی ماز

۸۷- کدام مورد دربارهٔ اشغال ایران به بهانهٔ اقدامات مأموران و جاسوسان آلمانی بر ضد دولت‌های اتفاق مثلث، درست است؟

- الف: تشکیل نیروی پلیس جنوب توسط گروهی از افسران انگلیسی و مزدوران هندی
- ب: انعقاد قرارداد ۱۹۱۹ با دولت و ثوق‌الدوله
- ج: انعقاد قرارداد ۱۹۱۵ و تقسیم ایران به دو قسمت
- د: انعقاد قرارداد ۱۹۰۷ با پادرمیانی فرانسه و تقسیم ایران به سه منطقه

۱) «الف» و «ب»   ۲) «الف» و «ج»   ۳) «ب» و «د»   ۴) «ج» و «د»

پاسخ: گزینه ۲ (دشوار - ترکیبی - ۱۲۰۶)

بررسی موارد:

- «الف»: انگلستان اقدامات ضد دولت‌های متفق را بهانه قرارداد و با کمک افسران انگلیسی و مزدوران هندی، در بخش‌هایی از جنوب ایران، نیروی پلیس جنوب را تشکیل داد. (درست)
- «ب»: قرارداد ۱۹۱۹ بعد از پیروزی انقلاب نوامبر ۱۹۱۷ روسیه رخ داد. (نادرست)
- «ج»: قرارداد ۱۹۱۵ از پیامدهای حضور آلمانی‌ها در ایران بود. (درست)
- «د»: اگرچه بهانه قرارداد ۱۹۰۷ روس و انگلستان، حضور آلمان‌ها به عنوان یک قدرت جدید در صحنهٔ سیاست جهان بود اما مربوط به دوران محمدعلی شاه بود در حالی که اشغال نظامی ایران در دورهٔ رضاخان اتفاق افتاد. (نادرست)

گروه آموزشی ماز

۸۸- کدام مورد از چالش‌های دورهٔ دوم مشروطه است؟

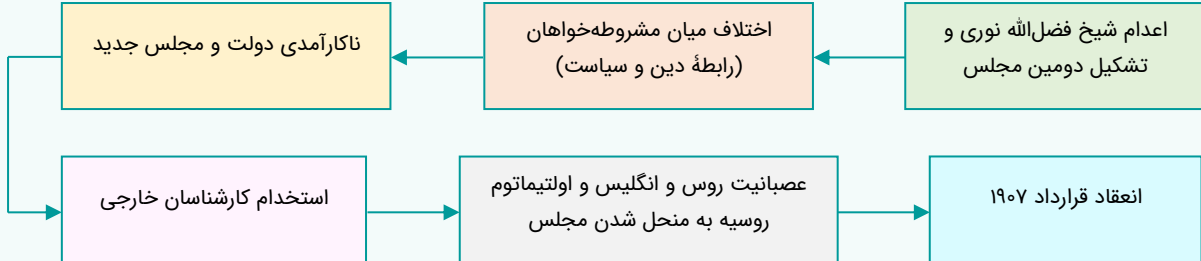
- الف: جدا شدن شیخ فضل‌الله نوری از صف طرفداران مشروطه
- ب: شدت گرفتن تقابل فکری و سیاسی در مشروطه‌خواهان و حاکم شدن جو وحشت و ترور
- ج: اخراج مسیونوز بلژیکی و تأسیس بانک ملی
- د: مخالفت روس‌ها با حضور کارشناسان آمریکایی در ادارهٔ امور اداری و مالی کشور

۱) «الف» و «د»   ۲) «ب» و «ج»   ۳) «الف» و «ج»   ۴) «ب» و «د»

بررسی ساینر موارد:

الف: مربوط به دوره اول مشروطه است که منجر به امضای متمم قانون اساسی توسط محمدعلی شاه شد.
ج: خشم مردم مبنی بر قرارداد ۱۹۰۷ و لغو آن توسط نمایندگان مجلس، پیامدهایی برای کوتاه کردن دست بیگانگان از کشور داشت از جمله اخراج نوزبلیکی که پست مهم مالی در ایران داشت و تأسیس بانک ملی برای رد کردن دریافت وام از دولت‌های خارجی.

دوره دوم مشروطه:

گروه آموزشی ماز

۸۹- مؤلفان کتاب درسی تاریخ (۳): ایران و جهان معاصر، برای توضیح موارد زیر به کدام منابع استناد کرده‌اند؟

الف: خلق سبک جدیدی از معماری فرنگی و تلفیق آن با معماری ایرانی

ب: نابودی صنایع دستی کاشان و اصفهان

ج: شکست افغان‌ها در چندین جنگ

د: منبع پژوهشی ارزشمند در مطالعات تاریخ معاصر

۱) «الف» و «ب»: نوشته‌های اروپائیان، «ج» و «د»: تحقیقات جدید

۲) «الف»: عکس‌ها، «ب»: نوشته‌های اروپائیان، «ج»: نقشه لشکرکشی‌ها، «د»: نشریات قدیمی

۳) «ب» و «ج»: نشریات قدیمی، «الف»: عکس‌ها، «د»: اسناد و مدارک

۴) «الف»: اسناد و مدارک، «ب»: نوشته‌های مورخان ایرانی، «ج»: تحقیقات جدید، «د»: منشآت

بررسی موارد:

الف: تصویری که مسافران در سفرهای خود به اروپا از بناهای سرزمین‌های دیگر می‌گرفتند و با خود به ایران می‌آوردند.
ب: مشاهدات اروپائیان از ایران از ضعف مراکز قدیمی و پررونق صنایع دستی ایران مثل کاشان، اصفهان، شیراز، کرمان و یزد خبر داده‌اند.
ج: نادر طی چندین جنگ افغان‌ها را شکست داد. مسیر لشکرکشی‌ها و جنگ‌های داخلی و خارجی نادر روی نقشه مشخص است.
د: نشریات قدیمی، کتاب‌ها، اسناد و منابع آرشیوی، بناها و وسایل و ابزارها منبع پژوهشی ارزشمندی در مطالعات تاریخ معاصر محسوب می‌شوند.

گروه آموزشی ماز

۹۰- کدام مورد درباره زمان وقوع رویدادهای زیر، درست است؟

الف: جنگ میان چارلز یکم و کرامول

ب: جنگ‌های طولانی آمریکا با انگلستان برای رسیدن به استقلال

ج: رسیدن ناپلئون به قدرت از طریق کودتا و انتخاب او به عنوان امپراتور فرانسه

۱) «ب» متأخرترین رویداد نسبت به «الف» و «ج» است.

۲) «الف»، قبل از «ب» و «ج» روی داده است.

۳) «ج»، قبل از «الف» و بعد از «ب» روی داده است.

۴) «ب» بعد از «ج» و قبل از «الف» روی داده است.

بررسی موارد:

الف: در سال ۱۶۴۶م میان مجلس به رهبری الیور کرامول و چارلز یکم، پادشاه انگلستان جنگی در گرفت.
ب: مردم سرزمین آمریکا در ۱۷۷۵م برای رسیدن به استقلال وارد جنگ طولانی با انگلستان شد.
ج: ناپلئون با اجرای کودتای نظامی در سال ۱۷۹۹ به قدرت رسید و سپس به عنوان امپراتور فرانسه انتخاب شد.

رویدادها و زمان وقوع آن‌ها در این‌گونه سؤال‌ها مدنظر است.

گروه آموزشی ماز

۹۱- کدام مورد دربارهٔ نظام سیاسی و اداری ایران در دورهٔ قاجار، درست است؟

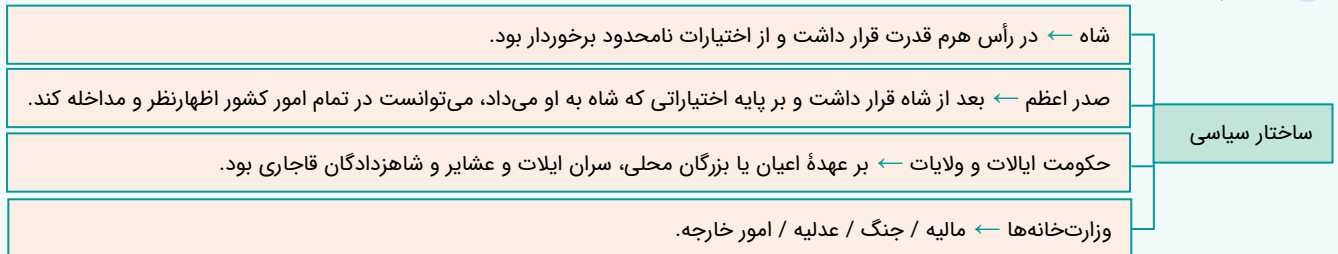
- (۱) شاهان قاجار برای گسترش نفوذ و استحکام سلطنت خود، به صدراعظم‌ها اختیار کافی می‌دادند و این افراد امنیت جانی و مالی کامل داشتند.
- (۲) دخالت دولت‌های استعمارگر در دورهٔ قاجار، بر قدرت و اختیارات نامحدود شاه می‌افزود. آزمون وی ای پی
- (۳) شاهان قاجار با استفاده از نظام اداری کارآمد و ارتش ثابت و حرفه‌ای قدرت مطلقهٔ خود را اعمال می‌کردند.
- (۴) مستوفی‌ها، سمت‌های اداری را خرید و فروش می‌کردند و به صورت موروثی این وزارت‌خانه را اداره می‌کردند.

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط - خط به خط - ۱۴۰۳)

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ شاهان قاجار برای استحکام سلطنت خود و گسترش نفوذ، اقدام به برقراری پیوند ازدواج با خاندان زمین‌دار، بزرگان محلی و مقام‌های بلندپایهٔ حکومتی می‌کردند.
  - ۲ دخالت قدرت‌های استعمارگر دامنهٔ قدرت و اختیار شاهان را تا حدودی محدود می‌کرد.
  - ۳ شاهان قاجار برای داشتن قدرت استبدادی و اختیارات نامحدود با موانعی روبه‌رو بودند:
- از جمله، فاقد ابزارهای لازم مانند نظام اداری کارآمد و ارتش ثابت و حرفه‌ای بودند و از سوی دیگر، نفوذ اجتماعی و دینی روحانیت و مراجع شیعه، قدرت سیاسی و نظامی ایلات و نفوذ و دخالت قدرت‌های استعمارگر دامنهٔ قدرت و اختیار شاهان را تا حدودی محدود می‌کرد.

نظام سیاسی - اداری قاجارها:

گروه آموزشی ماز

۹۲- چرا آقامحمدخان قاجار به منطقهٔ قفقاز لشکرکشی کرد؟

- (۱) سرکوب طغیان حاکم گرجستان
- (۲) تصرف نواحی شمالی و مرکزی ایران
- (۳) برقراری نظم و امنیت
- (۴) برچیدن بساط جانشینان نادر

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط - خط به خط - ۱۴۰۳)

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ سرکوب طغیان حاکم گرجستان، قبل از تاج‌گذاری بوده است.
- ۲ بعد از مرگ کریم‌خان، آقامحمدخان از شیراز گریخت و با کمک ایل خود به نواحی شمالی و مرکزی ایران را صرف کرد.
- ۴ هدف وی از در پیش گرفتن راه خراسان، دستیابی به غنایم و گنجینه‌های نادر و سرکوب جانشینان وی بود که پس از تاج‌گذاری آقا محمدخان بوده است.

آقامحمدخان:

گروه آموزشی ماز

۹۳- کدام مورد درباره سبک نگارش تاریخ‌نگاری سنتی درست است؟

الف: تحلیل و تفسیر کم‌تر

ب: مورخ حقیقت نبودن و کاتب دربار بودن

ج: توجه به جنبه‌های فرهنگی و اجتماعی حیات انسانی

د: دوری از تملق‌نویسی و تکلف‌نویسی

(۴) «ج» و «د»

(۳) «الف» و «ب»

(۲) «ب» و «ج»

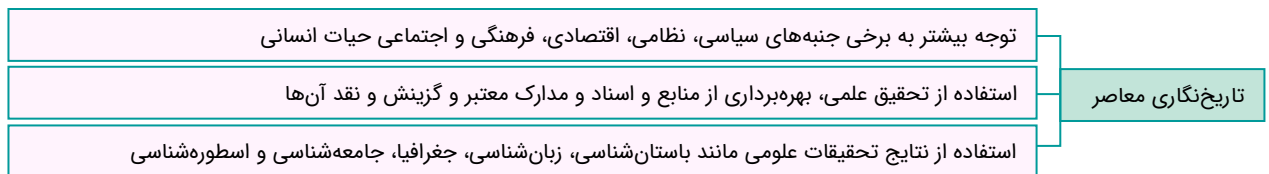
(۱) «الف» و «د»

(متوسط - خط به خط - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی:

عبارت‌های «ج» و «د» ویژگی‌های تاریخ‌نگاری معاصر است و نه سنتی.

گروه آموزشی ماز

۹۴- در کدام مورد، مقایسه درستی میان روش حکومت‌داری نادرشاه افشار (۱) و آقامحمدخان قاجار (۲) برای تقویت حکومت مرکزی و اداره کشور، صورت گرفته است؟

- روش حکومت‌داری (۱) موجبات آرامش، رونق و آبادانی قلمرو او و روش حکومت‌داری (۲) ایجاد یکپارچگی سیاسی و استحکام دولت مرکزی بود.
- روش حکومت‌داری (۱) و (۲) مبتنی بر بدگمانی به نزدیکان و رقیبان و برخورد خشن با آنها بود.
- روش (۱) بیش‌تر نظامی و روش (۲) ترکیب نظامی و اداری بود.
- اساس هر دو مبتنی بر تجارت و روابط خارجی با کشورهای دیگر بود.

(دشوار - مفهومی - ۱۲۰۳)

پاسخ: گزینه ۲

بررسی گزینه‌ها:

- در ایجاد ثبات و امنیت پایدار و انتقال آرام قدرت و تثبیت حکومت توفیقی نداشت. (نادرست)
- هر دو مورد (۱) و (۲) درست.
- درست - همانند (۱) روش نظامی داشت. (نادرست)
- هر دو مورد (۱) و (۲) نادرست.

نادرشاه و آقامحمدخان:

نادرشاه ← برای یکپارچگی ایران تلاش کرد / نسبت به اطرافیانش دچار سوءظن شد / نظام سیاسی و اداری منسجمی تأسیس نکرد / توسط اطرافیانش کشته شد.

آقامحمدخان ← برای یکپارچگی ایران تلاش کرد / نسبت به دیگران با خشونت رفتار می‌کرد / سلسله قاجار را به مرکزیت تهران برگزید و بار دیگر حاکمیت مرکزی را به ایران بازگرداند. / توسط اطرافیانش کشته شد.

گروه آموزشی ماز

۹۵- کدام مورد شاهی بر ایستادگی روحانیون در برابر اقدامات شاهان و درباریان قاجار بود؟

الف: تأسیس مدرسه دارالفنون

ب: نهضت تنباکو

ج: حمله لیاخوف روسی به مجلس

د: تشکیل دارالشورا

(۴) «الف» و «د»

(۳) «ب» و «ج»

(۲) «الف» و «ج»

(۱) «ب» و «د»

(متوسط - خط به خط - ۱۳۰۵)

پاسخ: گزینه ۱

روحانیون به دلیل عدم وابستگی به حکومت و آموزه‌های دینی، در مقاطعی از تاریخ معاصر ایران در برابر قدرت‌های خارجی ایستادگی کردند و اقدامات شاهان و درباریان قاجار را به چالش کشیدند.

مرجعیت شیعه در جریان نهضت تحریم تنباکو خط بطلانی بر مطلق بودن قدرت شاه کشید. روحانیون در صدد بودند با ایجاد عدالت‌خانه و «دارالشورا» قدرت و اختیارات پادشاه و حکام را محدود کنند.

بررسی سایر موارد:

«الف»: از اقدامات امیرکبیر بود.

«ج»: به فرمان محمدعلی شاه و با هدف تعطیلی مجلس صورت گرفت.

گروه آموزشی ماز

۹۶- کدام مورد نسبتی نادرست به نهضت مشروطه و مجلس شورای ملی داده است؟

(۱) دلیل جدا شدن شیخ فضل‌الله نوری از مشروطه اعمال نفوذ غراب‌گرایان مانند تقی‌زاده در نهضت مشروطه نوپا بود.

(۲) مقاومت مردم، علما و روشنفکران بعد از تخریب مجلس توسط لیاخوف روسی منجر به توقف مشروطیت نشد.

(۳) نهضت مردمی برای ایجاد عدالت‌خانه با پیوستن علمای سایر شهرها و مراکز ایالت‌ها و با مهاجرت علمای تهران به قم به اوج خود رسید.

(۴) قانون اساسی که در پنجاهویک اصل تنظیم شده بود نظام‌نامه‌ای بود که در آن سخن از حقوق و تکالیف دولت نسبت به مردم و بالعکس به میان آمده بود.

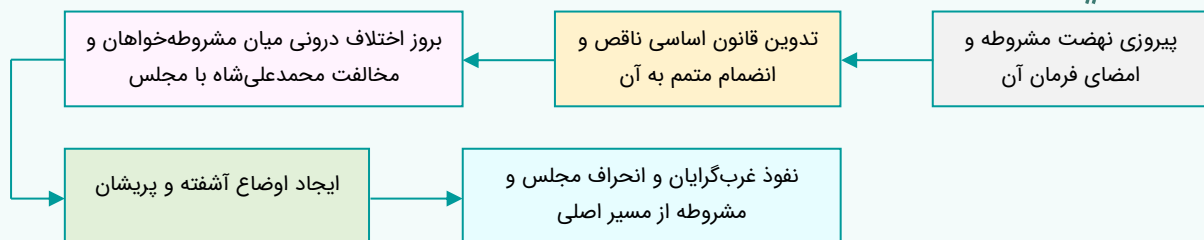
(دشوار - خط به خط - ۱۳۰۵)

پاسخ: گزینه ۴

قانونی که در زمان مظفرالدین شاه به نام «قانون اساسی» تنظیم شد، دارای ضعف‌های زیادی بود. این قانون در پنجاه و یک اصل تنظیم شده بود و در حقیقت نظام‌نامه‌ای بود که اداره امور مجلس و حدود آن را روشن می‌ساخت. در این قانون، از حقوق و تکالیف دولت نسبت به ملت و بالعکس سخن به میان نیامده بود.

نهضت مشروطه:

گروه آموزشی ماز

۹۷- کدام مورد، دربارهٔ زمینه‌ها و علل جنگ جهانی اول درست است؟

الف: انقلاب کبیر فرانسه

ب: تداوم و گسترش استعمار

ج: رشد اندیشهٔ ناسیونالیسم

د: انقلاب باشکوه

(۴) «ج» و «الف»

(۳) «ب» و «د»

(۲) «ب» و «ج»

(۱) «الف» و «د»

(متوسط - خط به خط - ۱۲۰۶)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی:

عمده تحولات تاریخ جهان، به ویژه اروپا، در قرن ۱۹ م متأثر از تأثیرات و پیامدهای انقلاب کبیر فرانسه و انقلاب صنعتی بود. مهم‌ترین تحولاتی که زمینه‌ها و علل جنگ جهانی اول را فراهم آورد عبارتند از:

«الف»: تداوم و گسترش رقابت‌های استعماری

«ب»: رشد اندیشه ملی‌گرایی (ناسیونالیسم) و ظهور قدرت‌های جدید

گروه آموزشی ماز

۹۸- کدام مورد توالی رویدادهای مربوط به دوران قاجار را به‌درستی بیان می‌کند؟

(۱) دور اول جنگ‌های ایران و روس - عهدنامه پاریس - عهدنامه گلستان

(۲) عهدنامه ترکمنچای - عهدنامه گلستان - عهدنامه پاریس

(۳) معاهده پاریس - عهدنامه مجمل - عهدنامه گلستان

(۴) قرارداد صلح ارزنةالروم اول و دوم - عهدنامه پاریس - عهدنامه فین‌کنشتاین

(دشوار - مفهومی - ۱۲۰۳)

پاسخ: گزینه ۱

پاسخ تشریحی:

دور اول جنگ‌های ایران و روس: (۱۲۱۸-۱۲۲۸ ق / ۱۸۰۳-۱۸۱۳ م)

دور دوم جنگ‌های ایران و روسیه: (۱۲۴۱-۱۲۴۳ ق / ۱۸۲۶-۱۸۲۸ م)

عهدنامه آخال: (۱۲۹۹ ق / ۱۸۸۱ م)

عهدنامه پاریس: (۱۲۷۳ ق)

عهدنامه فین‌کنشتاین: (۱۲۲۲ ق / ۱۸۰۷ م)

عهدنامه مجمل و مفصل: در اوایل دوره قاجار

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲) عهدنامه گلستان قبل از عهدنامه ترکمنچای منعقد شده است.

۳) معاهده پاریس بعد از عهدنامه مجمل بوده است.

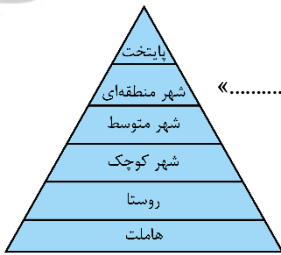
۴) عهدنامه پاریس بعد از عهدنامه فین‌کنشتاین بوده است.

گروه آموزشی ماز

۹۹- کدام گزینه عبارت زیر را به درستی تکمیل می کند؟

«با توجه به تصویر زیر که یک نمونه از سلسله مراتب را در سکونتگاه های اروپا نشان می دهد، از قاعده به رأس هرم.....»

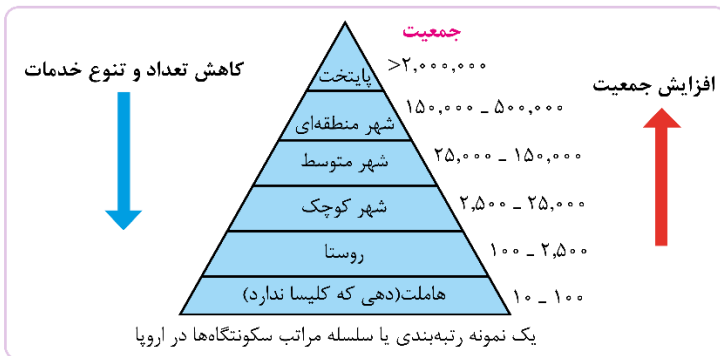
- ۱) هم زمان با افزایش جمعیت، وسعت و فضای سکونت و فعالیت افزایش می یابد.
- ۲) هم زمان با افزایش خدمات، نوع فعالیت اقتصادی از نوع دوم به نوع اول تغییر می یابد.
- ۳) هم زمان با افزایش جمعیت، تغییرات اجتماعی بر وابستگی اجتماعی غلبه پیدا می کند.
- ۴) هم زمان با افزایش خدمات، چشم اندازهای فرهنگی پیروان یک دین محدود می شود.

(متوسط - مفهومی - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی:

در هرم سلسله مراتب سکونتگاه ها با حرکت به سمت رأس هرم روستاها به شهرها تبدیل می شوند. بنابراین فضای فعالیت متراکم تر می شود، نوع فعالیت از اول به دوم و سوم سوق پیدا می کند و تغییرات اجتماعی بر وابستگی اجتماعی روستایی غلبه پیدا می کند.

گروه آموزشی ماز

۱۰۰- کدام موارد با توجه به ملاک های تفاوت شهر و روستا، به درستی مطرح شده اند؟

- الف: از نظر مهم ترین ملاک تفاوت شهر و روستا شهرها تراکم جمعیت بیش تری نسبت به روستاها دارند.
- ب: از نظر متداول ترین ملاک تفاوت شهر و روستا روستاها تراکم جمعیت کم تری نسبت به شهرها دارند.
- ج: از نظر مهم ترین ملاک تفاوت شهر و روستا فعالیت نوع اول در روستاها بیش تر از شهرها انجام می شود.
- د: از نظر متداول ترین ملاک تفاوت شهر و روستا فعالیت نوع اول در شهرها کم تر از روستاها انجام می شود.

۱) «الف» و «ج»   ۲) «ج» و «د»   ۳) «ب» و «ج»   ۴) «ب» و «د»

(متوسط - خط به خط - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۳

پاسخ تشریحی:

از نظر متداول ترین ملاک تفاوت شهر و روستا یا میزان جمعیت، روستاها تراکم جمعیت کم تری نسبت به شهرها دارند که این شرایط موجب شده است فضای فعالیت نواحی شهری فشرده گی بیش تری نسبت به روستاها داشته باشد و از نظر مهم ترین ملاک تفاوت شهر و روستا یا فعالیت های اقتصادی، فعالیت نوع اول در روستاها بیش تر از شهرها انجام می شود و در شهرها فعالیت های نوع دوم و سوم گسترش بیش تری نسبت به بخش کشاورزی دارد. بنابراین موارد «ب» و «ج» درست هستند.

ملاک تفاوت شهر و روستا	توضیحات
فعالیت اقتصادی (مهم ترین ملاک)	در اغلب سکونتگاه های روستایی، درصد بیش تری از جمعیت فعال در بخش کشاورزی یعنی فعالیت های اقتصادی نوع اول (مانند زراعت، دامداری، جنگل داری، صید و شکار و ...) فعالیت می کنند، اما در شهرها بیش تر مردم در بخش های صنعتی و خدماتی یعنی فعالیت های اقتصادی نوع دوم و سوم مشغول به کارند.
میزان جمعیت (متداول ترین ملاک)	اگر جمعیت سکونتگاه به میزان معینی برسد، آن را شهر تلقی می کنند، اما این ملاک در نواحی مختلف دنیا متفاوت است. در مجموع، شهرها از روستاها پرجمعیت ترند و تراکم جمعیت نیز در آنها بیش تر است.
وسعت و فضای سکونت و فعالیت	در روستاها، فضاهای باز و چشم اندازهای طبیعی بیش تر و گسترده ترند. اما در شهرها، خانه ها، مغازه ها و فضاهای صنعتی به هم فشرده ترند و فعالیت های متنوع در فضاهای محدودتری متراکم شده اند.
دسترسی به خدمات و تسهیلات	در شهرها امکانات آموزشی، درمانی و پزشکی، مراکز خرید، حمل و نقل عمومی، خدمات مالی و بانکی، آب و برق و ... متنوع و گسترده است؛ در حالی که این خدمات و تسهیلات در روستاها کم تر و محدودتر است.
فرهنگ و مناسبات اجتماعی	در روستاها چون جمعیت کم تر است، بیش تر افراد یکدیگر را می شناسند و روابط خویشاوندی، وابستگی اجتماعی و همکاری میان آنها بیش تر است. آداب و رسوم و شیوه زندگی در شهر و روستا متفاوت است. در شهرها، نوگرایی بیش تر و تغییرات اجتماعی سریع تر است.

گروه آموزشی ماز

۱۰۱- کدام گزینه عبارت زیر را به نادرستی تکمیل می کند؟

- «امروزه جمعیت شهرنشین جهان بر جمعیت روستانشین پیشی گرفته است و در نتیجه .....»
- (۱) برخی روستاها به دلیل افزایش جمعیت به نقاط شهری تبدیل شده یا در شهرهای بزرگ ادغام شده اند.
  - (۲) در صورت گسترش حمل و نقل تعداد حومه ها و حومه نشینان با افزایش قابل توجهی همراه شده است.
  - (۳) با افزایش جمعیت مادر شهرها و گسترش حومه های آن ها به تدریج منطقه مادر شهری به وجود می آید.
  - (۴) رشد طبیعی جمعیت شهرها برخلاف رشد مطلق این سکونت گاه ها با سیر صعودی همراه شده است.

(متوسط - ترکیبی - ۱۲۰۱)

پاسخ: گزینه ۴

امروزه جمعیت شهرنشین جهان بر جمعیت روستانشین پیشی گرفته است و در نتیجه برخی روستاها به دلیل افزایش جمعیت، به نقاط شهری تبدیل شده اند (در آن شهرداری تأسیس شده یا در شهرهای بزرگ ادغام شده اند). همچنین با افزایش جمعیت شهرنشین و در صورت گسترش حمل و نقل، تعداد حومه ها و حومه نشینان با افزایش قابل توجهی همراه شده است. با افزایش جمعیت مادر شهرها و گسترش حومه های آن ها، به تدریج منطقه مادر شهری به وجود می آید. در نهایت افزایش نسبی جمعیت شهرنشین بیانگر این موضوع است که هم رشد طبیعی جمعیت شهری (در اثر زاد و ولد بیش تر نسبت به مرگ و میر) و هم رشد مطلق این سکونت گاه ها (افزایش موالید و مهاجرت روستا به شهر) افزایش می یابد.

گروه آموزشی ماز

۱۰۲- به طور کلی در کشور ما تأسیس شهرداری، هماهنگی و پشتیبانی از شهرداری ها و همچنین برنامه ریزی و مدیریت شهرها به ترتیب بر عهده کدام نهادهای دولتی قرار دارد؟

- (۱) وزارت کشور - وزارت کشور - وزارت کشور
- (۲) وزارت کشور - وزارت راه و شهرسازی - وزارت کشور
- (۳) سازمان شهرداری ها - وزارت کشور - وزارت راه و شهرسازی
- (۴) وزارت کشور - سازمان شهرداری ها - وزارت راه و شهرسازی

(متوسط - خط به خط - ۱۲۰۲)

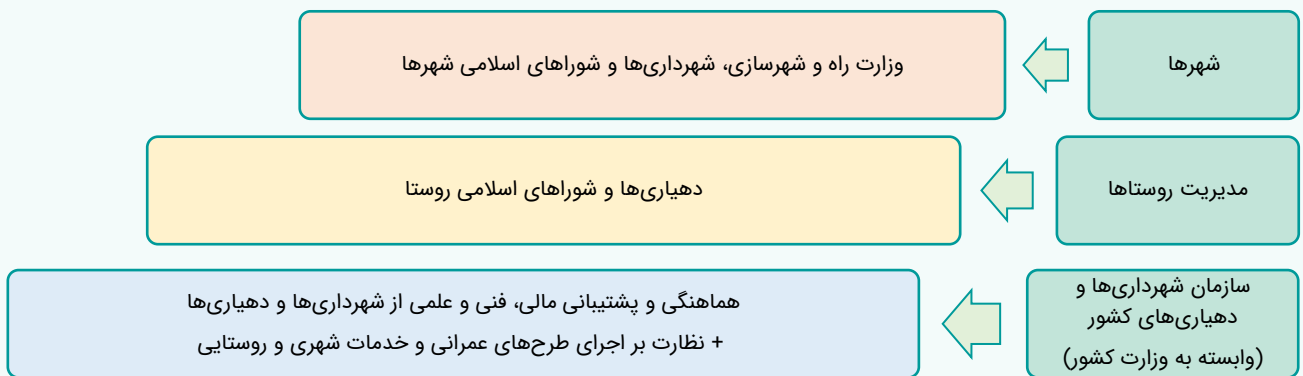
پاسخ: گزینه ۴

جزئیات نهادهای اداره کننده مسائل شهری از اهمیت ویژه ای برخوردار است و در این بین، وزارت کشور (تأسیس کننده شهرداری در یک سکونت گاه وزارت راه و شهرسازی (برنامه ریزی و مدیریت شهرها) و سازمان شهرداری ها و دهیاری های کشور (وابسته به وزارت کشور) وظیفه هماهنگی و پشتیبانی مالی، فنی و علمی از شهرداری ها و دهیاری ها را بر عهده دارد و هم زمان بر اجرای طرح های عمرانی و خدمات شهری و روستایی نظارت می کند، از مهم ترین نهادهای دولتی در مسائل شهرها به شمار می روند.

نهادهای مدیریت شهر و روستا در ایران:

شهر و روستا در ایران توسط نهادهای زیر، مدیریت می شود:

گروه آموزشی ماز

۱۰۳- در شهرهای هوشمند به کمک فناوری اطلاعات و ارتباطات کدام یک از اقدامات زیر انجام نمی شود؟

- (۱) در معابر عمومی شهر، نور و میزان روشنایی برای تأمین امنیت شهروندان تنظیم می شود.
- (۲) در ساختمان های عمومی و مرتفع شهر، حسگرهایی مجهز به آتش سوزی نصب می شود.
- (۳) در نواحی شلوغ شهر، برای کنترل و مدیریت ترافیک حسگرهای ویژه ای قرار می گیرد.
- (۴) برای عبور نابینایان در معابر عمومی شهر و پارک ها، خط بساواپی طراحی می شود.

در شهرهای هوشمند حسگرهایی نصب می‌شوند که در مدیریت شهری تأثیرات زیادی دارد. به عنوان مثال: در معابر عمومی شهر، نور و میزان روشنایی برای تأمین امنیت شهروندان تنظیم می‌شود، در ساختمان‌های عمومی و مرتفع شهر، حسگرهایی مجهز به آتش‌سوزی نصب می‌شود، در نواحی شلوغ شهر، برای کنترل و مدیریت ترافیک، حسگرهای ویژه‌ای قرار می‌گیرد اما طراحی خط بساواپی مربوط به مبلمان شهری است و هوشمند نیست. این اقدام با هدف تسهیل عبور نابینایان در معابر عمومی شهر و پارک‌ها انجام می‌شود.

هوشمندسازی شهر:

شهر هوشمند به شهری گفته می‌شود که در آن برای امور مختلف مانند حمل‌ونقل، مصرف انرژی، مدیریت ترافیک، مدیریت پسماند و ... از فناوری اطلاعات و ارتباطات (ICT) استفاده می‌شود. در شهرهای هوشمند انواع حسگر (سنسورها)، اطلاعات را در سامانه‌های مختلف جمع‌آوری و پردازش می‌کنند.

برخی از امکانات در شهرهای هوشمند:

۱. با استفاده از تجهیزات ICT می‌توان ساختمان‌های شهر را به حسگرهایی مجهز کرد که آتش‌سوزی و سرقت را اطلاع دهند.
۲. حتی لزوم تعمیر و بازسازی برخی اجزای این ساختمان‌ها را به مراکز مربوط اعلام کنند.
۳. در نواحی شلوغ شهر، حسگرها می‌توانند تصادفات یا جرائم خیابانی را به اطلاع پلیس و اورژانس برسانند.
۴. با هوشمندسازی مدیریت ترافیک، می‌توان به رانندگان خودروها برای پرهیز از ورود به خیابان‌های پرتراffic یا پیدا کردن توقفگاه خالی و نظایر آن اطلاع‌رسانی کرد.
۵. با استفاده از حسگرها می‌توان آلودگی هوا را در نقاط مختلف شهر سنجید و هشدار داد.
۶. نور و میزان روشنایی معابر را در زمان‌های معین و با توجه به رفت و آمدها کم و زیاد کرد؛ این کار علاوه بر صرفه‌جویی در مصرف انرژی به تأمین امنیت کمک می‌کند.
۷. در شهرهای هوشمند، شهروندان از طریق شبکه اینترنت بسیاری از کارهای اداری خود را بدون مراجعه حضوری به سازمان‌ها و مدیریت شهری انجام می‌دهند.
۸. در این‌گونه شهرها گردش آزاد اطلاعات اهمیت دارد و در مکان‌های عمومی مانند ایستگاه‌های اتوبوس، داخل تونل‌های مترو، فروشگاه‌های بزرگ و بخش‌هایی از پیاده‌روها، دسترسی به Wi-Fi رایگان برای همه وجود دارد.

گروه آموزشی ماز

۱۰۴- در کدام گزینه ترسیم درستی از مفهوم آمایش سرزمین ارائه شده است؟

(۲)

(۱)

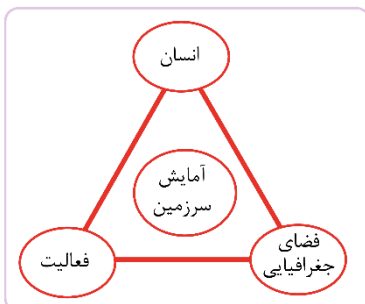
(۴)

(۳)

آمایش سرزمین عبارت است از سامان دادن و نظم بخشیدن به فضاهای جغرافیایی و توزیع متوازن، متعادل و منطقی جمعیت، فعالیت‌ها و تجهیزات و امکانات در سطح سرزمین.

گروه آموزشی ماز

۱۰۵- کدام گزینه وجه مشترک زاغه‌نشینی و حاشیه‌نشینی در برخی شهرهای بزرگ را به درستی نشان می‌دهد؟

- (۱) زاغه‌نشینی همانند حاشیه‌نشینی نوعی اسکان غیررسمی است و در حاشیه برخی شهرهای بزرگ به وجود می‌آید.
- (۲) حاشیه‌نشینی همانند زاغه‌نشینی، نوعی اسکان غیررسمی است و در نقاط مختلف شهرهای بزرگ به وجود می‌آید.
- (۳) زاغه‌نشینی برخلاف حاشیه‌نشینی، نوعی اسکان غیررسمی است و در حاشیه برخی شهرهای بزرگ به وجود می‌آید.
- (۴) زاغه‌نشینی برخلاف حاشیه‌نشینی نوعی اسکان غیررسمی است و در نقاط مختلف شهرهای بزرگ به وجود می‌آید.

پاسخ: گزینه ۱ (متوسط - مفهومی - ۱۱۰۲)

پاسخ تشریحی:

یکی از مسائل و پدیده‌های معاصر که در اطراف شهرهای بزرگ در نتیجه مشکل کمبود مسکن شکل می‌گیرد، اسکان غیررسمی یا غیرقانونی است. حاشیه‌نشینی و زاغه‌نشینی هردو جلوه‌هایی از این پدیده است. وقتی مهاجران فقیر به شهرها وارد می‌شوند، با توجه به گران بودن قیمت زمین و خانه در شهر، به‌طور غیرقانونی مسکن‌هایی موقتی در حاشیه و اطراف شهر می‌سازند. زاغه‌نشینی نیز نوعی اسکان غیررسمی است که علاوه بر حاشیه شهر ممکن است در نقاط مختلف شهر به وجود بیاید. **برای مثال:** در شهر مانیل در کشور فیلیپین، زاغه‌ها در بخش‌های مختلف شهر پراکنده شده‌اند. در ساخت زاغه‌ها معمولاً از مواد ارزان قیمت مانند ضایعات آهن و حلبی، اتاقک انواع خودرو و چوب و مقوا استفاده می‌شود. زاغه‌ها بسیار کثیف‌اند و امکانات بهداشتی و فاضلاب ندارند. در نواحی حاشیه‌نشین و زاغه‌نشین، میزان جرائم و بزهکاری و انحرافات اجتماعی زیاد است.

دو نمونه از اسکان‌های غیررسمی یا غیرقانونی:

حاشیه‌نشینی	وقتی مهاجران فقیر به شهرها وارد می‌شوند، به دلیل گران بودن قیمت زمین و خانه در شهر، به ساخت غیرقانونی مسکن موقتی در حاشیه و اطراف شهر می‌پردازند. در ایران نیز پدیده حاشیه‌نشینی در اطراف برخی از شهرهای بزرگ (مانند تهران) به وجود آمده است.
زاغه‌نشینی	زاغه‌نشینی علاوه بر حاشیه شهر، ممکن است در نقاط مختلف شهر به وجود بیاید. مثال: در شهر مانیل در کشور فیلیپین، زاغه‌ها در بخش‌های مختلف شهر پراکنده شده‌اند. در ساخت زاغه‌ها معمولاً از مواد ارزان قیمت (مانند ضایعات آهن، حلبی، اتاقک اتومبیل، چوب و مقوا) استفاده می‌شود. زاغه‌ها بسیار کثیف و فاقد امکانات بهداشتی و فاضلاب هستند.

گروه آموزشی ماز

۱۰۶- کدام مورد عبارت زیر را به درستی تکمیل می‌کند؟

«در طرح‌های هادی روستایی انتظار نداریم.....»

- (۱) کاربری‌های مسکونی، کشاورزی، خدماتی و چگونگی گسترش روستاها در آینده، معین و بررسی شود.
- (۲) علاوه بر شناسایی کاربری‌های فعلی اراضی روستاها، نقشه‌هایی از وضعیت کنونی کاربری‌ها تهیه شود.
- (۳) به منظور بهبود وضعیت اقتصادی - اجتماعی روستائینان، پیشنهادها و راهکارهایی معین ارائه شود.
- (۴) شبکه‌های آب آشامیدنی، لایروبی قنات‌ها و برخی خدمات آموزشی و بهداشتی برای روستائیان انجام شود.

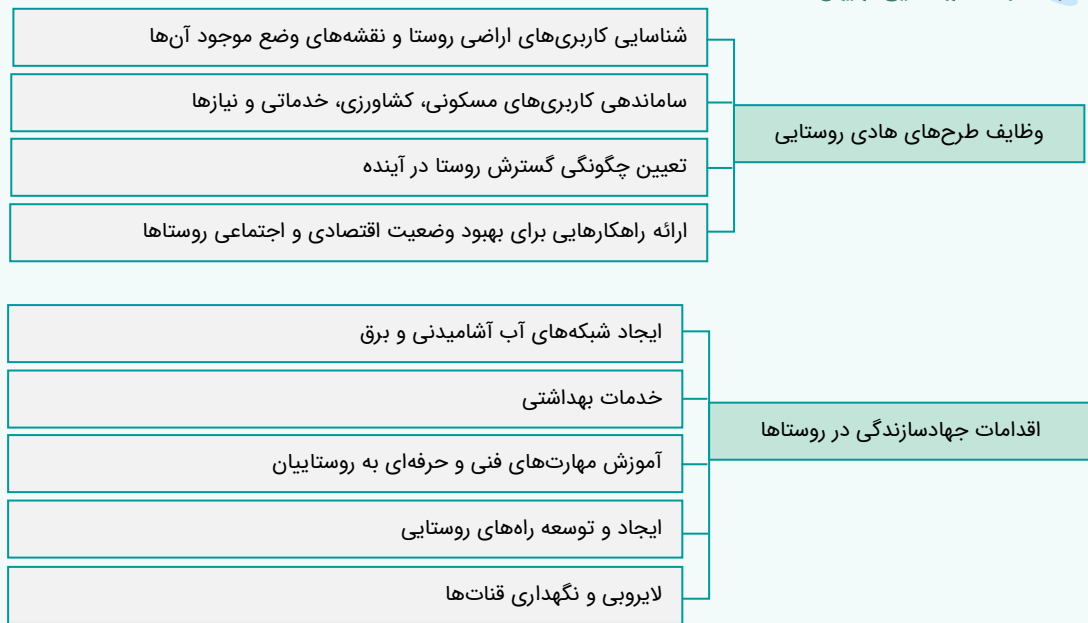
پاسخ: گزینه ۴ (متوسط - مفهومی - ۱۱۰۲)

پاسخ تشریحی:

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی نیز از جمله نهادهایی بود که در سال ۱۳۵۸ با هدف تأمین مسکن محرومان، به ویژه روستائیان تشکیل شد. تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی از وظایف مهم بنیاد مسکن انقلاب اسلامی است. در این طرح‌ها کاربری‌های اراضی روستا شناسایی و نقشه‌های وضع موجود آن تهیه می‌شود. در طرح هادی روستایی ساماندهی کاربری‌های مسکونی، کشاورزی، خدماتی و نیازها و همچنین چگونگی گسترش روستا در آینده معین می‌شود و راهکارهایی برای بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی روستاها ارائه می‌شود. گزینه «۴» مربوط به فعالیت‌های جهاد سازندگی است.

توسعه روستایی در ایران:

گروه آموزشی ماز

۱۰۷- کدام موارد در خصوص پراکندگی شبکه‌های ریلی در جهان، درست‌اند؟

- الف: قاره آمریکا گسترده‌ترین شبکه خط آهن را در بین همه قاره‌های جهان دارد.
 ب: در همه کشورهای قاره اروپا، سفر از طریق خط آهن و قطار امکان‌پذیر است.
 ج: طولانی‌ترین خط قطار تندروی جهان، متعلق به یک کشور نیمه پیرامونی است.
 د: ایالات متحده آمریکا ۸۰ درصد شبکه ریلی خود را به حمل بار اختصاص داده است.

(۴) «ب» و «ج»

(۳) «ج» و «د»

(۲) «الف» و «د»

(۱) «الف» و «ج»

(متوسط - مفهومی - ۱۲۰۳)

پاسخ: گزینه ۳

میزان احداث شبکه‌های ریلی و دسترسی به آن‌ها در نواحی مختلف دنیا متفاوت است. قاره اروپا گسترده‌ترین شبکه خط آهن را در میان قاره‌های جهان دارد و سفر به بیش‌تر کشورهای این قاره از طریق خط آهن و قطار امکان‌پذیر است. البته برخی از کشورهای جهان نیز راه آهن ندارند. کشورهای ایالات متحده آمریکا، روسیه، چین و هند بیش‌ترین میزان خطوط ریلی را در جهان دارند. ایالات متحده آمریکا دارای گسترده‌ترین و طولانی‌ترین شبکه ریلی در جهان است که ۸۰ درصد آن به حمل بار اختصاص دارد. بیش‌ترین میزان خطوط سریع‌السير و طولانی‌ترین خط قطار تندروی جهان (پکن - گوانچو به طول ۲۲۹۸ کیلومتر) متعلق به کشور نیمه پیرامون چین است. در کشور پهناور هند نیز سالانه میلیون‌ها نفر برای سفر از قطار استفاده می‌کنند.

پراکندگی شبکه‌های ریلی در جهان:

- ❖ میزان احداث شبکه‌های ریلی و دسترسی به آن‌ها در نواحی مختلف دنیا متفاوت است.
- ❖ قاره اروپا، گسترده‌ترین شبکه خط آهن را در میان قاره‌های جهان دارد و سفر به بیش‌تر کشورهای این قاره از طریق خط آهن و قطار امکان‌پذیر است.
- ❖ کشورهای ایالات متحده آمریکا، روسیه، چین و هند بیش‌ترین میزان خطوط ریلی را در جهان دارند.
- ❖ ایالات متحده آمریکا دارای گسترده‌ترین و طولانی‌ترین شبکه ریلی در جهان است که ۸۰ درصد آن به حمل بار اختصاص دارد.
- ❖ بیش‌ترین میزان خطوط سریع‌السير و طولانی‌ترین خط قطار تندروی جهان (پکن - گوانچو به طول ۲۲۹۸ کیلومتر) به کشور چین تعلق دارد.
- ❖ در کشور پهناور هند سالانه میلیون‌ها نفر برای سفر از قطار استفاده می‌کنند.
- ❖ برخی از کشورهای جهان هم راه آهن ندارند.

گروه آموزشی ماز

۱۰۸- حمل و نقل مایعات و گازها از طریق خطوط لوله بسیار مقرون به صرفه است؛ زیرا .....

- (۱) انتقال مواد از طریق حمل و نقل لوله در مقایسه با سایر شیوه‌ها آسیب کم‌تری به محیط زیست می‌رساند.
 (۲) حجم عظیمی از مایعات و گازها به صورت شبانه‌روزی از یک ناحیه به سایر نواحی انجام می‌شود.
 (۳) کم‌ترین آسیب‌پذیری را در برابر حوادث غیرمترقبه مانند جنگ، زلزله، انفجار و آتش‌سوزی دارد.
 (۴) احداث و تعمیر لوله‌ها و احداث ایستگاه‌های واسطه‌ای به سرمایه‌گذاری کم‌تری نیاز دارد.

(متوسط - خط به خط - ۱۲۰۳)

پاسخ: گزینه ۲

پاسخ تشریحی:

معمولاً سیالات، یعنی مایعات و گازها، از طریق خطوط لوله از مکانی به مکان دیگر فرستاده می‌شود. یکی از کاربردهای مهم این روش، انتقال نفت خام و فرآورده‌های نفتی، گاز و مواد پتروشیمی است که در داخل یک کشور یا بین کشورها صورت می‌گیرد. در نزدیکی برخی مکان‌های توزیع فرآورده‌هایی مانند گاز شهری، ایستگاه‌های فشارشکن یا آفت فشار قرار می‌دهند. از مزایای خطوط لوله، انتقال حجم عظیمی از مایعات به‌طور شبانه‌روزی است که بسیار مقرون‌به‌صرفه است. انتقال مواد از طریق لوله، کم‌تر به محیط زیست آسیب می‌رساند. با این حال، احداث و تعمیر لوله‌ها و ایستگاه‌های واسطه‌ای به سرمایه‌گذاری فراوان نیاز دارد. همچنین، خطوط لوله از نظر حوادث غیرمترقبه مانند زلزله یا جنگ به مراقبت زیاد نیاز دارند؛ زیرا ممکن است باعث انفجار و آتش‌سوزی شوند. البته امروزه با به کارگیری تجهیزات هوشمند، مواردی چون صدمات، نشت مواد و حتی خوردگی لوله‌ها به سرعت به ایستگاه‌ها اعلام می‌شود.

عمل و نقل از طریق خطوط لوله:

مزایا	محدودیت‌ها
<ul style="list-style-type: none"> حجم عظیمی از مایعات به‌طور شبانه‌روزی از این طریق انتقال می‌یابد که بسیار مقرون‌به‌صرفه است. این روش کم‌تر به محیط زیست آسیب می‌رساند. 	<ul style="list-style-type: none"> احداث و تعمیر لوله‌ها و ایستگاه‌های واسطه‌ای به سرمایه‌گذاری فراوان نیاز دارد. خطوط لوله از نظر حوادث غیرمترقبه مانند زلزله یا جنگ به مراقبت زیادی نیاز دارند؛ زیرا ممکن است باعث انفجار و آتش‌سوزی شوند.

گروه آموزشی ماز

۱۰۹- کدام عبارت با مفهوم تصویر مقابل مغایرت دارد؟

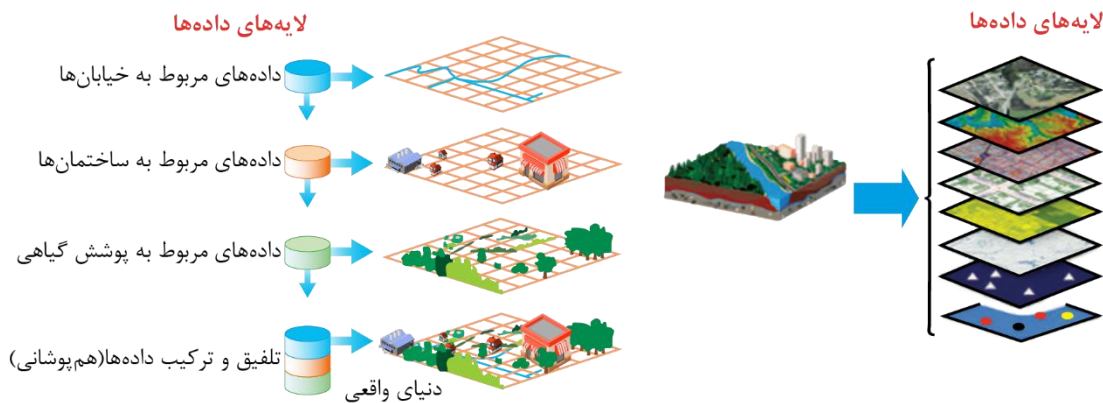
- داده‌های مربوط به دنیای واقعی براساس اهداف مطالعه پژوهشگر و برنامه‌ریز طبقه‌بندی می‌شوند.
- هر لایه اطلاعات ویژه‌ای از دنیای واقعی مانند شیب زمین، جمعیت، پوشش گیاهی را دربرمی‌گیرد.
- جمع‌بندی و تلفیق لایه‌های مختلف مورد نیاز پژوهش، موجب شکل‌گیری لایه اطلاعاتی جدیدی می‌شود.
- هر یک از لایه‌های اطلاعاتی به عنوان یک لایه غیرهوشمند، به صورت جداگانه در نرم افزار استفاده می‌شوند.

(متوسط - مفهومی - ۱۲۰۳)

پاسخ: گزینه ۴

پاسخ تشریحی:

در سامانه اطلاعات جغرافیایی، داده‌های مربوط به پدیده‌های دنیای واقعی را می‌توان براساس اهداف مطالعه و نوع ویژگی‌های موردنظر در قالب لایه‌های جداگانه طبقه‌بندی و ترکیب کرد. از جمع‌بندی و تلفیق لایه‌های مختلف، لایه جدیدی حاصل می‌شود که در برگزیده اطلاعات دقیق و موردنیاز کاربران است. بنابراین دقت داشته باشید که در تصویر ارائه شده این موضوع مطرح شده است که هر کدام از لایه‌ها به‌طور جداگانه تهیه و هوشمند می‌شوند و در نهایت در محیط نرم‌افزار به‌صورت تلفیقی، نقشه جدیدی را می‌سازند که مورد استفاده برنامه‌ریزان و مدیران نواحی مختلف شهری و روستایی قرار می‌گیرند.

گروه آموزشی ماز

۱۱۰- با توجه به عنوان کشتی‌های مطرح شده، کدام مورد به موضوع درستی اشاره دارد؟

الف: کانتینربر

ب: اقیانوس پیمای

ج: کروز

د: رو - رو (Ro-Ro)

- کشتی‌های مورد «ج» از نوع کشتی‌های تفریحی به شمار می‌روند و مسافران را از مکانی به مکان دیگر در فواصل دور جابه‌جا می‌کنند.
- کشتی‌های مورد «د» همانند کشتی‌های مورد «الف»، برای حمل خودروهای صادراتی از کشورهای سازنده به سایر کشورها، کاربرد دارند.
- کشتی‌های مورد «الف» برخلاف کشتی‌های مورد «ج»، به دلیل ویژگی‌های خاص خود، مدیریت و انبارداری محموله‌ها را آسان‌تر کرده‌اند.
- کشتی‌های مورد «ب» معمولاً برای جابه‌جایی کالاهایی مانند نفت و گاز و همچنین برای کارهای تحقیقاتی، مورد استفاده قرار می‌گیرند.

دومین تحول مهم در حمل و نقل دریایی تولید و گسترش کشتی‌های کانتینربر بود. قبل از تولید کانتینرها، کشتی‌ها زمان زیادی در بندرها برای تخلیه و بارگیری توقف می‌کردند. کانتینرها که از نظر اندازه استانداردهای مشخصی دارند، سرعت جابه‌جایی و تخلیه کالاها را افزایش می‌دهند. همچنین قرار گرفتن کالاها در محفظه‌های خاص و وجود برچسب‌هایی با مشخصات کالاها در روی کانتینرها مدیریت و انبارداری محموله‌ها را آسان‌تر می‌کند.

کشتی‌ها بر دو نوع هستند:

(۱) کشتی‌های مسافربری و (۲) کشتی‌های باربری

(۱) کشتی‌های مسافربری: این کشتی‌ها انواع مختلفی دارند:

کشتی‌های اقیانوس پیما	مسافران را از مکانی به مکان دیگر در فواصل دور می‌برند.
کشتی‌های کروز	کشتی‌های تفریحی گردشگری هستند که در مدت محدود مسافران را روی آب گردش می‌دهند و دوباره به مبدأ باز می‌گردانند. سفر با این کشتی‌ها معمولاً پرهزینه است.

(۲) کشتی‌های باربری: کشتی‌های فله بر و کشتی‌های کانتینری مهم‌ترین انواع کشتی‌های باربری هستند.

کشتی‌های فله بر	از این کشتی‌ها برای حمل کالاهایی مانند نفت و گاز مواد معدنی مواد پتروشیمی و غلات استفاده می‌شود به این نحو که مواد به صورت فله در مخازن یا تانکرهای کشتی قرار می‌گیرند.
کشتی‌های کانتینری	کانتینرهای مورد استفاده در این کشتی‌ها استانداردهای مشخصی از نظر اندازه دارند که موجب افزایش سرعت جابه‌جایی و تخلیه کالاها می‌شوند. داخل محفظه بودن کالاها و برچسب‌های روی کانتینرها که در آن‌ها مشخصات کالاها نوشته شده است، موجب آسان‌تر شدن مدیریت و انبارداری محموله‌ها می‌گردد.

از دهه ۱۹۷۰ میلادی دو تحول مهم در حمل و نقل دریایی به ظرفیت جابه‌جایی کالا در این شیوه از حمل و نقل سرعت بخشید:

تولید کشتی‌های رو - رو (Ro-Ro)	تعداد زیادی وسایل نقلیه چرخدار می‌توانند با بار خود به درون این کشتی‌ها بروند و در مقصد خارج شوند و این امر هزینه‌های تخلیه و بارگیری را کاهش می‌دهد. از کاربردهای مهم این کشتی‌ها حمل خودروهای صادراتی از کشورهای سازنده به سایر کشورها است.
تولید و گسترش کشتی‌های کانتینربر	قبل از تولید کانتینرها کشتی‌ها زمان زیادی را در بندرها برای تخلیه و بارگیری توقف می‌کردند.

سلام بچه‌ها

پارکست‌های درسی فلسفه رو میتونید از زبان اساتید این درس در دیپ‌ماز بشنوید. در این پارکست‌ها سعی کردیم سافت‌وار اصلی درس رو براتون روایت کنیم تا هم از زمان‌های تلف شده‌تون استفاده کنید و هم روایت دقیق‌تری از این درس رو به قاطر بسپارید.

گروه آموزشی ماز

۱۱۱- کدام یک از عبارات‌های زیر، درباره گام اول در تشخیص مغایرت میان وجود و ماهیت درست است؟

- ۱) گام اول از تشخیص مغایرت میان وجود و ماهیت، صرفاً از طریق استدلال عقلی قابل اثبات یا انکار است.
- ۲) ریشه اثبات گام اول از تشخیص مغایرت میان وجود و ماهیت، در مبانی دانش‌های اساسی و بنیادین است.
- ۳) همه انسان‌ها، بر اساس رفتارهای خود، به گام اول از تشخیص مغایرت میان وجود و ماهیت اعتراف می‌کنند.
- ۴) هیچ انسانی را سراغ نداریم که به هر نحوی، گام اول از تشخیص مغایرت میان وجود و ماهیت را انکار کرده باشد.

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط - مفهومی - ۱۲۰۱)

گام اول در اثبات مغایرت وجود و ماهیت چیست؟

این گام در خصوص بدیهی بودن پذیرش اصل واقعیت مستقل از ذهن است. این اصل می‌گوید که واقعیت‌هایی پیرامون ما وجود دارند که بودنشان ربطی به بودن ما و ذهنمان ندارد و به صورت مستقل از ما وجود دارند؛ چه ما باشیم و چه نباشیم.

منظور از بدیهی بودن آن چیست؟

یعنی هر انسانی به صورت طبیعی به این اصل اعتراف می‌کند و قابل اثبات یا انکار نیست. به عبارت ساده‌تر، هرکس که بخواهد آن را انکار کند، به صورت غیرمستقیم آن را تأیید کرده است. مثلاً اگر کسی بگوید «هیچ چیز واقعی نیست»، خودش واقعی بوده که این حرف را زده؛ پس به صورت غیرمستقیم آن را تأیید کرده است.

در هنگام مواجهه با گام اول چه چیزهایی را به صورت غیرمستقیم اعتراف می‌کنیم؟

- الف: باور داریم که خودمان وجود داریم.
- ب: باور داریم که اشیایی واقعی در اطراف ما وجود دارند.
- ج: باور داریم که آن‌ها را می‌توانیم بشناسیم.

پاسخ تشریحی:

همه انسان‌ها در مواجهه با اشیاء پیرامون خود، واکنش نشان داده و با آن‌ها ارتباط برقرار کرده و سپس از آن‌ها استفاده می‌کنند. همین امر، بیانگر آن است که هر انسانی، به صورت طبیعی و غیرارادی، گام اول از تشخیص مغایرت میان وجود و ماهیت را پذیرفته و به آن اعتراف می‌کند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) اصل واقعیت مستقل از ذهن (گام اول از تشخیص مغایرت میان وجود و ماهیت)، یک اصل بدیهی و غیرقابل اثبات یا انکار است.
- ۲) این عبارت برعکس ذکر شده است؛ درواقع، اصل واقعیت مستقل از ذهن، مبنای اصول و دانش‌های دیگر است و اگر این اصل را باور نداشته باشیم، نمی‌توانیم به سراغ علوم دیگر برویم.
- ۴) برخی سوفیست‌ها، اصل واقعیت مستقل از ذهن (گام اول از تشخیص مغایرت میان وجود و ماهیت) را انکار می‌کردند.

یادآوری دیدگاه گریاس: اولاً هیچ چیز وجود ندارد؛ دوماً اگر هم وجود داشته باشد، برای انسان شناختنی نیست؛ سوماً اگر هم شناختنی باشد، قابل آموزش نیست.

گروه آموزشی ماز

۱۱۲- با توجه به مغایرت وجود و ماهیت در گام سوم، اگر فهم ما از تمام قضایا، عین فهم ما از قضیه «حیوان، جسمی حساس است»؛ باشد، کدام گزینه درست است؟

- ۱) حمل نیازمند به دلیل بی‌معنا می‌شود.
- ۲) هیچ قضیه ضروری در جهان هستی وجود نخواهد داشت.
- ۳) عینیت وجود و ماهیت در عالم ذهن از بین می‌رود.
- ۴) زیادت وجود بر ماهیت در جهان خارج، بی‌معنا می‌شود.

پاسخ: گزینه ۱ (متوسط - مفهومی - ۱۲۰۱)

برخی از دلایل مغایرت وجود و ماهیت را می‌توان به صورت خلاصه در جدول زیر بیان نمود.

۱	اگر وجود عین ماهیت یا جزء آن باشد ← ماهیت از وجود، جدا نمی‌شد ← چون هر وجودی، مساوی با ماهیت است ← پس همه، واجب‌الوجود بالذات می‌شدند
۲	اگر وجود عین ماهیت یا جزء آن باشد ← اثبات وجود برای هیچ ماهیتی به دلیل نیاز نداشت ← چون هر ماهیتی را که تصور کنیم، ناگهان به وجود می‌آمد
۳	اگر وجود عین ماهیت یا جزء آن باشد ← هرگاه ماهیتی را تصور می‌کردیم، وجود پیدا می‌کرد ← درحالی که می‌توانیم چیزهایی را تصور کنیم که وجود ندارند
۴	اگر وجود عین ماهیت باشد ← همه ماهیت‌ها شبیه یکدیگر بودند ← زیرا وجود، وجه اشتراک میان موجودات است ← کثرت میان موجودات از بین می‌رفت

فقط با فرض عینیت وجود و ماهیت، همه ماهیات شبیه یکدیگر می‌شوند. اما با فرض اینکه وجود جزئی از ماهیت باشد، همه ماهیات یکی نمی‌شوند.

تعبیر: ابتدا صورت سؤال را به زبان ساده برگردانید ← اگر همه حمل‌ها، بی‌نیاز به دلیل باشند، کدام گزینه درست است؟

پاسخ تشریحی:

قضیه «حیوان، جسمی حساس است»، بی‌نیاز به دلیل است؛ زیرا حساس بودن، ذاتی حیوانات است ولی در مقابل، موجودات دیگر مانند گیاهان، حساس نیستند.

صورت سؤال، حالتی را فرض کرده که همه حمل‌ها «بی‌نیاز به دلیل» باشد، که در این صورت حمل نیازمند به دلیل، بی‌معنا می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲ با فرض صورت سؤال، همه فضایا ضروری می‌شوند.

۳ اصلاً وجود و ماهیت در ذهن، عین یکدیگر نیستند که بخواهد پس از فرض صورت سؤال، این موضوع بی‌معنا شود.

۴ اصلاً وجود و ماهیت در جهان خارج، مغایر یکدیگر نیستند که بخواهد پس از فرض صورت سؤال، این موضوع بی‌معنا شود.

مشاوره:

در این نوع از سؤالات، سعی کنید صورت سؤال را به شکل ساده بازنویسی کنید و سپس به حل آن بپردازید.

گروه آموزشی ماز

۱۱۳- کدام گزینه حمل نیازمند به دلیل است؟

۲) انسان، حیوان اندیشمند است.

۱) انسان، جسم متحرک بالاراده است.

۴) مربع، دارای چهار زاویه است.

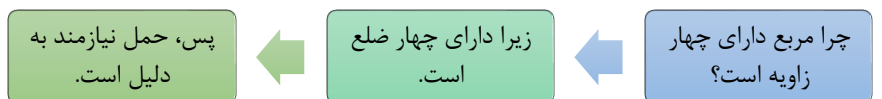
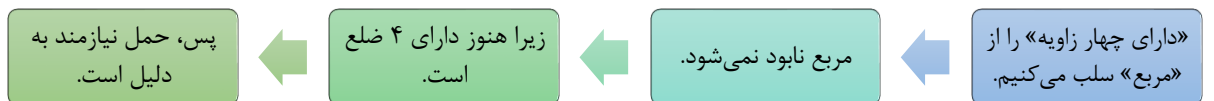
۳) مربع، نوعی شکل هندسی است.

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط - مفهومی - ۱۲۰۱)

پیش از این به میانبر تشخیص حمل نیازمند به دلیل اشاره کرده بودیم؛ در ذیل، همه گزینه‌ها را بر اساس آن میانبر حل می‌کنیم.

پاسخ تشریحی:

روشن اول:

بررسی سایر گزینه‌ها:

گروه آموزشی ماز

۱۱۴- حمل وجود بر کدام یک از مفاهیم زیر، امتناعی است؟

(۴) زمستان گرم

(۳) جسم دو بعدی

(۲) نور در تاریکی

(۱) سیاه و سفید

(متوسط - مفهومی - ۱۴۰۲) آزمون وی ای پی

پاسخ: گزینه ۳

حمل وجود بر موضوعات مختلف

امتناعی

عقل، هیچ گاه آن را نمی پذیرد

همیشه کاذب است

امکانی

عقل نه اقتضا به پذیرش آن دارد، نه
اقتضا به عدم پذیرش آن

می تواند صادق یا کاذب باشد

ضروری

عقل خلاف آن را نمی پذیرد

همیشه صادق است

تکنیک حل:

برای حل این گونه سؤالات برای تعیین وجوبی یا امتناعی بودن رابطه فقط به ضرورت عقلی آن توجه کنید. مثلاً اینکه فیلی به اندازه مورچه باشد از لحاظ عقلی هیچ ضرورتی به امتناع آن وجود ندارد. (ممکن است در عالم واقع، هیچ گاه این موجود محقق نشود اما می توانید تصور کنید که روزی این اتفاق رخ دهد).

پاسخ تشریحی:

همه اجسام، سه بعدی هستند.

همه سطوح، دو بعدی هستند.

هیچ جسمی، دو بعدی نیست.

هیچ سطحی، سه بعدی نیست.

از گزاره های فوق، نتیجه می گیرید که حمل وجود بر «جسم دو بعدی» تناقض آمیز و امتناعی است.

بررسی سایر گزینه ها:

۱- مفهوم «سیاه و سفید» ممکن الوجود است، زیرا می توانید برخی ماهیت ها، مانند گورخر را تصور کنید که سیاه و سفید هستند.

اگر...

در صورتی که به جای «سیاه و سفید» از «سیاه سفید» استفاده می کرد، حمل وجود بر آن از نوع امتناعی بود.

۲- مفهوم «نور در تاریکی» ممکن الوجود است، زیرا می توانید تصور کنید که در تاریکی، ناگهان نوری بتابد.

اگر...

در صورتی که به جای «نور در تاریکی» از «نور تاریکی» استفاده می کرد، حمل وجود بر آن از نوع امتناعی بود.

۴- مفهوم «زمستان گرم» ممکن الوجود است، زیرا می توانید تصور کنید که زمستان سرد نباشد و گرم باشد.

مشاوره:

در تست های کاربردی فلسفه، باید با تعاریف مفاهیمی که در کنکورهای اخیر آمده آشنا باشید تا بتوانید از پس این تیپ تست ها بربیایید. مثل تعریف «جسم» در این تست.

گروه آموزشی ماز

۱۱۵- اگر قضیه «بعضی الف، ب است» کاذب باشد، کدام گزینه رابطه محمول با موضوع آن را به طور دقیق مشخص کرده است؟

(۲) ممکن است امتناعی باشد.

(۱) حتماً امکانی است.

(۴) ممکن است وجوبی باشد.

(۳) حتماً امکانی نیست.

(دشوار - ترکیبی - ۱۴۰۲)

پاسخ: گزینه ۲

قضیه	صادق باشد	کاذب باشد
هر الف ب است	وجوبی یا امکانی است. مثال برای وجوبی ← هر انسانی ناطق است. مثال برای امکانی ← هر انسانی دارای چشم است.	امتناعی یا امکانی است. مثال برای امتناعی ← هر انسانی، سنگ است. مثال برای امکانی ← هر انسانی، دارای یال است.
هیچ الف ب نیست	وجوبی یا امکانی است. مثال برای وجوبی ← هیچ انسانی، سنگ نیست. مثال برای امکانی ← هیچ انسانی، یال ندارد.	امتناعی یا امکانی است. مثال برای امتناعی ← هیچ انسانی، ناطق نیست. مثال برای امکانی ← هیچ انسانی، دارای پا نیست.
بعضی الف ب است	وجوبی یا امکانی است. مثال برای وجوبی ← بعضی انسان ها، ناطق اند. مثال برای امکانی ← بعضی انسان ها، کارمندند.	امتناعی یا امکانی است. مثال برای امتناعی ← بعضی انسان ها، سنگ هستند. مثال برای امکانی ← بعضی انسان ها، دارای یال هستند.
بعضی الف ب نیست	وجوبی یا امکانی است. مثال برای وجوبی ← بعضی انسان ها، سنگ نیستند. مثال برای امکانی ← بعضی انسان ها، دارای یال نیستند.	امتناعی یا امکانی است. مثال برای امتناعی ← بعضی انسان ها، ناطق نیستند. مثال برای امکانی ← بعضی انسان ها، دارای پا نیستند.

پاسخ تشریحی:

در قضایای امتناعی، عقل امکان پذیرش صدق قضیه را ندارد و الزاماً آن را کاذب می‌داند و فرقی ندارد که آن قضیه، جزئی باشد یا کلیه.

مثال برای قضیه امتناعی کلیه: قضیه «هر انسانی، دیوار است» کاذب و امتناعی است.

مثال برای قضیه امتناعی جزئی: قضیه «بعضی انسان‌ها، دیوار هستند» کاذب و امتناعی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ و ۳ در قضایای امکانی، نه اقتضا به صدق وجود دارد، نه اقتضا به کذب، پس ممکن است امکانی باشد، ممکن است امکانی نباشد.

مثال برای امکانی: قضیه «بعضی انسان‌ها، دارای بال و پر هستند» کاذب است، اما امکانی است.

مثال برای غیرامکانی: قضیه «بعضی انسان‌ها، متفکر نیستند» کاذب است، اما امکانی نیست و امتناعی است.

۴ در قضایای وجوبی، حمل محمول بر موضوع، در همه حالات درست است و عقل خلاف آن را نمی‌پذیرد؛ حالا اگر نتوانیم بعضی «ب» را بر «الف» حمل کنیم، حمل آن دیگر وجوبی نیست.

مثال: همه انسان‌ها، ناطق هستند؛ حالا اگر نتوانیم بر برخی انسان‌ها، ناطق را حمل کنیم، حمل دیگر وجوبی نیست.

گروه آموزشی ماز

۱۱۶- همه گزاره‌های زیر درباره تقسیم‌بندی سه گانه ماهیت‌ها درست است؛ به جز:

- (۱) بعضی ممتنع‌الوجودها، ممکن‌الوجود بالذات نیستند. (۲) بعضی ممکن‌الوجودهای بالذات، واجب‌الوجود بالغیر نیستند. (۳) دامنه ممکن‌الوجود بالذات، قطعاً از ممتنع‌الوجود بالغیر گسترده‌تر است. (۴) موجودات به واجب‌الوجود، ممکن‌الوجود و ممتنع‌الوجود تقسیم می‌شوند.

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط - مفهومی - ۱۴۰۲)

نوع رابطه	توضیح
واجب‌الوجود بالذات	وجود ذاتاً برایش واجب است و این وجوب از ناحیه ذاتش است. مثل: خداوند.
واجب‌الوجود بالغیر	وجود ذاتاً برایش واجب نیست، بلکه به واسطه غیر (علت تامه) برایش واجب شده است. مثل: انسان، درخت، خاک، حیوان.
ممتنع‌الوجود بالذات	ذاتاً وجود برای آن محال است؛ به عبارت دیگر ذاتش به گونه‌ای است که به وجود آمدن آن محال است و ذاتش امتناع از وجود دارد و عقل هم نمی‌پذیرد که به وجود بیاید. مثل: شریک‌الباری یا مربع مثلث.
ممتنع‌الوجود بالغیر	یعنی در حال حاضر وجود ندارد، اما نه به خاطر ذات آن، بلکه به خاطر نبود علتش؛ پس با فراهم شدن علت تامه، به وجود می‌آید و واجب‌الوجود بالغیر می‌شود. مثل: کوه طلا.
ممکن‌الوجود بالذات	وجود نه برایش محال است و نه برایش ضروری است، به عبارت دیگر ذاتاً وجود برایش ممکن است و عقل به وجود آمدن و نیامدن آن را به صورت مساوی می‌پذیرد. مثل: انسان، حیوان و ....
ممکن‌الوجود بالغیر	اصلاً اینگونه مفهومی نداریم، زیرا ممکن‌الوجود با توجه به ذاتش در حالت امکانی قرار دارد و هیچ علتی از بیرون ذاتش آن را در این حالت قرار نداده است که آن را ممکن‌الوجود بالغیر بنامیم.

پس مفاهیمی که مصداق ندارند دو قسم‌اند:

الف: مفاهیمی که داشتن مصداق برای آن‌ها ذاتاً محال و ممتنع است، مثل شریک‌الباری؛ لذا ممتنع‌الوجود بالذات هستند.

ب: مفاهیمی که داشتن مصداق برای آن‌ها ممکن است، ولی به خاطر نبود علت به وجود نیامده‌اند؛ مثل کوه طلا، لذا ممتنع‌الوجود بالغیر هستند.

پاسخ تشریحی:

موجودات ← به «واجب‌الوجود بالذات و واجب‌الوجود بالغیر» تقسیم می‌شوند.
موضوعات ← به «واجب‌الوجود بالذات و واجب‌الوجود بالغیر، ممتنع‌الوجود بالذات، ممتنع‌الوجود بالغیر و ممکن‌الوجود بالذات» تقسیم می‌شوند.

دام تستی: وقتی می‌گوییم «موجودات» یعنی در جهان خارج هستند و مصداق دارند؛ پس ممتنع‌الوجودها، نمی‌توانند موجود باشند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱ قضیه «بعضی ممتنع‌الوجودها، ممکن‌الوجود بالذات نیستند» درست می‌باشد، زیرا رابطه ممکن‌الوجود بالذات و ممتنع‌الوجود، عموم و خصوص من وجه است و اگر رابطه را بخواهیم به شکل منطقی بیان کنیم بدین نحو است که:

بعضی از ممکن‌الوجودهای بالذات، ممتنع‌الوجود هستند. (ممتنع‌الوجود بالغیر هستند)

بعضی از ممکن‌الوجودهای بالذات، ممتنع‌الوجود نیستند. (واجب‌الوجود بالغیر هستند)

بعضی از ممتنع‌الوجودها، ممکن‌الوجودهای بالذات هستند. (ممتنع‌الوجود بالغیر هستند)

بعضی از ممتنع‌الوجودها، ممکن‌الوجودهای بالذات نیستند. (ممتنع‌الوجود بالذات هستند)

مثال: ماهیت «مربع مثلث» ممتنع الوجود است؛ اما ممکن الوجود نیست.

۲

بعضی از ممکن الوجودهای بالذات، هنوز از حالت امکانی شان خارج نشده و به وجود نیامده اند؛ پس واجب الوجود بالغیر نیستند.

مثال: ماهیت «دیو» ممکن الوجود است؛ اما واجب الوجود بالغیر نیست.

۳

ممکن الوجود بالذات، شامل واجب الوجود بالغیر و ممتنع الوجود بالغیر می شود؛ پس دامنۀ ممکن الوجود بالذات از هر یک از آن ها به تنهایی گسترده تر است.

گروه آموزشی ماز

۱۱۷- کدام گزینه در مقایسۀ دیدگاه فیلسوفان در خصوص درک رابطۀ علیت به نحو دقیق تری بیان شده است؟

- ۱) فیلسوفان مسلمان و تجربه گرایان، درک مصادیق رابطۀ علیت را سبب درک رابطۀ علیت می دانستند.
- ۲) از دیدگاه دکارت و هیوم، ضرورت وجوب بخشی علت به معلول، از راهی به جز تجربه به دست می آید.
- ۳) فیلسوفان مسلمان و دکارت، مفهوم غیر تجربی علیت را مبنای هر تجربه و آزمایش دیگری تلقی می کنند.
- ۴) از دیدگاه تجربه گرایان و هیوم، تکرار حوادث متوالی، سبب انعکاس یک حالت روانی در ذهن انسان می شود.

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط - ترکیبی - ۱۴۰۳)

دیدگاه فیلسوفان درباره رابطۀ علیت را می توان به صورت جدول زیر خلاصه نمود:

فیلسوف	دیدگاه
دکارت	۱- رابطۀ علیت (وجودبخشی علت به معلول) بدون دخالت تجربه و آموزش به دست می آید. ۲- رابطۀ علیت جزء مفاهیم اولیه ای است که انسان آن را به طور فطری درک می کند. ۳- یافتن مصادیق های علت و معلول نیازمند تجربه و آموزش است.
تجربه گرایان	۱- رابطۀ علیت (وجودبخشی علت به معلول) از طریق تکرار حوادث متوالی در طبیعت به دست می آید. ۲- خود رابطۀ علیت و مصادیق آن، تجربی هستند.
هیوم	۱- رابطۀ علیت نمی تواند از تجربه به دست بیاید. ۲- به جز تجربه، هیچ راهی برای کسب معرفت معتبر نیست. ۳- رابطۀ علیت صرفاً حاصل انتزاع و قرارداد ذهن از تکرار حوادث متوالی است. ۴- هیچ ضرورتی میان تکرار حوادث متوالی وجود ندارد.
مسلمانان	۱- رابطۀ علیت نمی تواند از تجربه به دست بیاید. ۲- رابطۀ علیت عقلی است. ۳- رابطۀ علیت، پس از فهم قضیۀ بدیهی «اجتماع نقیضین محال است» درک می شود. ۴- یافتن مصادیق های علت و معلول نیازمند تجربه و آموزش است.

هیوم و مسلمانان:

شباهت: رابطۀ علیت تجربی نیست.

تفاوت: هیوم می گفت: «رابطۀ علیت تجربی نیست؛ پس واقعی نیست» اما مسلمانان اعتقاد داشتند «رابطۀ علیت تجربی نیست؛ پس عقلی است»

دکارت و مسلمانان:

شباهت: ۱- رابطۀ علیت تجربی نیست. ۲- مصادیق رابطۀ علیت در جهان طبیعت، از طریق تجربه درک می شوند.

تفاوت: رابطۀ علیت از نظر مسلمانان عقلی و با واسطه است؛ اما از نظر دکارت، فطری و بی واسطه است.

بر اساس دیدگاه فیلسوفان مسلمان و دکارت، اصل علیت، تجربی نیست؛ بلکه خودش پایه و اساس هر تجربه و آزمایش دیگری است.

بررسی سایر گزینه ها:

- ۱) فیلسوفان مسلمان، ابتدا رابطۀ علیت را درک کرده و سپس قابلیت شناسایی مصادیق آن را کسب می کنند؛ اما تجربه گرایان، بر اساس ترتیب و توالی حوادث که مصادیق رابطۀ علیت هستند، به خود رابطۀ علیت، پی می برند.
- ۲) هیوم اصلاً وجوب بخشی ضروری علت به معلول را قبول ندارد که بخواهد آن را از راهی به جز تجربه به دست آورد.
- ۴) فقط هیوم است که رابطۀ علیت را حالتی روانی در ذهن انسان می داند؛ در واقع تجربه گرایان، تکرار حوادث متوالی را سبب کشف یک رابطۀ ضروری میان آن ها می دانند؛ نه حالت روانی.

مشاوره:

قطعاً این تیپ تستی را در کنکور سراسری خواهید دید که دیدگاه فیلسوفان را درباره موضوعی مقایسه می کند. لذا هنگام مطالعه، نظرات فیلسوفان را باهم مقایسه کنید و به تفاوت ها و شباهت های آن ها توجه کنید تا آماده چنین سؤالاتی باشید.

۱۱۸- کدام گزینه دربارهٔ رابطهٔ علیت درست است؟

- (۱) رابطه‌ای قائم به ماهیت دو طرف است.
- (۲) این رابطه، سبب وجود و بقای دو طرف است.
- (۳) رابطه‌ای است که در وجود، دو سویه می‌باشد.
- (۴) یک طرف از این رابطه، نمایانگر خودِ رابطه است.

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط - ترکیبی - ۱۲۰۳)

با توجه به متن کتاب می‌توان به راحتی متوجه شد که تعاریف سه‌گانه علت، معلول و علیت به صورت زیر است:

علت: چیزی است که به چیزی دیگر وجود می‌دهد و آن چیز را به وجود می‌آورد؛ یعنی تا علت نباشد، آن چیز به وجود نمی‌آید.

معلول: چیزی است که وجودش را از چیزی دیگر - که همان علت است - می‌گیرد و در وجود خود، نیازمند به دیگری است.

علیت: به رابطهٔ وجودبخشی میان علت و معلول رابطهٔ علیت می‌گویند. رابطهٔ علیت، رابطه‌ی وجودی است، یعنی وجود یک چیز، ضرورتاً وابسته به وجود دیگری است.

پاسخ تشریحی:

در رابطهٔ علیت، یک طرف آن خود رابطه است؛ به عبارت ساده‌تر، با نگاه کردن به معلول، می‌فهمیم که قطعاً علتی داشته و با نگاه کردن به علت، می‌فهمیم که قطعاً معلولی وجود دارد. همچنین این رابطه، بدون وجود یک طرف، بی‌معناست.

به این نکته در کنکور سراسری ۱۳۹۵ به عنوان مهم ترین تفاوت رابطهٔ علیت با دیگر روابط اشاره شده است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱) رابطهٔ علیت، رابطه‌ای وجودی است و ماهیت در تعریف آن دخیل نیست.

۲) اولاً رابطهٔ علیت، صرفاً سبب وجود بخشی است؛ نه بقا؛ ثانیاً علت، دارای تقدم ذاتی بر معلول است؛ پس بدون معلول نیز، بقا دارد.

۳) **مثال:** اگر نجار پس از ساختن میز، فوت کند؛ میز همچنان وجود دارد و نابود نمی‌شود.

در رابطهٔ علیت، فقط علت به معلول وجود می‌دهد؛ پس دوسویه در وجود نیست.

گروه آموزشی ماز

۱۱۹- کدام گزینه در رابطه با درک رابطهٔ علیت از نظر فیلسوفان مسلمان درست است؟

- (۱) ذهن انسان در بدو تولد دارای تصورات اولیه از رابطهٔ علیت است.
- (۲) با تجربه می‌توان به این امر پی برد که هر معلولی به علت نیاز دارد.
- (۳) قضیهٔ «اجتماع نقیضین محال است» از اصل علیت به دست آمده است.
- (۴) با فرض ممکن دانستن اجتماع دو نقیض، رابطهٔ علیت ضرورت نخواهد داشت.

پاسخ: گزینه ۴ (متوسط - مفهومی - ۱۲۰۳)

اصل امتناع اجتماع نقیضین چیست و چگونه پایهٔ درک رابطهٔ علیت قرار می‌گیرد؟

۱. یک چیز نمی‌تواند هم باشد، هم نباشد.

۲. حالا می‌بینیم که در جهان خارج، چیزهایی هستند.

۳. پس نمی‌توانند هم، علت خود باشند، هم معلول خود.

۴. پس هرچیزی، به علت خارجی نیاز دارد.

پاسخ تشریحی:

قاعده «محال بودن اجتماع و ارتفاع نقیضین» مورد پذیرش همگان است و از نظر فیلسوفان مسلمان، درک رابطهٔ علیت به واسطهٔ این اصل، صورت می‌گیرد. حال اگر قاعدهٔ فوق را انکار کنیم و بگوییم «اجتماع نقیضین ممکن است»، پایه و اساس درک رابطهٔ علیت از بین رفته و دیگر نمی‌توانیم ضرورت آن را تبیین کنیم.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ این عبارت مربوط به دیدگاه دکارت است؛ نه فیلسوفان مسلمان.
- ۲ با تجربه می‌توان مصادیق علت و معلول را در عالم خارج مشاهده کرد، اما درک رابطه علیت و اینکه به صورت کلی «هر معلولی، علتی دارد»، از طریق عقل صورت می‌گیرد.
- ۳ این عبارت برعکس ذکر شده است؛ در واقع از دیدگاه فیلسوفان مسلمان، «اصل علیت» از اصل «امتناع اجتماع نقیضین» به دست آمده است.

گروه آموزشی ماز

۱۲۰- درباره معانی مختلف اتفاق، می‌توان گفت:

- ۱) بحث از اتفاق از آنجا که مربوط به انکار اصل علیت و در نهایت انکار فروع آن می‌باشد، مربوط به معرفت‌شناسی است.
- ۲) طبق نظر فیلسوفانی که مخالف اتفاق در معنای سوم هستند، پیدایش غایت جهان، مقدم بر پیدایش موجودات آن است.
- ۳) باور به معنای سوم اتفاق، موجب می‌گردد که فرد، دچار رفتاری متناقض با باورها و اندیشه‌های خودش گردد.
- ۴) علم ناقص و محدود ما، می‌تواند منجر به پذیرش معنای اول و معنای دوم از معانی مختلف اتفاق شود.

پاسخ: گزینه ۲ (متوسط - ترکیبی - ۱۲۰۴)

معنای اتفاق	تعریف	موافقین و مخالفین	دلیل اعتقاد به آن
اول	انکار اصل وجوب علی و معلولی	هیچ فیلسوفی به صورت صریح، موافق آن نیست.	اشتباه گرفتن علت تامه و ناقصه
دوم	انکار اصل سنخیت	اغلب مخالف آن هستند.	عدم توجه به نظم پدیده‌ها
سوم	انکار غایتمندی جهان	برخی موافق و برخی مخالف آن هستند.	عدم توجه به حرکت جهان به سوی کمال
چهارم	رخ دادن حوادث پیش‌بینی نشده	همه موافق آن هستند.	علم محدود به حوادث پیرامون

پاسخ تشریحی:

رد اتفاق در معنای سوم نیازمند پذیرش غایتی از پیش تعیین شده است که پیش از خلقت موجودات توسط خداوند مشخص شده است تا هر موجود براساس آن غایت شکل بگیرد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ بحث علیت، یک موضوع وجودی است؛ پس انکار آن نیز که همان اتفاق است، مربوط به وجودشناسی است.
- ۳ معنای سوم اتفاق، مربوط به قائل نبودن غایت برای جهان هستی است که نمی‌توان اعتقاد به آن را تناقض‌آمیز دانست.

نکته: باور به معنای اول و دوم اتفاق، تناقض‌آمیز است.

۴ دلیل اعتقاد به معنای دوم اتفاق، عدم توجه به محیط پیرامون و تبیین نکردن نظم میان آن‌هاست.

معنای اول اتفاق: علم ناقص به تمام اجزای یک علت	علم ناقص
معنای چهارم اتفاق: علم ناقص و محدود نسبت به حوادث پیرامونی و عدم پیش‌بینی آن‌ها	

گروه آموزشی ماز

۱۲۱- کدام یک از موارد زیر درباره باور به معانی مختلف اتفاق صحیح نیست؟

- ۱) معنای چهارم اتفاق با اصل وجوب علی و معلولی و اصل سنخیت، کاملاً سازگاری دارد.
- ۲) اعتقاد به معنای دوم اتفاق، سبب بی‌اعتباری شاخه‌های مختلف دانش می‌شود.
- ۳) معنای اول اتفاق، به کلی منکر رابطه میان علت و معلول‌های مختلف است.
- ۴) اعتقاد به معنای سوم اتفاق، قطعاً سبب انکار علت نخستین می‌شود.

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط - ترکیبی - ۱۲۰۴)

پاسخ تشریحی:

معنای اول اتفاق، منکر هرگونه رابطه میان علت و معلول نمی‌شود؛ بلکه صرفاً ضرورت آن را انکار می‌کند؛ یعنی این افراد معتقدند که اینگونه نیست که با وجود علت، قطعاً معلول ایجاد شود؛ بلکه گاهی با وجود علت، معلول پدید می‌آید و گاهی با وجود علت، معلول پدید نمی‌آید.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ معنای چهارم اتفاق یا همان رخ دادن حادثه پیش‌بینی نشده، با هیچ یک از اصول و لوازم علیت مخالف نیست.

- ۲ اگر کسی اصل سنخیت را انکار کند، یکسان عمل کردن طبیعت را انکار کرده و در نتیجه، شاخه‌های مختلف دانش را نفی کرده است.
- ۴ اگر کسی به معنای سوم اتفاق معتقد باشد و غایت‌مندی حوادث را انکار کند، قطعاً خداوند را نفی کرده است.

مشاوره:

برای تسلط بر روی معانی مختلف اتفاق و نقدهای مرتبط با آن‌ها، سعی کنید کلیدواژه‌های هریک از معانی اتفاق را یاد بگیرید.

گروه آموزشی ماز

۱۲۲- کدام یک از عبارات زیر در مورد نظریه دموکریتوس درست است؟

- ۱) ماده اولیه جهانی اتم‌هایی بودند که در فضای متناهی پراکنده بودند و به تدریج آن را به فضای نامتناهی تبدیل کردند.
- ۲) برخوردهای اتم‌ها با یکدیگر، طبق یک برنامه مشخص صورت گرفت و تکامل دهنده عالم طبیعت بود.
- ۳) برخوردهایی که ذرات ریز تجزیه‌ناپذیر با یکدیگر داشتند، عناصر اصلی جهان هستی را تشکیل دادند.
- ۴) اشیای فعلی موجود در جهان، معلول تغییر و تکامل اتم‌های تجزیه‌ناپذیر و هم‌شکل هستند.

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط - خط به خط - ۱۲۰۴)

دموکریتوس، فیلسوف یونان باستان معتقد بود که ماده اولیه تشکیل‌دهنده جهان، اتم‌ها و ذرات ریز تجزیه‌ناپذیر و غیرقابل تقسیمی هستند که در فضای غیرمتناهی پراکنده بوده و به شکلی سرگردان حرکت می‌کرده‌اند و برخوردهایی با هم داشته‌اند. در این برخوردهای اتفاقی، ذراتی که هم‌اندازه و هم‌شکل بوده‌اند گرد هم آمده و عناصر اصلی عالم طبیعت را تشکیل داده‌اند. یعنی برخورد اتفاقی این ذرات سرگردان سبب پیدایش عناصر و اشیای فعلی در جهان شده است.

از نظریه دموکریتوس می‌توان معنای سوم اتفاق را استنباط کرد.

پاسخ تشریحی:

بر برخوردهای اتفاقی اتم‌های جهان منجر به پدید آمدن عناصر اصلی عالم شده‌اند.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ ذرات ریز تجزیه‌ناپذیر در فضایی غیرمتناهی پراکنده بودند و برخوردهای اتفاقی با یکدیگر داشتند.
- ۲ برخورد اتم‌های سازنده عناصر، به صورت اتفاقی بوده نه طبق یک قاعده از پیش تعیین شده و این تداعی‌کننده باور دموکریتوس به معنای سوم اتفاق است.
- ۴ برخوردهای اتفاقی ذرات سرگردان (اتم‌ها) سبب پیدایش عناصر و اشیای فعلی در جهان شده است؛ نه تغییر و تکامل اتم‌ها.

مشاوره:

گرچه اغلب سؤالات فلسفه در کنکور سراسری مفهومی هستند، اما سؤالات متن محور نیز بین آن‌ها دیده می‌شود؛ لذا باید بر متن کتاب درسی مسلط باشید که علاوه بر تست‌های مفهومی، سؤالات متن محور را هم به درستی تحلیل کنید.

گروه آموزشی ماز

۱۲۳- کدام یک از موارد زیر بیان‌کننده عملکرد سقراط و افلاطون در جامعه یونان باستان نیست؟

- ۱) ریشه‌دار بودن شرک در جامعه یونان باستان، منجر به تأکید افلاطون بر تدریجی بودن اصلاح آن شد.
- ۲) دیدگاه‌های خدانشناسی در جامعه یونان، سابقه داشت و سقراط و افلاطون، آغازگر آن محسوب نمی‌شدند.
- ۳) اصلی‌ترین اتهام سقراط از نظر بزرگان جامعه یونان، انکار خدایان یونان و سخن گفتن از خدایانی جدید بود.
- ۴) گزارش افلاطون از جریان محاکمه استادش بیان‌کننده اعتقاد راسخ سقراط به خداوند حتی در لحظه مرگ است.

پاسخ: گزینه ۳ (آسان - مفهومی - ۱۲۰۵)

پاسخ تشریحی:

سقراط از خدای جدید سخن گفت؛ نه خدایانی جدید.

راژ طراح: این‌گونه نیست که همه سؤالات آزمون، مفهومی و استنباطی باشد، بلکه گاهی سؤالاتی طرح می‌شوند که هیچ نکته عمیقی ندارند و صرفاً از طریق بازی با کلمات باید به آن‌ها پاسخ داد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ نگاه اساطیری و شرک‌آلود به خداوند در یونان باستان بسیار ریشه‌دار بود. به طوری که مخالفت با آن، عواقب سنگینی را برای افراد داشت؛ بنابراین افلاطون با آگاهی از این موضوع در تلاش بود تا به تدریج این دیدگاه و تفکر غلط را اصلاح کند.
- ۲ مردم یونان به ضرورت وجود خدایانی پی برده بودند و خدایان مختلفی را پرستش می‌کردند؛ پس خدانشناسی در جامعه یونان، پیش از سقراط و افلاطون نیز وجود داشته است و در واقع، سقراط و افلاطون از این فرصت استفاده کرده و سعی کردند تا مردم را به سمت حقیقت هدایت کنند.

۴ همان طور که در کتاب فلسفه ۱ تصریح شده است، افلاطون محاکمه استاد خود را در کتاب آپولوژی به تصویر کشیده و در آنجا اشاره می کند که سقراط در قسمت های مختلف دفاعیات خود از خداوند سخن می گوید.

گروه آموزشی ماز

۱۲۴- کدام یک از موارد زیر درباره دیدگاه های خداشناسی افلاطون و ارسطو نسبت به خداوند درست است؟

- ۱) اعتقاد افلاطون در مرتبه شناخت و بهره مندی از خداوند قربت زیادی با دیدگاه هراکلیتوس دارد.
- ۲) برهان نظم که مقدمات آن، اولین بار توسط ارسطو ارائه شده، بر ویژگی روشنی از خداوند تکیه دارد.
- ۳) بر اساس دیدگاه افلاطون، جایگاه اصلی خداوند در سراسر هستی و درون موجودات غیرمادی قرار دارد.
- ۴) ثابت بودن خداوند از نظر افلاطون، بیانگر ازلی و ابدی بودن آن است و در معنای ثبات مکانی نیست.

پاسخ: گزینه ۴ (دشوار - مفهومی - ۱۲۰۵)

توصیفات افلاطون از خداوند:

- ۱- در سوی دیگر هستی وجود دارد ← همان که در تمثیل غار افلاطون بیان کرده بود.
- ۲- پیوسته ثابت است ← ازلی و ابدی است.
- ۳- نه می زاید و نه از بین می رود.
- ۴- نه چیزی را به خود راه می دهد و نه خود درون چیزی می شود. ← نه محل است نه حال
- ۵- دیدنی نیست و از طریق حواس درک نمی شود. ← معقول است.
- ۶- فقط با تفکر و تعقل می توان به او دست یافت.

پاسخ تشریحی:

از نظر افلاطون، خداوند پیوسته ثابت است؛ یعنی ازلی و ابدی است. دیدگاه فوق، ارتباطی با ثابت بودن مکان خداوند ندارد.

بررسی سایر گزینه ها:

- ۱) طبق نظر و اعتقاد افلاطون خدا نوعی هستی است که پیوسته ثابت است و فقط با تفکر و تعقل می توان به او دست یافت و از آن بهره مند شد. دیدگاه فوق ارتباطی با هراکلیتوس ندارد؛ زیرا هراکلیتوس معتقد بود که هیچ چیز ثابتی در جهان وجود ندارد.
- ۲) مقدمات و بیانات اولیه برهان نظم، توسط افلاطون گفته شده و استدلال فلسفی آن به شکل نهایی، توسط ارسطو تدوین شده است.

برهان نظم
بیانات اولیه فلسفی ← افلاطون
استدلال فلسفی ← ارسطو

- ۳) اولاً از نظر افلاطون، خداوند در سوی دیگر هستی قرار دارد؛ نه در سراسر هستی؛ دوماً، خداوند داخل چیزی نمی شود؛ پس نمی توانیم بگوییم که خداوند درون موجودات غیرمادی قرار دارد.

گروه آموزشی ماز

۱۲۵- کدام گزاره، مهم ترین تفاوت در مبنای خداشناسی دیدگاه دکارت و هیوم است؟

- ۱) پی بردن به معلول از طریق علت
- ۲) قائل شدن صفات متعالی برای خدا
- ۳) واحد یا متعدد بودن ناظم در جهان
- ۴) اعتبار یا عدم اعتبار عقل محض در استدلال

پاسخ: گزینه ۴ (دشوار - ترکیبی - ۱۲۰۵)

دیدگاه دکارت	نقد هیوم
۱- من از حقیقتی نامتناهی، تصویری دارم.	۱- استدلال فوق، عقلی است.
۲- این تصور، نمی تواند از جانب خودم باشد.	۲- هر چیزی که تجربی نباشد، معتبر نیست.
۳- پس خود این موجود نامتناهی، این تصور را به من داده است.	۳- عقل اساساً ادراک مستقل از حس و تجربه ندارد.

پاسخ تشریحی:

هیوم تجربه گراست و دلایلی را که صرفاً متکی بر عقل هستند و حس جایگاهی در آن ها ندارد، را مردود می داند. بنابراین استدلال دکارت هم که استدلال عقلی محض است از نظر وی مردود است. این اختلاف نظر آن ها نشأت گرفته از دیدگاه معرفت شناختی آن هاست که اهمیت آن در مبحث خداشناسی کاملاً روشن است.

نکته: چون دیوید هیوم در معرفت شناسی تجربه گرا است؛ استدلال هایی که صرفاً متکی به عقل باشد را نمی پذیرد و همین موضوع منشأ اختلاف آن با فیلسوفان عقل گرا است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) در نقد برهان نظم توسط هیوم و استدلال دکارت در اثبات وجود خداوند، از معلول پی به وجود علت می‌بریم.
دکارت ← معلول: تصور ذهنی وجودی نامتناهی ← علت: وجود یک نامتناهی (خدا)
هیوم ← معلول: نظم و جهان ← علت: خالق اداره‌کننده (البته این نشان از خدای نامتناهی نیست)
- ۲) اولاً این عبارت، نمی‌تواند مبنای اختلاف آن‌ها باشد؛ دوماً، بیشتر به نقد هیوم بر برهان نظم مربوط است.
- ۳) این گزینه مربوط به اختلاف هیوم با معتقدین به برهان نظم است.

گروه آموزشی ماز

۱۲۶- کدام یک از موارد زیر در مورد باور به خداوند و معناداری زندگی درست است؟

- ۱) فیلسوفان تجربه‌گرای قرن بیستم، به دلیل قائل نبودن اعتبار برای عقل و شهود، از طریق تجربه درونی، به اثبات ضرورت وجود خداوند پرداختند.
- ۲) کانت و فیلسوفان تجربه‌گرای قرن بیستم، به دلیل عدم توانایی در اثبات وجود خداوند، به ضرورت اعتقاد به او به‌عنوان موجودی غیرمادی پرداختند.
- ۳) برخی فیلسوفان اروپایی، در مفهوم معناداری، امر مقدس را وارد می‌کنند و می‌گویند که زندگی معنادار، آن زندگی‌ای است که در جهت امر مقدس باشد.
- ۴) توجه فیلسوفان اروپایی قرن ۲۱ به معرفی خداوند به‌عنوان عامل اصلی معنا بخشی به زندگی، منجر به بی‌توجهی آنان به استدلال‌های عقلی در اثبات خداوند شد.

پاسخ: گزینه ۳ (متوسط - مفهومی - ۱۲۰۵)

بیان اول برای زندگی معنادار ← زندگی معنادار، آن زندگی است که دارای هدف و مقصود متعالی و مقدس و آراسته به فضائل اخلاقی و کرامت انسانی باشد.

بیان دوم برای زندگی معنادار ← زندگی معنادار، عبارت از یک زندگی دارای غایت و هدف و سرشار از ارزش‌های اخلاقی است که انسان را نسبت به آینده مطمئن می‌کند و آرامشی برتر به او می‌دهد.

دیدگاه فیلسوفانی مانند دکارت و کانت ← در صورتی زندگی معنادار می‌شود که از پشتوانه قبول خداوند برخوردار باشد. از این رو آنان تلاش می‌کردند که پایه‌های عقلی اعتقاد به خدا را در میان مردم استوار سازند

نتیجه رشد تفکر حسی و ظهور فیلسوفانی که جهان را صرفاً مادی دانسته و انسان را نیز موجودی مادی می‌شمردند ← پایه‌های اعتقاد به خدا را در جامعه اروپایی سست شد و زندگی دسته‌هایی از مردم را تحت تأثیر قرار داد؛ بدین‌صورت که معنا و مقصود زندگی در میان آنان در حد اهداف مادی تنزل پیدا کرد و زندگی فاقد معنا و ارزش‌های متعالی گردید و بحران معناداری زندگی پدید آمد.

راهی که برخی فیلسوفان، جهت باور به وجود خدا پیش گرفتند؛ شخصی است و فقط برای خود فرد مفید است و قابل انتقال (اثبات) به دیگران نیست.

پاسخ تشریحی:

همان‌طور که در این گزینه تصریح شده است، برخی فیلسوفان معتقدند زندگی معنادار دارای هدف مقدس و آراسته به فضائل اخلاقی است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱) تجربه درونی، نام دیگر شهود است.

تله تستی: تجربه درونی، همان شهود است و با تجربه حسی متفاوت است.

- ۲) کانت به دلیل عقل‌گرا بودن، توانایی اثبات وجود خداوند را داشت؛ اما به ضرورت وجود او پرداخت؛ برخلاف او، فیلسوفان تجربه‌گرای قرن بیستم به دلیل عدم اعتقاد به معتبر بودن عقل، اصلاً توانایی اثبات وجود خداوند را نداشتند و ناچاراً به ضرورت وجود او اشاره کردند.
  - ۴) این عبارت برعکس ذکر شده است.
- سیر نزولی استدلال عقلی و فلسفی در اروپا ← توجه فیلسوفان اروپایی در معرفی خداوند به‌عنوان عامل اصلی معنا بخشی به زندگی

گروه آموزشی ماز

۱۲۷- درباره استدلال فارابی در اثبات وجود خداوند، می‌توان گفت:

- ۱) اولین مقدمه آن استدلال، قابلیت کسب از طریق حواس را دارد.
- ۲) هرچیزی که وجود دارد را مؤخر از علت آن، فرض کرده است.
- ۳) رسیدن به یک علتی که معلول نباشد؛ عقلاً تناقض‌آمیز است.
- ۴) در ضمن آن استدلال، مغایرت وجود و ماهیت اثبات شده است.

پاسخ: گزینه ۱ (دشوار - مفهومی - ۱۲۰۶)

نام برهان	ملاک نیازمندی معلول به علت	سیر استدلال	نتیجه
اسد و اخضر	در «ماهیت» جست و جو می‌شود	از معلول (موجودات اطراف) به سوی علت (علت‌العلل)	جهان در پیدایش، به موجودی نیاز دارد که خودش معلول نباشد.

پاسخ تشریحی:

اولین مقدمه برهان فارابی، اشاره به وجود داشتن چیزهایی در محیط پیرامون است که از طریق حواس، قابل درک است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۲ وجود شامل خداوند هم می‌شود؛ بنابراین نمی‌توان گفت که هر چیزی وجود دارد، علتی مقدم بر خود دارد. به عبارت ساده‌تر، خداوند وجود دارد، اما هیچ علتی ندارد.

اگر...

در صورتی که در گزینه ۲، به جای «هر چیزی که وجود دارد» از عبارت «هر پدیده‌ای» استفاده می‌کرد؛ درست بود.

۳

علتی که معلول نباشد همان علت‌العلل یا خداوند است که فارابی آن را اثبات کرده و وجود آن را تناقض‌آمیز نمی‌داند.

۴

فارابی، مغایرت وجود و ماهیت را به‌صورت ضمنی پذیرفته و سپس استدلال می‌کند؛ نه اینکه آن را در استدلال خود اثبات کند.

گروه آموزشی ماز

۱۲۸- کدام گزینه دربارهٔ استدلال ابن‌سینا در خداشناسی درست است؟

۱) موجودات جهان مادی، در هستی‌شان ممکن‌الوجود هستند.

۲) ضرورت وجود برای واجب‌الوجود بالذات از ناحیهٔ خارج نیست.

۳) از اصل محال بودن تسلسل علل نامتناهی در این برهان استفاده می‌شود.

۴) در این برهان، امکان ذاتی برای پدید آمدن موجودات جهان لازم و کافی است.

پاسخ: گزینه ۲

(متوسط - مفهومی - ۱۲۰۶)

نام برهان	ملاک نیازمندی معلول به علت	سیر استدلال	نتیجه
وجوب و امکان	در «ماهیت» جست و جو می‌شود	از ممکن‌الوجود به سوی واجب‌الوجود بالذات	جهان در پیدایش، به موجودی نیاز دارد که از ناحیهٔ خودش، دارای ضرورت وجود باشد.

پاسخ تشریحی:

وجود، برای واجب‌الوجود بالذات ضروری است و این ضرورت از ناحیهٔ خود واجب‌الوجود بالذات است؛ نه از خارج.

توجه کنید که وجود برای واجب‌الوجود بالذات ذاتی است، اما برای واجب‌الوجود بالغیر ذاتی نیست؛ بلکه از ناحیهٔ خارج است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

۱

موجودات جهان مادی، در «ذات» خود ممکن‌الوجودند و از لحاظ «هستی»، واجب‌الوجود بالغیر هستند.

۳

برهان فارابی، بر پایهٔ تسلسل علل نامتناهی است؛ اما طبق متن کتاب درسی، ابن‌سینا تسلسل علل نامتناهی را مطرح نکرده است. ابن‌سینا می‌گوید: «اگر سلسلهٔ علت‌ها، تا بی‌نهایت هم پیش برود باز هم چون تک تک افراد سلسله ممکن‌الوجود هستند؛ کل سلسله و مجموعه هم ممکن‌الوجود هستند»؛ عبارت فوق نشان دهندهٔ آن است که ابن‌سینا، دربارهٔ تسلسل علل حرفی نمی‌زند و حتی مستقیماً می‌گوید حتی اگر سلسلهٔ علت‌ها، تا بی‌نهایت هم باشند، باز هم نیاز به یک واجب‌الوجود دارند.

۴

امکان ذاتی برای پدید آمدن موجودات جهان، کافی نیست؛ بلکه نیازمند علت خارجی هستند.

گروه آموزشی ماز

۱۲۹- کدام یک از گزاره‌های زیر، قابل انطباق با دیدگاه‌های خداشناسی ملاصدرا است؟

۱) استقلال ذاتی جهان هستی، امری متناقض است.

۲) ماهیت هر موجودی، نیازمند و وابسته است.

۳) تسلسل علل نامتناهی، امری محال است.

۴) وجود غنی، حاکی از وجود فقیر است.

پاسخ: گزینه ۱

(متوسط - مفهومی - ۱۲۰۶)

نام برهان	ملاک نیازمندی معلول به علت	سیر استدلال	نتیجه
امکان فقری	در «وجود» جست و جو می‌شود	از معلول (فقیر) به سوی علت (غنی)	جهان در پیدایش و بقا، به موجودی نیاز دارد که از ناحیهٔ خودش، غنی باشد.

پاسخ تشریحی:

طبق متن کتاب و بر اساس نظریهٔ فقر وجودی، جهان نمی‌تواند از خودش استقلالی داشته باشد و جهان یکپارچه نیاز و تعلق به ذات الهی می‌باشد.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۲ ملاصدرا به «وجود» توجه داشت؛ نه ماهیت.
- ۳ ملاصدرا از محال بودن تسلسل علل در برهان خود استفاده نمی‌کند.
- ۴ این عبارت برعکس ذکر شده است؛ در واقع وجود موجودات فقیر، حاکی از وجود یک موجود غنی است.

نکته: در استدلال ملاصدرا، از وجود معلول، پی به وجود علت می‌بریم.

گروه آموزشی ماز

۱۳۰- کدام مورد را می‌توان دیدگاه فلاسفهٔ مسلمان دربارهٔ معناداری زندگی قلمداد کرد؟

- ۱) همانند فیلسوفان اروپایی، اثبات وجود خداوند را مؤخر از معناداری زندگی می‌دانند.
- ۲) مطابق دیدگاه فلاسفهٔ مسلمان، اعتقاد به وجود خداوند از هر راهی، به زندگی معنا می‌دهد.
- ۳) ابن‌سینا عشق را مختص انسان نمی‌داند و آن را فطری تلقی کرده که ریشه در جهان حقیقی دارد.
- ۴) به اعتقاد فیلسوفان الهی پذیرفتن صفات خداوند، برای به‌دست آوردن معیارهای زندگی معنادار کافی است.

پاسخ: گزینه ۳ (آسان - مفهومی - ۱۲۰۶)

پاسخ تشریحی:

اولاً ← طبق نظر ابن‌سینا اشتیاق ذاتی و فطری که سبب بقای ممکنات است را عشق می‌نامیم. با توجه به این که سبب بقای ممکنات است، پس تنها مختص انسان نیست.
ثانیاً ← طبق نظر ابن‌سینا، عشق در جهان هستی، توسط خداوند به ودیعه گذاشته شده؛ پس در حقیقت متعلق به جهان دیگر است.

بررسی سایر گزینه‌ها:

- ۱ اگر فیلسوفی نتواند وجود خداوند را اثبات کند، امکان پذیرش معیارهای زندگی معنادار را هم ندارد؛ پس اثبات وجود خداوند مقدم است بر پذیرش معیارهای زندگی معنادار. یعنی باید ابتدا وجود خدا را اثبات کرد تا امکان پذیرش معیارهای زندگی معنادار را داشته باشد.
- ۲ مطابق نظر فلاسفهٔ مسلمان زمانی اعتقاد به خداوند به زندگی انسان معنا می‌دهد که او را از راه درست و معقول درک کرده و پذیرفته باشند نه از هر راهی.
- ۴ مطابق متن کتاب پذیرفتن وجود خداوند به همراه صفاتی که دارد، این امکان را به انسان می‌دهد که بتواند معیارهای زندگی معنادار را به‌دست آورد.

مشاوره: در خواندن فلسفه حتماً باید خط به خط کتاب را با دقت خواند و علاوه بر تسلط کامل بر متن کتاب آن را به شکل مفهومی هم درک کرد.

گروه آموزشی ماز

دسترسی رایگان به آرشیو آزمون های ماز در سال تحصیلی گذشته

همه دانش آموزان مازی که در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۳
در آزمون ماز شرکت می کنند

برای دسترسی به آرشیو کامل سوالات و پاسخنامه آزمون های
ماز در سال گذشته، تنها کافیست سه مرحله زیر را سیری کنید

✓ اپلیکیشن دیجی ماز را از سایت دیجی ماز (digimaze.org)
دانلود کنید.

✓ با شماره تماسی که در سایت ماز حساب کاربری ایجاد کرده اید
در اپلیکیشن دیجی ماز وارد شوید. (نیاز به ثبت نام نیست)

✓ در بخش (کتاب های من) فایل آرشیو آزمون ها را دانلود و استفاده کنید.

دانلود نسخه اندروید اپلیکیشن دیجی ماز

دانلود نسخه iOS اپلیکیشن دیجی ماز

دانلود نسخه دسکتاپ اپلیکیشن دیجی ماز

<https://B2n.ir/k43352>

تذکر

برای دانش آموزانی که از این به بعد در آزمون ماز (یا هر محصول ماز که شامل آزمون ماز
هست) ثبت نام کنند، حداکثر **ظرف مدت ۵۱ روز** این آرشیو در اپلیکیشن دیجی
ماز فعال می شود.

AzmonVIP